

Thulaganyo ya go Ruta

SEPEDI
LELEME LA GAE

KOTARA YA 3

MPHATO WA

2

Thulaganyo ya Go Ruta

MPHATO WA 2 | KOTARA YA 3

SEPEDI

Copyright © 2026 National Educational
Collaboration Trust (NECT)

This work is licensed under a Creative Commons
Attribution–NonCommercial–NoDerivatives 4.0
International License (CC BY-NC-ND 4.0).

Additional permissions beyond the scope of this license
may be available. For further information, please
contact the publisher at **materials@nect.org.za**.

First edition, 2026

KOTARA YA 3

THULAGANYO YA GO RUTA

Go Theeletša le go Bolela: Tsebiša Tabakgolo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Diswantšho
le dilo tša
nnete tša
go bontšha
tabakgolo

Puku ya
Motheo

1. **Bontšha tabakgolo ye e beakantšwego:** *Re na le lehufa*
2. **Botšiša dipotšišo tša boleta go tsošološa tsebo ya barutwana ya bo ka morago.**
 - *Na o ka gopola nako yeo o ilego wa ba le mona? / Na o kile wa nyaka selo seo e bego e le sa motho yo mongwe?*
 - *Ke dilo dife tše dingwe tšeo o nago le bokgoni bja tšona goba o ikgantšhago ka tšona?*
 - *Re ka dira eng ge re ikwa re na le mona?*
3. **Thala mmepe wa monagano o šomiša dipotšišo le dikarabo tša barutwana.**
4. **Ngwala dikarabo tša gago moo mmepeng wa monagano go oketša tsebo ya barutwana.**
5. **Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 2.**
6. **Botša barutwana gore ba tsepelele polelotlaleletšo ya morero.**
 - a. Balela polelotlaleletšo godimo.
 - b. Laela barutwana go bala le wena goba go boeletša ka morago ga gago: Sera sa motho ke pelo
7. **Ahlaahla polelotlaleletšo le barutwana.**
 - a. Botšiša: Naa o ka mpotša gore se se ra go reng? / Naa o ka kgona go bona Karabo?
 - b. Hlohleletša barutwana go abelana dikgopolo tša bona.
 - c. Hlalosa tlhaloso goba o fe karabo ka tsela ye e latelago: Seema se ra gore selo sa mathomo se se kotsi le go feta mo bophelong bja motho, ke dikganyogo, maikutlo le ditaelo tše mpe tšeo di tšwago ka pelong ya gagwe.

Ditumatlhaka: Boeletša medumo ka moka yeo e rutilwego ka kotara ya 2

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kotara ya
2 Thuto-
medumo
Dikarata tša
Medumo

Puku ya
Motheo

1. **Dudiša barutwana khapeteng goba lebatong ka pele ga gago.**
 - a. Botša barutwana gore ba theeletše leina la bona.
 - b. Ge o bitša leina la morutwana, ba swanetše go bala modumo mo karateng ya medumo yeo o e emišetšago godimo.
 - c. Bitša leina la morutwana yo mongwe. Morutwana yo o swanetše go bolela lentšu leo le thomago ka modumo woo goba le šomišago modumo woo.
 - d. Dira se ka lebelo. Dira gore e kwagale bjalo ka papadi ya go thabiša eupša ela hloko barutwana bao ba thatafalelwago.
 - e. Ge morutwana a dira phošo, 'theeletša ka kelohloko' gomme o bolele modumo gape.
2. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Mošupologo.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 4.
 - b. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go go thuša go dira mohlala wa mošomo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Laetša ka mo go dirwago mešongwana ya go ngwala letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Mongwalo: Maatlafatša mongwalo wa thelelo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tšhate ya
Mongwalo

1. **Lokišetša barutwana go dira mongwalo.**
 - a. Bolela o re: A re ruthufatšeng menwana ya rena ka go itiriša o kare re raloka piano.
 - b. Lekola le go beakanya boemo bja barutwana le mokgwa wa go swara phentshele.
2. **Bontšha ka mohlala ka fao o ka ngwalago mafoko a a latelago letlapeng:**
 - Bana ba tšhaba ditšie.
 - Salome o rata nama.
 - a. Ge o dutše o ngwala, hlaloša ntlha ya mathomo, tlhahlo le dikgoba magareng ga mantšu.
 - b. Laela barutwana go nwala lefoko/mafoko ka dipukung tša bona tša go ngwalela.
 - c. Sepelasepela gomme o lekole: popego ya ditlhaka, bogolo bja ditlhaka le sekgoba magareng ga ditlhaka tša morutwana o mongwe le o mongwe.
 - d. Efa barutwana bao ba nyakago thušo thekgo.
3. **Dira gore barutwana ba lemoge lebelo la go ngwala le go ngwala ka nepo.**
 - a. Ge bontši bja barutwana ba feditše, e re 'ema'.
 - b. Botša barutwana gore ba ele hloko gore ba bokgole bjo bo kaakang.
 - c. Ge ba se ba fetše ba botše gore ba leke go ngwala ka pela gosasa.
 - d. Se sengwe kgopela barutwana go bapetša mongwalo wa bona le wo o lego mo letlapeng.
 - e. Ba kgopele gore ba hlokomele gore ba dira diphošo tše kae.

Go Bala ka go Abelana: Tsebiša kanegelo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
Letlakala la
matseno 1

1. Tsebiša kanegelo.

- Bolela o re: Beke ye re tlo bala kanegelo ya hlogo ye, Lori yeo e bitšwago Chuck.
- Bolela o re: Ka kanegelong ye, Lori ya Chuck ke matipatipane o mosorolwana woo o naganago gore dilori tše dingwe di kaone go mo phala. O be a nagana gore diterene, dipese, dikoloi le difofane tšeo a di bonago di kitima ka lebelo kudu, di kgolo kudu goba di kgahliša go mo feta. Ka letšatši le lengwe, Chuck o ile a bona mošemane yo monnyane a wela nokeng. O ile a nagana gore terene, pese, koloi goba sefofane di tla thuša mošemane yoo. Efela ga go le e tee ya tšona yeo e bego e ka kgona go mo thuša. Ka mahlatse, Chuck o ile a nagana ka leano le lebotse. A diriša bokgoni bja gagwe go phološa mošemane yoo. Ka morago ga moo, Chuck o ile a lemoga gore le yena o bohlokwa e bile o kgethegile go swana le dikoloi tše dingwe ka moka.
- Botšiša: Naa go na le se o se tsebago mabapi le se?
- Ka boripana laetša barutwana diswantšho ka kanegelong.

2. Aga tsebo ya barutwana ya bokamorago.

- Abelana le go hlaloša Tshedimošo ya Bokamorago ya kanegelo.
- Laetša barutwana moo kanegelo e diragetšego o šomiša mmepe wa Kgoboketšo ya Dikanegelo.
- Botšiša: Naa o na le potšišo mabapi le kanegelo?

3. Hlalosa leano la kwešišo.

- Bolela o re, beke ye re tlile go ithuta ka ga: Go hlahloba kwešišo.
- Hlalosetša barutwana leano leo.

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 1&2

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 4.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 1 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tše di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tše di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 1 ditekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 2.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Go ruta tlotlontšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tlotlontšu
dikarata-
kgadima,
diswantšho,
dilo

Puku ya
Motheo

1. **Gopotša barutwana mabapi le tabakgolo.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 2.
 - b. Bala goba o boeletše polelotlaleletšo gape.
 - c. Laetša barutwana lenaneo la tlotlontšu la tabakgolo.
 - d. Hlalosa gore mantšu a a tla re thuša go kwešiša le gona go bolela mabapi le tabakgolo.
 - e. Ba balele lenaneo leo la mantšu.
2. **Diriša ŠDHB go ruta tlotlontšu.**
 - a. Ruta mantšu a tlotlontšu ao a latelago:
 - *teraka ya matipatipane: Lori yeo e dirilwego go rwala le go tšholla didirišwa. E na le karolo ya ka morago yeo e bitšwago tipa, yeo e kgonago go phagamišwa gore e tšholle merwalo. E ka rwala dilo tša go swana le santa, mabu goba maswika gomme ya di tšholla moo di nyakegago.*
 - *lori: teraka ye kgolo yeo e dirišwago go rwala dithoto go tšwa lefelong le lengwe go ya go le lengwe.*
 - *sefatanaga: Selo seo se sepetšago batho goba dilo mmileng, go swana le koloi, pese, lori goba paesekele.*
 - *go ba lebelong: Go kitima ka lebelo le legolo kudu.*
3. **Diriša maano a ŠDHB ao a loketšego lentšu le lengwe le le lengwe:**

Š: Šupa seswantšho goba selo
D: Diragatša lentšu leo
H: Botša barutwana tlhaloso ya lentšu leo
B: Bolela lentšu leo lefokong

Ditumatlhaka: Boeletša medumo ka moka yeo e rutilwego ka kotara ya 2

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kotara ya
2 Thuto-
medumo
Dikarata tša
Medumo

Puku ya
Motheo

1. **Dudiša barutwana khapeteng goba lebatong ka pele ga gago.**
 - a. Botša barutwana gore ba theeletše leina la bona.
 - b. Ge o bitša leina la morutwana, ba swanetše go bala modumo mo karateng ya medumo yeo o e emišetšago godimo.
 - c. Bitša leina la morutwana yo mongwe. Morutwana yo o swanetše go bolela lentšu leo le thomago ka modumo woo goba le šomišago modumo woo.
 - d. Dira se ka lebelo. Dira gore e kwagale bjalo ka papadi ya go thabiša eupša ela hloko barutwana bao ba thatafalelwago.
 - e. Ge morutwana a dira phošo, 'theeletša ka kelohloko' gomme o bolele modumo gape.
2. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Labobedi.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 5.
 - b. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go go thuša go dira mohlala wa mošomo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Laetša ka mo go dirwago mešongwana ya go ngwala letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Mongwalo: Maatlafatša mongwalo wa thelelo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tšhate ya
Mongwalo

1. **Lokišetša barutwana go dira mongwalo.**
 - a. Bolela o re: A re ruthufatšeng menwana ya rena ka go dumedišana ka diatla.
 - b. Lekola le go beakanya boemo bja barutwana le mokgwa wa go swara phentshele.
2. **Bontšha ka mohlala ka fao o ka ngwalago mafoko a a latelago letlapeng:**
 - Tebogo o tumile.
 - Ntšhupu o ya ngakeng le mma
 - a. Ge o dutše o ngwala, hlaloša ntlha ya mathomo, tlhahlo le dikgoba magareng ga mantšu.
 - b. Laela barutwana go nwala lefoko/mafoko ka dipukung tša bona tša go ngwalela.
 - c. Sepelasepela gomme o lekole: popego ya ditlhaka, bogolo bja ditlhaka le sekgoba magareng ga ditlhaka tša morutwana o mongwe le o mongwe.
 - d. Efa barutwana bao ba nyakago thušo thekgo.
3. **Dira gore barutwana ba lemoge lebelo la go ngwala le go ngwala ka nepo.**
 - a. Ge bontši bja barutwana ba feditše, e re 'ema'.
 - b. Botša barutwana gore ba ele hloko gore ba bokgole bjo bo kaakang. Na ba kgonne go phetha mošomo o montši go feta wa letšatši le le fetilego?
 - c. Ge ba se ba fetše ba botše gore ba leke go ngwala ka pela gosasa.
 - d. Se sengwe kgopela barutwana go bapetša mongwalo wa bona le wo o lego mo letlapeng.
 - e. Ba kgopele gore ba hlokomele gore ba dira diphošo tše kae.

Go Bala ka go Abelana: Dira Pele ga go Bala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
letlakala la 3

1. **Lokiša barutwana go mošomo wa Pele wa go Bala.**
 - a. Bitša barutwana ba dule mmeteng goba lebatong.
 - b. Dula ka pele ga barutwana o swere Kgoboketšo ya Dikanegelo.
 - c. Netefatša gore barutwana ka moka ba kgona go bona puku yeo.
 - d. Gopotša barutwana ka maitshwaro ao o a nyakago ka nako ya Go bala ka go abelane, bjk. go dula ka go fera seseka; matsogo a lena a dule diropeng; theeletšang ka hlokomelo; le kwe ge le bitšwa; le emiše matsogo ge le botšiša.
2. **Dira Pele ga go Bala ka tsela ye e latelago:**
 - a. Bolela hlogo ya kanegelo: *Lori yeo e bitšwago Chuck.*
 - b. Hlalosa mabokgoni a go akanya. Bolela o re: Ge re akanya re šomiša hlogo le diswantšho go leka go bona gore a e kaba kanegelo e mabapi le eng.
 - c. Laetša barutwana diswantšho letlakaleng le lengwe le le lengwe.
 - d. Botšiša: Naa e kaba go direga eng mo?
 - e. Botšiša: Ke eng seo se go naganantšhago gore diswantšho tše di ka ba di sepelelana?

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 3&4

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 5.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 3 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tšeo di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tšeo di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 3 ditsekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 4.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagaša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Ruta tlotlontšu o ahlaahle seswantšho sa morero

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tlotlontšu
dikarata-
kgadima,
diswantšho,
dilo

Puku ya
Motheo

1. Diriša ŠDHB go ruta tlotlontšu

a. Ruta mantšu a tlotlontšu ao a latelago:

- mona: *Leina la maikutlo ao re nago le ona ge re nyaka seo motho yo mongwe a nago le sona.*
- go ba le mona: *Ke ge motho a ikwa a nyaka selo seo motho yo mongwe a nago le sona.*
- bokgoni bjo bogolo: *Selo seo o se kgonago kudu.*
- sefoka: *Mpho ye o e hwetšago ge o seno thopa sefoka goba go šoma gabotse, gantši e ba khapho goba sehlwaseeme.*

b. Diriša maano a ŠDHB ao a loketšego lentšu le lengwe le le lengwe.

2. Aga tsebo ya barutwana ya bokamorado.

a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 6.

b. Botša barutwana ditaba tše di latelago mabapi le seswantšho:

- *Ka dinako tše dingwe batho ba ba le dilo tše re dumago ge nkabe re na le tšona. Nakong tše dingwe re bona dilo tše e lego tša ba bangwe, bjalo ka diteki, sebakadišane goba sefoka. Re duma ge nkabe re ka ba le tšona le rena.*
- *Mona ke leina la maikutlo ao re nago le ona ge re nyaka seo motho yo mongwe a nago le sona. Motho yo mongwe le yo mongwe o ikwa a na le mona ka dinako tše dingwe.*
- *Batho ba kgona dilo ka tsela tše di fapanego. Bana ba bangwe ba kgona dipapadi. Ba bangwe ba kgona go thala. Ba bangwe ba kgona go opela, go bina goba go thuša ba bangwe. Ka moka re na le mabokgoni a go fapana.*

3. Ahlaahlang seswantšho seo.

a. Šomiša dipotšišo tše di latelago go ahlaahla seswantšho ka tsela ye e latelago:

- Botšiša potšišo ya pele.
- Laela barutwana go ahlaahla dipotšišo le bagwera ba bona.
- Bitša barutwana ba se bakae go abelana dikarabo tša bona.
- Aga tsebo ya barutwana ya morago ka go phošolla go se kwešišege le gona go abelana ditaba tša malebana le thutokgolo.
- Boeletša tshepedišo ye ka dipotšišo ka moka.

4. Dipotšišo:

a. *Ke eng seo o se bonago seswantšhong se seo se ka dirago gore motho a ikwe a na le mona?*

b. *Ngwana a ka ikwa bjang ge motho yo mongwe a hwetša sefoka goba naledi mo sethalweng sa gagwe?*

c. *Re ka dira eng ge re duma go ba le selo seo motho yo mongwe a nago le sona?*

Ditumatlhaka: Raloka thaloko ya kwalakwatšo ya difoneme: Modumo ke...Ke nyaka...

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

1. **Dudiša barutwana go tšea šedi ya bona.**
2. **Diragatša thaloko ka tsela ye:**
 - a. Moetapele wa papadi o re: Modumo ke 'P'. Ke nyaka MAINA A BASETSANA.
 - b. Barutwana ba emiša matsogo a bona ge e ba ba gopola ka leina la mosetsana leo le thomago ka 'P'.
 - c. Moetapele wa papadi o šupa motho yo mongwe le yo mongwe gomme o mo dumelela go bolela leina la gagwe. Ba ka no se boeletše leina leo le boletšwego.
 - d. Motho wa bohlano yo a bolelago leina ka nepo o a raloka.
 - e. Moetapele o moswa wa papadi o re: Modumo ke 'M'. Ke nyaka MEHUTA YA DIJO.
 - f. Thaloko e tšwela pele ka yona tsela yeo.
3. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Laboraro.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 7.
 - b. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go go thuša go dira mohlala wa mošomo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Laetša ka mo go dirwago mešongwana ya go ngwala letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Mongwalo: Maatlafatša mongwalo wa thelelo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tšhate ya
Mongwalo

1. **Lokišetša barutwana go dira mongwalo.**
 - a. Bolela o re: A re ruthufatšeng menwana ya rena ka go dumedišana ka diatla.
 - b. Lekola le go beakanya boemo bja barutwana le mokgwa wa go swara phentshele.
2. **Bontšha ka mohlala ka fao o ka ngwalago mafoko a a latelago letlapeng:**
 - Maabane o ngwapile koko.
 - Tate o ruile dinku.
 - a. Ge o dutše o ngwala, hlaloša ntlha ya mathomo, tlhahlo le dikgoba magareng ga mantšu.
 - b. Laela barutwana go nwala lefoko/mafoko ka dipukung tša bona tša go ngwalela.
 - c. Sepelasepela gomme o lekole: popego ya ditlhaka, bogolo bja ditlhaka le sekgoba magareng ga ditlhaka tša morutwana o mongwe le o mongwe.
 - d. Efa barutwana bao ba nyakago thušo thekgo.
3. **Dira gore barutwana ba lemoge lebelo la go ngwala le go ngwala ka nepo.**
 - a. Ge bontši bja barutwana ba feditše, e re 'ema'.
 - b. Botša barutwana gore ba ele hloko gore ba bokgole bjo bo kaakang. Na ba kgonne go phetha mošomo o montši go feta wa letšatši le le fetilego?
 - c. Ge ba se ba fetše ba botše gore ba leke go ngwala ka pela gosasa.
 - d. Se sengwe kgopela barutwana go bapetša mongwalo wa bona le wo o lego mo letlapeng.
 - e. Ba kgopele gore ba hlokomele gore ba dira diphošo tše kae.

Go Bala ka go Abelana: Dira Go Bala la Mathomo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
letlakala la 3

1. **Lokišetša barutwana go Bala la Mathomo.**

- Dudiša barutwana mmeteng.
- Ba gopotše ka maitshwaro ao a nyakegago.
- Gopotša barutwana mabapi le tabakgolo ya kanegelo: *Lori yeo e bitšwago Chuck.*
- Bolela o re: *Ka kanegelong ye, Lori ya Chuck ke matipatipane o mosorolwana woo o naganago gore dilori tše dingwe di kaone go mo phala. O be a nagana gore diterene, dipese, dikoloi le difofane tšeo a di bonago di kitima ka lebelo kudu, di kgolo kudu goba di kgahlliša go mo feta. Ka letšatši le lengwe, Chuck o ile a bona mošemane yo monnyane a wela nokeng. O ile a nagana gore terene, pese, koloi goba sefofane di tla thuša mošemane yoo. Efela ga go le e tee ya tšona yeo e bego e ka kgona go mo thuša. Ka mahlatse, Chuck o ile a nagana ka leano le lebotse. A diriša bokgoni bja gagwe go phološa mošemane yoo. Ka morago ga moo, Chuck o ile a lemoga gore le yena o bohlokwa e bile o kgethegile go swana le dikoloi tše dingwe ka moka.*

2. **Dira Go Bala la Mathomo ka tsela ye e latelago:**

- Bala letlakala le lengwe le le lengwe la kanegelo godimo, gabonolo, o kwagale.
- Laetša barutwana diswantšho.
- Moo go nyakegago, ema o be o hlalose tše barutwana.
- Šupa tlotlontšu ya mantšu bjalo ka ge a tšwelela.
- Mafelelong a kanegelo, botšiša potšišo ya Go Bala 1 ka tsela ye e latelago:
 - Lebiša thwii Potšišo ya 1 & 2 go morutwana yo a itšeng.
 - Lebiša Potšišo 3 & 4 go phapoši ka moka. Kgopela barutwana go ahlaahla potšišo le bagwera.
 - Bitša barutwana ba se bakae go abelana dikarabo tša bona.
- Gopotša barutwana mabapi le mokgwa wa tekatlhaologanyo.
 - Bolela o re, beke ye re ithuta ka ga: Go hlahloba kwešišo.
 - Kgopela barutwana: Naa o kile wa ikwa o lahlegile ge re bala kanegelo ka gobane o lahlegetše e bile o sa latele seo se be go se direga? Se se go dirile gore o ikwe bjang?

Go Ngwala: Tsebiša le go Itlwaetša DPM

NAKO:
20 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Ga go
didirišwa tše
di nyakegago
mo

1. **Tsebiša nepišo ya DMP (Dibopego le Melawana ya tšhomišo ya Polelo).**
 - a. Bolela o re, Beke ye re ya go nepišiša: Go netefatša gore lentšu la go dira (lediri) le nyalelana le gore ke mang yo dirago selo (sediri).
 - b. Ngwala lefoko letlapeng: Ke ikwa ke na le mona. Le yena o ikwa a na le mona.
 - c. Hlalosa DMP ka maemo a kamano: Lentšu la go dira (lediri) le nyalelana le gore ke mang yo a dirago selo (sediri).
2. **Itlwaetše DMP le barutwana.**
 - a. Ngwala letlapeng: Ke ikwa ke thabile. O ikwa a nyamile.
 - b. Kgopela barutwana: Naa mantšu ao a dirago a nyalelana le bao ba dirago modiro? Re ka fetola bjang lefoko le, go kgonthišiša gore lentšu la go dira (lediri) le nyalelana le yo a dirago modiro (sediri)?
 - c. Akanya dikgopolo le barutwana: Re ka bala mafoko a rena ka go hlaboša lentšu gomme ra netefatša gore seo re se ngwadilego se sepelelana le seo re se bolelago. Ka nako ye nngwe se se ka re thuša go lemoga ge re dirile phošo mabapi le sediri-lediri. Ge ke bala mafoko a, ka go hlaboša lentšu, a kwagala a phošagetše: nka a lokiša: Ke ikwa ke thabile. O ikwa a nyamile.
3. **Efa barutwana nako ya go itlwaetša DMP ka bobona.**
 - a. Ngwala letlapeng:
 - Ke... kitima.
 - O... kitima (wena)
 - Rena... kitima.
 - Bona... kitima.
 - O... kitima. (yena)
 - b. Hlalosetša barutwana: Feleletša mafoko gore sediri (yo a e dirago) se swane le lediri (lentšu la go dira).
 - c. Efa barutwana metsotso e se kae go feleletša mošomo.
4. **Hllokomela kwešišo ya barutwana.**
 - a. Bitša barutwana go kgobokana ka moka.
 - b. Bitša barutwana ka go fapafapana go tla go abelana ka dikarabo tša bona.
 - c. Šupa se: Lentšu la go dira (lediri) le nyalelana le gore ke mang yo a dirago selo (sediri).

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 5&6

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 7.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 5 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tšeo di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tšeo di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 5 ditekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 6.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagaša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Ditumatlhaka: Raloka thaloko ya kwalakwatšo ya difoneme: Modumo ke...Ke nyaka...

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

1. **Dudiša barutwana go tšea šedi ya bona.**
2. **Diragatša thaloko ka tsela ye:**
 - a. Moetapele wa papadi o re: Modumo ke 'P'. Ke nyaka MAINA A BASETSANA.
 - b. Barutwana ba emiša matsogo a bona ge e ba ba gopola ka leina la mosetsana leo le thomago ka 'P'.
 - c. Moetapele wa papadi o šupa motho yo mongwe le yo mongwe gomme o mo dumelela go bolela leina la gagwe. Ba ka no se boeletše leina leo le boletšwego.
 - d. Motho wa bohlano yo a bolelago leina ka nepo o a raloka.
 - e. Moetapele o moswa wa papadi o re: Modumo ke 'M'. Ke nyaka MEHUTA YA DIJO.
 - f. Thaloko e tšwela pele ka yona tsela yeo.
3. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Labone.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 8.
 - b. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go go thuša go dira mohlala wa mošomo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Laetša ka mo go dirwago mešongwana ya go ngwala letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Mongwalo: Maatlafatša mongwalo wa thelelo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tšhate ya
Mongwalo

1. **Lokišetša barutwana go dira mongwalo.**
 - a. Bolela o re: A re ruthufatšeng menwana ya rena ka go dumedišana ka diatla.
 - b. Lekola le go beakanya boemo bja barutwana le mokgwa wa go swara phentshele.
2. **Bontšha ka mohlala ka fao o ka ngwalago mafoko a a latelago letlapeng:**
 - Nkele o be a nkwatetše.
 - Lebo o rata dintwa.
 - a. Ge o dutše o ngwala, hlaloša ntlha ya mathomo, tlhahlo le dikgoba magareng ga mantšu.
 - b. Laela barutwana go nwala lefoko/mafoko ka dipukung tša bona tša go ngwalela.
 - c. Sepelasepela gomme o lekole: popego ya ditlhaka, bogolo bja ditlhaka le sekgoba magareng ga ditlhaka tša morutwana o mongwe le o mongwe.
 - d. Efa barutwana bao ba nyakago thušo thekgo.
3. **Dira gore barutwana ba lemoge lebelo la go ngwala le go ngwala ka nepo.**
 - a. Ge bontši bja barutwana ba feditše, e re 'ema'.
 - b. Botša barutwana gore ba ele hloko gore ba bokgole bjo bo kaakang. Na ba kgonne go phetha mošomo o montši go feta wa letšatši le le fetilego?
 - c. Ge ba se ba fetše ba botše gore ba leke go ngwala ka pela gosasa.
 - d. Se sengwe kgopela barutwana go bapetša mongwalo wa bona le wo o lego mo letlapeng.
 - e. Ba kgopele gore ba hlokomele gore ba dira diphošo tše kae.

Go Bala ka go Abelana: Dira Go Bala la Bobedi

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
letlakala la 3

1. **Lokišetša barutwana go Bala la Bobedi.**
 - a. Dudiša barutwana mmeteng.
 - b. Ba gopotše ka maitshwaro ao a nyakegago.
 - c. Gopotša barutwana mabapi le tabakgolo ya kanegelo: *Lori yeo e bitšwago Chuck*
 - d. Gopotša barutwana mabapi le mokgwa wa tekatlhaologanyo.
 - Bolela o re, beke ye re ithuta ka ga: Go hlahloba kwešišo.
 - E re, gopola, re boletše ka se maabane, ge ke go botšiša: Naa o kile wa ikwa o lahlegile ge re bala kanegelo ka gobane o lahlegetše e bile o sa latele seo se be go se direga? Se se go dirile gore o ikwe bjang?
2. **Dira Go Bala la Bobedi ka tsela ye e latelago:**
 - a. Bala letlakala le lengwe le le lengwe la kanegelo godimo, gabonolo, o kwagale.
 - b. Bontšha barutwana seswantšho.
 - c. Šomiša mehlala yeo e lego letlakaleng la matseno go bontšha ka mohlala leano la kwešišo.
 - d. Mafelelong a kanegelo, botšiša potšišo ya Go Bala 2 ka tsela ye e latelago:
 - Lebiša thwii Potšišo ya 1 & 2 go morutwana yo a itšeng.
 - Lebiša Potšišo 3 & 4 go phapoši ka moka. Kgopela barutwana go ahlaahla potšišo le bagwera.
 - Bitša barutwana ba se bakae go abelana dikarabo tša bona.

Go Ngwala: Morutiši o laetša peakanyo

NAKO:
20 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Foreime ya go
ngwala

1. **Tsebiša direrwa tša Mongwalo.**
 - a. E re, leboong le re tla ngwala ka: Kanegelo ka ga mona.
2. **Hlalosa karabo ya gago ya mošomo wa go ngwalwa ka molomo pele ba ka ngwala šomiša foreime ya go ngwala.**
 - a. Bolela o re: Ke tla ngwala ka moanegwa yo a ikwago a hufegela... O swanetše go ithuta kamoo a ka ikwago a le kaone!
3. **Laetša thulaganyo ya mošomo wa go ngwala letlapeng.**
 - a. Thala ka pejana seswantšho sa go laetša: Selo seo moanegwa wa gago a se hufegelago.
 - b. Šomiša mmepe wa monagano go rulaganya kanegelo ya gago:
 - Naa moanegwa wa gago ke mang?
 - Naa moanegwa wa gago o bone eng?
 - Naa e be e le ya mang?
 - Naa ke ka lebaka la eng moanegwa wa gago a e nyaka?
 - Naa go na le motho yo a go thušitšego?
 - Naa moanegwa wa gago o ikwele bjang la mathomo?
 - Ke eng seo se dirilego gore moanegwa wa gago a ikwe ka tsela ye e fapanego?
 - Moanegwa wa gago o ile a ikwa bjang mafelelong?
 - O ithutileng eng ka go itlwaetša le go se ineele??
4. **Dira gore barutwana ba nagane.**
 - a. Bolela o re: Gosasa le tla rulaganya mošomo wa lena wa go ngwala. Etlang le dikgopolo tša lena.

Foreime ya go ngwala:

Ka lešatši le lengwe.____ o bone...

E be e le ya...

O tloga a e ratile ka gobane...

O be a duma...

Ke be ke duma...

Mathomong, o ile a ikwa a...

Ke moka, o ile a nagana...

O lemogile gore...

Mafelelong....

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 7&8

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 8.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 7 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tšeo di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tšeo di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 7 ditekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 8.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Ahlaahla kanegelo ya go abelana go bala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Ahlaahla
foreime:
Kanegelo ye e
mabapi le...
Ke ratile...
Ke ithutile
gore...

1. **Lokiša barutwana ka hlahlo ya sehlopha.**
 - a. Beakanya barutwana ka dihlopha tša 4.
 - b. Efa sehlopha se sengwe le se sengwe 'lehlaka la go bolela goba leswika'.
 - c. Bolela o re: O tlo bolela fela ge o swere lehlaka la go bolela goba leswika'.
2. **Dirang dipotšišo tša hlatlho.**
 - a. Gopotša barutwana ka go abelana ka dikanegelo tša go bala tša beke yeo.
 - b. Ngwala foreime ya hlatlho letlapeng.
 - c. Bala o be o hlalose potšišo ye ngwe le ye ngwe (lefoko le le thomago karabo).
 - d. Botša barutwana gore sehlopha se sengwe le se sengwe se tla fiwa moleko gomme o mongwe le o mongwe wa sehlopha o swanetše go fiwa sebaka sa go araba potšišo.
 - e. Ba hlohleletše go nagana ka dikarabo tše di fapanego.
3. **Laela barutwana go thoma ka dikahlatlho tša bona.**
 - a. Laela barutwana bao ba swerego mahlaka a go bolela/maswika go thoma.
 - b. Sepelasepela moo phapošing gomme o ba fe thekgo moo e nyakegago.
 - c. Ka metsotswana e se kae ya go šala, bitša sehlopha go tla go abelana dikarabo tša bona.
4. **Boitokišo bja barutwana**
 - a. Hlaola barutwana ba 3–4 go dira Mošomo wa bomolomo ka Mošupologo.
 - b. Botša barutwana bao seo ba swanetšego go se lokiša ka Mošupologo. (Bona Lenaneothuto la GTB la Mošupologo)

Ditumatlhaka: Taelo ya go ngwala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

1. **Dudiša barutwana ka dipuku tša bona tša go ngwalela, dipene le dirula.**
 - a. Botša barutwana gore ba ngwale hlogo ye, 'Taelo ya go ngwala' gomme ba ngwale dinomoro 1–5 ka thoko ga letlakala.
 - b. Bolela mantšu a mahlano a a latelago gore barutwana ba a ngwale kgauswi le dinomoro 1–5: tšhela, bana, ngaka, ngwapa, dintwa
 - c. Se se latelago, botša barutwana gore ba ngwale lefoko leo o le bolelago, o šomiše maswaodikga a nepagetšego.
 - d. Bolela lefoko le le latelago. Le boeletše ka go nanya, gabedi ge go nyakega: Ngwana ga a rate go ya ngakeng.
2. **Botša barutwana gore ba šomiše phentshele ya mmala go phošolla mošomo wa bona.**
 - a. Ngwala mantšu a mahlano letlapeng.
 - b. Ge o ngwala bolela lentšu le lengwe le lengwe ka modumo.
 - c. Go mafoko a, šupa maswaodikga ao a šomišitšwego.
 - d. Botša barutwana go dira sediko go diphošo tša bona ka phentshele ya mmala.
 - e. Botša barutwana gore ba ngwale gape diphošo tša bona ka nepagalo.
3. **Ela hloko mathata le kgatelopele ya barutwana.**
4. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Labohlano.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 9.
 - b. Bala sengwalwa ka go hlaboša. Botša barutwana gore ba go šale morago ka go bala ka dipukung tša bona ge ntše o bala.
 - c. Bala sengwalwa gape, mo nakong ye, barutwana ba swanetše go bala le wena.
 - d. Bontšha mohlala ka moo o ka phethago kwešišo ya sengwalwa ye e ngwadilwego letlapeng.
 - e. Bontšha ka mohlala ka fao o ka phethagatšago mošomo wa popegopolelo letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Go Bala ka go Abelana: Dira ka Morago ga go Bala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
letlakala la 3

1. **Lokišetša barutwana ka Morago ga go Bala.**
 - a. Gopotša barutwana mabapi le tabakgolo ya kanegelo: *Lori yeo e bitšwago Chuck*
 - b. Hlalosa mošomo. Bolela o re: Lehono re ya go thala le go ngwala ka karolo yeo re e ratago kudu ya kanegelo.
2. **Laetša mošomo ka tsela ye:**
 - a. Tswalela mahlo gomme o itire o kare o a nagana.
 - b. Bula maahlo a gago gomme o re: Karolo ya ka ye ke e ratago ya kanegelo ke ge...
 - c. Leka gore o se kgethe karolo ya kanegelo ye e lego molaleng moo mohlaleng wa gago.
 - d. Thala seswantšho letlapeng ka bonakwana. Ge o dutše o se thala, hlalosa gore ke eng seo o se thalago.
 - e. Ngwala mafoko a 1–2 ka ga sethalwa sa gago: Ke ratile...
3. **Laela barutwana go feleletša mošomo.**
 - a. Botša barutwana go tswalela mahlo a bona gomme ba nagane ka karolo ya kanegelo yeo ba e ratago kudu.
 - b. Bolela o re: Nagana ka kgopolo ya gago, o se kopiše mošomo wa ka.
 - c. Sa go latela, botša barutwana go bula mahlo a bona gomme ba ahlaahle dikarabo le bagwera ba bona.
 - d. Ka morago ga moo, laela barutwana go thala karolo yeo ya kanegelo ka dipukung tša bona.
 - e. Thuša barutwana go oketša mafoko a 1–2 go sethalwa sa bona.
4. **Dumelela barutwana go abelana mešomo ya bona.**
 - a. Efa barutwana metsotswana go laetša mešomo ya bona go bagwera ba bona.
 - b. Bitša barutwana go abelana mešomo ya bona le phapoši.

Go Ngwala: Leano la barutwana

NAKO:
20 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Foreime ya go
ngwala

1. **Gopotša barutwana ka sererwa sa go ngwala.**
 - a. E re, leboong le re tla ngwala ka: Kanegelo ka ga mona.
2. **Laela barutwana go naganana ka dikarabo tša bona tša sererwa sa mongwalo.**
 - a. Bolela o re, Bjalo naganang ka fao le tlogo araba sererwa sa mongwalo.
 - b. Laela barutwana go abelana dikgopolo tša bona le bagwera.
 - c. Bitša barutwana ba se bakae go abelana dikarabo tša bona le phapopši.
3. **Laela barutwana go rulaganya go tla go ngwala ka dipukung tša bona tša go ngwalela.**
 - a. Bolela o re: Bjalo šomiša mmepe wa monagano go rekhota dikgopolo tša gago gomme o rulaganye mošomo wa go ngwala.
4. **Sepelasepela ka moo phapošing gomme o thuše barutwana ka o tee ka o tee ka thulaganyo tša bona.**
 - a. Bolela o re: Nke le mpotšeng ka dikgopolo tša lena.
 - b. Thuša barutwana bao ba palelwago go feleletša mmepe wa bona wa monagano.

Foreime ya go ngwala:

Ka lešatši le lengwe.____ o bone...

E be e le ya...

O tloga a e ratile ka gobane...

O be a duma...

Ke be ke duma...

Mathomong, o ile a ikwa a...

Ke moka, o ile a nagana...

O lemogile gore...

Mafelelong....

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 9&10

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 9.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 9 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tšeo di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tšeo di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 9 ditesekeeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 10.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Bomolomo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Ga go
didirišwa tše
di nyakegago
mo

1. **Dudiša barutwana go lebelela bao ba tsenago le bona ka phapošing ge ba tšweletša ditlhagišo tša bomolomo.**
2. **Gopotša barutwana ka mošomo wo o latelago: Go abelana ditaba tša gago**
 - a. Re botše gore ditaba tša gago di mabapi le eng. Bolela o re:
 - b. Lehono ke tlile go le botša ka...
 - c. Ke moka, bolela ditaba tša gago.
 - d. Re botše ka seo se diregilego ka tatelano ya maleba.
 - e. Re botše ka dintlhakgolo tša ditaba tša gago.
 - f. Feleletša ka go re botša ka fao o ikwago ka ditaba tša gago.
3. **Gopotša barutwana ka mabokgoni a go fa polelo:**
 - a. Ge o abelana ditaba tša gago, gopola go:
 - Re botše gore ditaba tša gago di mabapi le eng
 - Re botše gore di diregile neng
 - Re botše gore naa di diragetše mang
 - Bolela mafoko a gago go ya ka tatelano ya maleba
 - Bolela dilo gatee fela – se ipoeletše
 - Bolelela godimo ka lentšu la go tlhaka
4. **Bitša barutwana ba o ba kgethilego go tla go fa polelo ka go šielana.**
 - a. Aga tshepo ya barutwana ka go ba leboga nako le nako ge ba seno fa polelo le gona go ba fa dipolelo tša maleba.
 - b. Mafelelong a thuto, efa sehlopha ditshwaotshwao tše dingwe tša kakaretšo go kaonafatša ditlhagišo tša bona. Mohlala: Ke ile ka katana le go kwa ba bangwe ba lena. Ke kgopela le bolele ka mantšu a kwagalago – re nyaka go kwa seo le lekago go se bolela.

Ditumatlhaka: Boeletša malapa a medumo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Dikarata tša
Medumo
Puku ya
Motheo

1. **Botša barutwana gore lehono re tla boeletša medumo yeo e amanago le:**
ng
 - a. Bontšha barutwana dikarata tša medumo tša foneme ye nngwe le ye nngwe ya tše latelago: *ng, w, nng*
 - b. Kgopela barutwana ka o tee ka o tee go bala modumo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Botša barutwana gore ba ngwale hlogo ye ka dipukung tša bona: Malapa a medumo: *ng, w, nng*
2. **Kgopela barutwana go tswaka medumo: *ngw***
 - a. Botša barutwana gore ba ngwale motswako le mantšu ka moka ao ba a tsebago ao a šomišago motswako wo.
 - b. Ka morago ga metsotso ye mmalwa, bitša barutwana ba go fapana go abelana mantšu a bona.
 - c. Se se latelago, ngwala mantšu a a latelago letlapeng, o a hlaboše ge o dutše o a ngwala: *ngwana, ngwapa*
 - d. Botša barutwana go kopolla mantšu a ka dipukung tša bona le go thalela mo ba dirilego motswako.
3. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Mošupologo.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 11.
 - b. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go go thuša go dira mohlala wa mošomo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Laetša ka mo go dirwago mešongwana ya go ngwala letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Mongwalo: Ruta go bopa tlhaka e kgolo ya mongwalo wa motšeketlo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tšhate ya
Mongwalo

1. **Lokišetša barutwana go dira mongwalo.**
 - a. Bolela o re: A re ruthufatseng menwana ya rena ka go šobagantšha pampiri gomme ra boa ra e phuthulla.
 - b. Lekola le go beakanya boemo bja barutwana le mokgwa wa go swara phentshele.
2. **Laetša barutwana mokgwa wo ba ka bopago:** *✓ ✓ ✓*
 - a. Furalela barutwana.
 - b. Laela barutwana ba go ngwala ka ngele go bea dihlogo tša bona godimo ga teseke.
 - c. Šomiša letsogo la gago la go ja go dira tlhaka: *✓ ✓ ✓*
 - d. Laela barutwana ba go ngwala ka la go ja go dira tlhaka le wena.
 - e. Boeletša le barutwana ba la ngele.
3. **Laela barutwana go ikgopotša ka go dira:** *✓ ✓ ✓*
 - a. Bolela o re: Dira tlhaka yeo ka mokokotlong wa mogwera, teseke goba santeng.
4. **Laela barutwana go ikgopotša go ngwala:** *✓ ✓ ✓*
 - a. Bolela o re: Ngwala tlhaka ye ka pukung ya gago makga a mararo x3.
 - b. Sepelasepela ka phapošing go lekola gore barutwana ba dirile bjang tlhaka tša bona.

Go Bala ka go Abelana: Tsebiša kanegelo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
Letlakala la
matseno 13

1. Tsebiša kanegelo.

- Bolela o re: Beke ye re tlo bala kanegelo ya hlogo ye, *Matšatši a maikhutšo a marega*.
- Bolela o re: *Ka kanegelong ye Lotanang o thabišitšwe ke go boela sekolong ka morago ga maikhutšo a Marega. O rile ge a ekwa ka ga mafelo a go thabiša ao bagwera ba gagwe ba a etetšego, o thoma go se sa kwešiša ka ga maikhutšo a gagwe. Ka morago ga moo, ka phapošing ba kgopela gore ba ngwale ka maitemogelo mabapi le maikhutšo a bona. A re baleng, go kwa ka moo Lotanang a ikwelego ka gona le seo a feleleditšego a ngwadile ka ga sona.*
- Botšiša: Naa go na le se o se tsebago mabapi le se?
- Ka boripana laetša barutwana diswantšho ka kanegelong.

2. Aga tsebo ya barutwana ya bokamorago.

- Abelana le go hlaloša Tshedimošo ya Bokamorago ya kanegelo.
- Laetša barutwana moo kanegelo e diragetšego o šomiša mmepe wa Kgoboketšo ya Dikanegelo.
- Botšiša: Naa o na le potšišo mabapi le kanegelo?

3. Hlalosa leano la kwešišo.

- Bolela o re, beke ye re tlile go ithuta ka ga: Dira dikgokagano.
- Hlalosetša barutwana leano leo.

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 1&2

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 11.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 1 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tše di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tše di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 1 ditekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 2.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Go ruta tlotlontšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tlotlontšu
dikarata-
kgadima,
diswantšho,
dilo

Puku ya
Motheo

1. **Gopotša barutwana mabapi le tabakgolo.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 2.
 - b. Bala goba o boeletše polelotlaleletšo gape.
 - c. Laetša barutwana lenaneo la tlotlontšu la tabakgolo.
 - d. Hlalosa gore mantšu a a tla re thuša go kwešiša le gona go bolela mabapi le tabakgolo.
 - e. Ba balele lenaneo leo la mantšu.
2. **Diriša ŠDHB go ruta tlotlontšu**
 - a. Ruta mantšu a tlotlontšu ao a latelago:
 - *lewatile: Mokgobo wa meetse a letswai.*
 - *phororo: Meetse ao a elelago go tšwa godimo ga leswika le legolo goba legaga.*
 - *maeto: Go ya lefelong le lengwe.*
 - *maitemogelo: Maitemogelo ke selo se sengwe le se sengwe seo o se bonago, o se dirago goba o se kwago bophelong bja gago. Go swana le kgopotšo yeo o e kgoboketšago.*
3. **Diriša maano a ŠDHB ao a loketšego lentšu le lengwe le le lengwe:**

Š: Šupa seswantšho goba selo
D: Diragatša lentšu leo
H: Botša barutwana tlhaloso ya lentšu leo
B: Bolela lentšu leo lefokong

Ditumatlhaka: Boeletša malapa a medumo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Dikarata tša
Medumo
Puku ya
Motheo

1. **Botša barutwana gore lehono re tla tšwelapele go boeletša medumo yeo e amanago le:** *ng*
 - a. Botša barutwana go bula moo ba ngwadilego hlogo ye ka dipukung tša bona: Malapa a medumo: ng, w, nng
2. **Kgopela barutwana go tswaka medumo:** *nngw*
 - a. Botša barutwana gore ba ngwale motswako le mantšu ka moka ao ba a tsebago ao a šomišago motswako wo.
 - b. Ka morago ga metsotso ye mmalwa, bitša barutwana ba go fapana go abelana mantšu a bona.
 - c. Se se latelago, ngwala mantšu a a latelago letlapeng, o a hlaboše ge o dutše o a ngwala: nngwalela, nngwadiša
 - d. Botša barutwana go kopolla mantšu a ka dipukung tša bona le go thalela mo ba dirilego motswako.
3. **Phetha ka go kopanya medumo:** *ng, ngaka, ngame, ngaparela*
4. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Labobedi.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 12.
 - b. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go go thuša go dira mohlala wa mošomo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Laetša ka mo go dirwago mešongwana ya go ngwala letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Mongwalo: Ruta go bopa tlhaka e kgolo ya mongwalo wa motšeketlo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tšhate ya
Mongwalo

1. **Lokišetša barutwana go dira mongwalo.**
 - a. Bolela o re: A re ruthufatsšeng menwana ya rena ka go dumedišana ka diatla.
 - b. Lekola le go beakanya boemo bja barutwana le mokgwa wa go swara phentshele.
2. **Laetša barutwana mokgwa wo ba ka bopago:** *A A A*
 - a. Furalela barutwana.
 - b. Laela barutwana ba go ngwala ka ngele go bea dihlogo tša bona godimo ga teseke.
 - c. Šomiša letsogo la gago la go ja go dira tlhaka, *A A A*
 - d. Laela barutwana ba go ngwala ka la go ja go dira tlhaka le wena.
 - e. Boeletša le barutwana ba la ngele.
3. **Laela barutwana go ikgopotša ka go dira:** *A A A*
 - Bolela o re: Dira tlhaka yeo ka mokokotlong wa mogwera, teseke goba santeng.
4. **Laela barutwana go ikgopotša go ngwala:** *A A A*
 - a. Bolela o re: Ngwala tlhaka ye ka pukung ya gago makga a mararo x3.
 - b. Sepelasepela ka phapošing go lekola gore barutwana ba dirile bjang tlhaka tša bona.

Go Bala ka go Abelana: Dira Pele ga go Bala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
letlakala la 15

1. **Lokiša barutwana go mošomo wa Pele wa go Bala.**
 - a. Bitša barutwana ba dule mmeteng goba lebatong.
 - b. Dula ka pele ga barutwana o swere Kgoboketšo ya Dikanegelo.
 - c. Netefatša gore barutwana ka moka ba kgona go bona puku yeo.
 - d. Gopotša barutwana ka maitshwaro ao o a nyakago ka nako ya Go bala ka go abelane, bjk. go dula ka go fera seseka; matsogo a lena a dule diropeng; theeletšang ka hlokomelo; le kwe ge le bitšwa; le emiše matsogo ge le botšiša.
2. **Dira Pele ga go Bala ka tsela ye e latelago:**
 - a. Bolela hlogo ya kanegelo: *Matšatši a maikhutšo a marega*
 - b. Hlalosa mabokgoni a go akanya. Bolela o re: Ge re akanya re šomiša hlogo le diswantšho go leka go bona gore a e kaba kanegelo e mabapi le eng.
 - c. Laetša barutwana diswantšho letlakaleng le lengwe le le lengwe.
 - d. Botšiša: Naa e kaba go direga eng mo?
 - e. Botšiša: Ke eng seo se go naganantšhago gore diswantšho tše di ka ba di sepelelana?

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 3&4

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 12.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 3 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tšeo di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tšeo di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 3 ditsekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 4.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Dikanegelo tša Boitlhamelo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

1. **Lokiša barutwana go anega dikanegelo tša boitlhamelo.**
 - a. Beakanya barutwana ka dihlopha tša 4.
 - b. Botša barutwana go bula Dipuku tša motheo tša go Bala letlakala 13.
2. **Laela barutwana go lebelela seswantšho.**
 - a. Botšiša: Naa o bona eng mo seswantšhong?
3. **Botša barutwana gore yo mongwe le yo mongwe o swanetše go hlama kanegelokopana ka ga seswantšho.**
4. **Botša barutwana ka fao ba ka beakanyago kanegelo ya bona. Bolela o re:**
 - a. Efa moanegwa o mongwe le o mongwe kanegelong ya gago leina.
 - b. Bolela gore kanegelo e direga kae.
 - c. Kanegelo ya gago e swanetše go ba le mathomo, bogare le mafelelo.
 - d. Seswantšho se se bontšha fela karolo ya kanegelo ya gago.
 - Seswantšho se ka laetša mathomo a kanegelo ya gago.
 - Seswantšho se ka laetša bogare bja kanegelo ya gago.
 - Seswantšhose ka laetša mafelelo a kanegelo ya gago.
 - e. O ka thoma kanegelo ya gago ka gore:
 - Lebelo le be le tla thoma kgauswinyane, eupša sehlopha se be se sa na le bothata bjo tee bjo bogolo bjo bo swanetšego go bo rarolla...
 - E be e le letšatši pele ga lebelo le legolo. Ge ba dutše ba aga, bašemane ba ile ba nagana ka...
5. **Laela barutwana go feleletša mošomo.**
 - a. Efa barutwana metsotso ye mmalwa ya go nagana ka kanegelo ya bona ka setu.
 - b. Go tloga moo, laela barutwana go šiedišana ka go anegela sehlopha sa bona kanegelo. O ka rata go šomiša lehlaka la go bolela/leswika ge ba dira seo.
 - c. Ge barutwana ba bolela, sepelasepela gomme o theeletše.
6. **Ruma thuto ka tsela ye e latelago:**
 - a. Bitša morutwana o tee go abelananegelo ya gagwe le phapoši goba o botšiše barutwana ba 1–2 dipotšišo ka ga dikanegelo tša sehlopha sa bona.
 - Botšiša: Naa kanegelo ya X e be e le mabapi le eng?
 - Botšiša: Naa ke eng seo o se ratilego mabapi le kanegelo ya X?
 - b. Efa phapoši ditshwaotshwao tše dingwe tša kakaretšo go kaonafatša dikanegelo tša bona.
Mohlala: Gantši mathomong a kanegelo re bolela gore kanegelo e direga kae, le gore baanegwa ke bomang. Nakong ye e tlogo, leka go akaretša tshedimošo ye dikanegelong tša lena.

Ditumatlhaka: Boeletša malapa a medumo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Dikarata tša
Medumo
Puku ya
Motheo

1. **Botša barutwana gore lehono re tla boeletša medumo yeo e amanago le:**
kh
 - a. Bontšha barutwana dikarata tša medumo tša foneme ye nngwe le ye nngwe ya tše latelago: *n, kh, w*
 - b. Kgopela barutwana ka o tee ka o tee go bala modumo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Botša barutwana gore ba ngwale hlogo ye ka dipukung tša bona: Malapa a medumo: *n, kh, w*
2. **Kgopela barutwana go tswaka medumo: *nkh***
 - a. Botša barutwana gore ba ngwale motswako le mantšu ka moka ao ba a tsebago ao a šomišago motswako wo.
 - b. Ka morago ga metsotso ye mmalwa, bitša barutwana ba go fapana go abelana mantšu a bona.
 - c. Se se latelago, ngwala mantšu a a latelago letlapeng, o a hlaboše ge o dutše o a ngwala: *nkhutela, nkhutiša*
 - d. Botša barutwana go kopolla mantšu a ka dipukung tša bona le go thalela mo ba dirilego motswako.
3. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Laboraro.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 14.
 - b. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go go thuša go dira mohlala wa mošomo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Laetša ka mo go dirwago mešongwana ya go ngwala letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Mongwalo: Itlwaetše mongwalo wa mothikito

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tšhate ya
Mongwalo

1. **Lokišetša barutwana go dira mongwalo.**
 - a. Bolela o re: A re ruthufatšeng menwana ya rena ka go huna menwana ya rena ka ntle le ka gare.
 - b. Lekola le go beakanya boemo bja barutwana le mokgwa wa go swara phentshele.
2. **Laetša mokgwa wa go ngwala ditlhaka tše di latelago ka mothikitho le go di kgomakganya.** *Aa Aa Aaa*
 - a. Ge o dutše o ngwala, hlaloša ntlha ye o thomago ka yona, tlhahlo le go kopana magareng ga ditlhaka.
 - b. Laela barutwana go ngwala ditlhaka ka mothikitho le go di kgomakganya ka dipuking tša bona.
 - c. Sepelasepela gomme o lekole ka moo morutwana yo mongwe le yo mongwe a bopilego tlhaka tša gagwe ka gona, a di kopanyago le sekgoba sa go di aroganya.

Go Bala ka go Abelana: Dira Go Bala la Mathomo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
letlakala la 15

1. **Lokišetša barutwana go Bala la Mathomo.**

- Dudiša barutwana mmeteng.
- Ba gopotše ka maitshwaro ao a nyakegago.
- Gopotša barutwana mabapi le tabakgolo ya kanegelo: *Matšatši a maikhutšo a marega*
- Bolela o re: *Ka kanegelong ye Lotanang o thabišitšwe ke go boela sekolong ka morago ga maikhutšo a Marega. O rile ge a ekwa ka ga mafelo a go thabiša ao bagwera ba gagwe ba a etetšego, o thoma go se sa kwešiša ka ga maikhutšo a gagwe. Ka morago ga moo, ka phapošing ba kgopela gore ba ngwale ka maitemogelo mabapi le maikhutšo a bona. A re baleng, go kwa ka moo Lotanang a ikwelego ka gona le seo a feleleditšego a ngwadile ka ga sona.*
- Botšiša: Naa go na le se o se tsebago mabapi le se?

2. **Dira Go Bala la Mathomo ka tsela ye e latelago:**

- Bala letlakala le lengwe le le lengwe la kanegelo godimo, gabonolo, o kwagale.
- Laetša barutwana diswantšho.
- Moo go nyakegago, ema o be o hlalose tše barutwana.
- Šupa tlotlontšu ya mantšu bjalo ka ge a tšwelela.
- Mafelelong a kanegelo, botšiša potšišo ya Go Bala 1 ka tsela ye e latelago:
 - Lebiša thwii Potšišo ya 1 & 2 go morutwana yo a itšeng.
 - Lebiša Potšišo 3 & 4 go phapoši ka moka. Kgopela barutwana go ahlaahla potšišo le bagwera.
 - Bitša barutwana ba se bakae go abelana dikarabo tša bona.
- Gopotša barutwana mabapi le mookgwa wa tekatlhaologanyo.
 - Bolela o re, beke ye re ithuta ka ga: Dira dikgokagano.
 - Kgopela barutwana: Naa o ka dira dikamano ka kanegelo ye? A e ka ba selo sa go swana le se se kile sa go diragalela goba sa diragalela motho o mongwe o mo tsebago?

Go Ngwala: Morutiši o laetša sengwalwakakanywa

NAKO:
20 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Foreime ya go
ngwala

1. **Tsebiša gape sererwa sa mongwalo le dinyakwa tša ona.**
 - a. E re, leboong le re tla ngwala ka: Kanegelo ka ga mona.
 - b. Hlalosa dinyakwa tša mošomo:
 - Mohuta: Kanegelo ya Boitlhamelo / boikgopolelo
 - Mafoko / Ditemana: Ngwala kanegelo ya tekano ya mafoko a seswai.
 - DMP: Lentšu la go dira (lediri) le nyalelana le gore ke mang yo a dirago selo (sediri).
2. **Laetša mošomo letlapeng.**
 - a. Gopotša barutwana ka dikgopolo tša gago go tšwa mmepeng wa monagano.
 - b. Bontšha barutwana gore go feleletšwa bjang foreime ya mongwalo o šomiša go rulaganya.
3. **Laela barutwana go thoma go ngwala ka dipukung tša bona.**
 - Bolela o re: bjalo šomišang go rulaganya go tlaleletša foreime ya lena ya mongwalo.
4. **Sepelasepela ka phapošing gomme o thuše barutwana ka o tee ka o tee go thoma go ngwala.**
 - a. Bolela o re: A re lebeleleng mmepe wa gago wa monagano gomme re o šomiše go thoma go ngwala.
 - b. Thuša barutwana bao ba palelwago go šomiša foreime ya mongwalo.

Foreime ya go ngwala:

Ka lešatši le lengwe. ___ o bone...

E be e le ya...

O tloga a e ratile ka gobane...

O be a duma...

Ke be ke duma...

Mathomong, o ile a ikwa a...

Ke moka, o ile a nagana...

O lemogile gore...

Mafelelong....

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 5&6

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 14.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 5 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tšeo di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tšeo di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 5 ditsekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 6.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Ditumatlhaka: Boeletša malapa a medumo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Dikarata tša
Medumo
Puku ya
Motheo

1. **Botša barutwana gore lehono re tla tšwelapele go boeletša medumo yeo e amanago le:** *kh*
 - a. Botša barutwana go bula moo ba ngwadilego hlogo ye ka dipukung tša bona: Malapa a medumo: n, kh, w
2. **Kgopela barutwana go tswaka medumo:** *khw*
 - a. Botša barutwana gore ba ngwale motswako le mantšu ka moka ao ba a tsebago ao a šomišago motswako wo.
 - b. Ka morago ga metsotso ye mmalwa, bitša barutwana ba go fapana go abelana mantšu a bona.
 - c. Se se latelago, ngwala mantšu a a latelago letlapeng, o a hlaboše ge o dutše o a ngwala: khwamola, lekhwekhwe, khwamogile
 - d. Botša barutwana go kopolla mantšu a ka dipukung tša bona le go thalela mo ba dirilego motswako.
3. **Phetha ka go kopanya medumo:** *nkhw, nkhwetša, nkhwetša,*
4. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Labone.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 15.
 - b. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go go thuša go dira mohlala wa mošomo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Laetša ka mo go dirwago mešongwana ya go ngwala letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tšile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Mongwalo: Itlwaetše mongwalo wa mothikito

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tšhate ya
Mongwalo

1. **Lokišetša barutwana go dira mongwalo.**
 - a. Bolela o re: A re ruthufatšeng menwana ya rena ka go huna menwana ka gare ga diatla re balela ka bo 5, ka morago re khutše.
 - b. Lekola le go beakanya boemo bja barutwana le mokgwa wa go swara phentshele.
2. **Laetša mokgwa wa go ngwala ditlhaka tše di latelago ka mothikitho le go di kgomakganya.** *Oaa Oaa Oaa*
 - a. Ge o dutše o ngwala, hlaloša ntlha ye o thomago ka yona, tlhahlo le go kopana magareng ga ditlhaka.
 - b. Laela barutwana go ngwala ditlhaka ka mothikitho le go di kgomakganya ka dipuking tša bona.
 - c. Sepelasepela gomme o lekole ka moo morutwana yo mongwe le yo mongwe a bopilego tlhaka tša gagwe ka gona, a di kopanyago le sekgoba sa go di aroganya.

Go Bala ka go Abelana: Dira Go Bala la Bobedi

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
letlakala la 15

1. **Lokišetša barutwana go Bala la Bobedi.**
 - a. Dudiša barutwana mmeteng.
 - b. Ba gopotše ka maitshwaro ao a nyakegago.
 - c. Gopotša barutwana mabapi le tabakgolo ya kanegelo: *Matšatši a maikhutšo a marega*
 - d. Gopotša barutwana mabapi le mokgwa wa tekatlhaologanyo.
 - Bolela o re, beke ye re ithuta ka ga: Dira ditshekatseko.
 - E re, gopola, re boletše ka se maabane, ge ke go botšiša: Gantši re ithuta se sengwe go tšwa kanegelong. Ka dinako tše dingwe, re swanetše go dira phetho ya ge e ba selo se sengwe se be se nepagetše goba se fošagetše. Ka dinako tše dingwe, re swanetše go dira phetho ya ge e ba selo se ke se sebotse goba se sempe. O ithutile eng go tšwa kanegelong ye?
2. **Dira Go Bala la Bobedi ka tsela ye e latelago:**
 - a. Bala letlakala le lengwe le le lengwe la kanegelo godimo, gabonolo, o kwagale.
 - b. Bontšha barutwana seswantšho.
 - c. Šomiša mehlala yeo e lego letlakaleng la matseno go bontšha ka mohlala leano la kwešišo.
 - d. Mafelelong a kanegelo, botšiša potšišo ya Go Bala 2 ka tsela ye e latelago:
 - Lebiša thwii Potšišo ya 1 & 2 go morutwana yo a itšeng.
 - Lebiša Potšišo 3 & 4 go phapoši ka moka. Kgopela barutwana go ahlaahla potšišo le bagwera.
 - Bitša barutwana ba se bakae go abelana dikarabo tša bona.

Go Ngwala: Sengwalwakakanywa sa barutwana

NAKO:
20 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Foreime ya go
ngwala

1. **Gopotša barutwana ka ga mošomo wa go ngwala le dinyakwa tša gona.**
 - a. Bolela o re, lehono re tlo feleletša go ngwala: Kanegelo ka ga mona.
2. **Laela barutwana go tšwelapele go ngwala ka dipukung tša bona.**
3. **Fapantšha.**
 - a. Sepelasepela ka phapošing gomme o thuše barutwana bao ba palelwago ke go feleletša foreime ya go ngwala.
 - b. Efa barutwana bao ba lego pele mošomo wa bonakwanana: Ngwala dintlha go swana le go hlalosa mantšu go mafoko a gago.
4. **Ba fe mošomo wa gae bjalo ka ge go nyakega.**
 - a. Hlalosa gore barutwana ba swanetše go fetša sengwalwakakanywa sa bona sa mošomo wa gae ge e ba ga se ba fetše.

Foreime ya go ngwala:

Ka lešatši le lengwe.____ o bone...

E be e le ya...

O tloga a e ratile ka gobane...

O be a duma...

Ke be ke duma...

Mathomong, o ile a ikwa a...

Ke moka, o ile a nagana...

O lemogile gore...

Mafelelong....

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 7&8

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 15.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 7 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tše di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tše di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 7 ditekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 8.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagoša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Ahlaahla kanegelo ya go abelana go bala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Ahlaahla
foreime:
Kanegelo ye e
mabapi le...
Ke ratile...
Ke ithutile
gore...

1. **Lokiša barutwana ka hlahlo ya sehlopha.**
 - a. Beakanya barutwana ka dihlopha tša 4.
 - b. Efa sehlopha se sengwe le se sengwe lehlaka la go bolela goba leswika'.
 - c. Bolela o re: O tlo bolela fela ge o swere lehlaka la go bolela goba leswika'.
2. **Dirang dipotšišo tša hlatlho.**
 - a. Gopotša barutwana ka go abelana ka dikanegelo tša go bala tša beke yeo.
 - b. Ngwala foreime ya hlatlho letlapeng.
 - c. Bala o be o hlalose potšišo ye ngwe le ye ngwe (lefoko le le thomago karabo).
 - d. Botša barutwana gore sehlopha se sengwe le se sengwe se tla fiwa moleko gomme o mongwe le o mongwe wa sehlopha o swanetše go fiwa sebaka sa go araba potšišo.
 - e. Ba hlohleletše go nagana ka dikarabo tše di fapanego.
3. **Laela barutwana go thoma ka dikahlatlho tša bona.**
 - a. Laela barutwana bao ba swerego mahlaka a go bolela/maswika go thoma.
 - b. Sepelasepela moo phapošing gomme o ba fe thekgo moo e nyakegago.
 - c. Ka metsotswana e se kae ya go šala, bitša sehlopha go tla go abelana dikarabo tša bona.
4. **Boitokišo bja barutwana**
 - a. Hlaola barutwana ba 3–4 go dira Mošomo wa bomolomo ka Mošupologo.
 - b. Botša barutwana bao seo ba swanetšego go se lokiša ka Mošupologo. (Bona Lenaneothuto la GTB la Mošupologo)

Ditumatlhaka: Taelo ya go ngwala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

1. **Dudiša barutwana ka dipuku tša bona tša go ngwalela, dipene le dirula.**
 - a. Botša barutwana gore ba ngwale hlogo ye, 'Taelo ya go ngwala' gomme ba ngwale dinomoro 1–5 ka thoko ga letlakala.
 - b. Bolela mantšu a mahlano a a latelago gore barutwana ba a ngwale kgauswi le dinomoro 1–5: lekhwekhwe, nkhutela, ngaka, ngwana, nkhwetša
 - c. Se se latelago, botša barutwana gore ba ngwale lefoko leo o le bolelago, o šomiše maswaodikga a nepagetšego.
 - d. Bolela lefoko le le latelago. Le boeletše ka go nanya, gabedi ge go nyakega: Ke ngwala ka letsogo la ngele.
2. **Botša barutwana gore ba šomiše phentshele ya mmala go phošolla mošomo wa bona.**
 - a. Ngwala mantšu a mahlano letlapeng.
 - b. Ge o ngwala bolela lentšu le lengwe le lengwe ka modumo.
 - c. Go mafoko a, šupa maswaodikga ao a šomišitšwego.
 - d. Botša barutwana go dira sediko go diphošo tša bona ka phentshele ya mmala.
 - e. Botša barutwana gore ba ngwale gape diphošo tša bona ka nepagalo.
3. **Ela hloko mathata le kgatelopele ya barutwana.**
4. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Labohlano.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 16.
 - b. Bala sengwalwa ka go hlaboša. Botša barutwana gore ba go šale morago ka go bala ka dipukung tša bona ge ntše o bala.
 - c. Bala sengwalwa gape, mo nakong ye, barutwana ba swanetše go bala le wena.
 - d. Bontšha mohlala ka moo o ka phethago kwešišo ya sengwalwa ye e ngwadilwego letlapeng.
 - e. Bontšha ka mohlala ka fao o ka phethagatšago mošomo wa popegopolelo letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Go Bala ka go Abelana: Dira ka Morago ga go Bala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
letlakala la 15

1. **Lokišetša barutwana ka Morago ga go Bala.**
 - a. Gopotša barutwana mabapi le tabakgolo ya kanegelo: *Matšatši a maikhutšo a marega*
 - b. Hlalosa mošomo. Bolela o re: Lehono re ya go badišiša karolo ye re e ratago ya kanegelo.
2. **Laetša mošomo ka tsela ye:**
 - a. Tswalela mahlo gomme o itire o kare o a nagana.
 - b. Bolela o re: E re ke nagane – ke swanetše go go botša karolo yeo ke e ratago kudu ya kanegelo ka mantšu a ka.
 - c. Bula mahlo gomme o botše barutwana karolo ya kanegelo yeo wena o e ratago.
 - d. Leka gore o se kgethe karolo ya kanegelo ye e lego molaleng moo mohlaleng wa gago.
 - e. Badišiša karolo ye ya kanegelo ka tatelano ya maleba.
 - f. Tsenya le dintlha tše bohlokwa bjalo ka maina a baanegwa.
3. **Laela barutwana go feleletša mošomo.**
 - a. Botša barutwana go tswalela mahlo a bona gomme ba nagane ka karolo ya kanegelo yeo ba e ratago kudu.
 - b. Bolela o re: Nagana ka kgopolo ya gago, o se kopiše mošomo wa ka.
 - c. Se se latelago, botša barutwana go bula mahlo gomme ba šiedišane ka go botša bagwera ka karolo ya kanegelo yeo ba e ratago.
 - d. Bjalo ka ge barutwana ba bolela ka kanegelo, sepelasepela le go fa thekgo ka moo go nyakegago.
 - e. Mafelelong a thuto ye, bitša barutwana ba 1–2 go anega karolo ya kanegelo yeo ba e ratago kudu go barutwana.
4. **Dumelela barutwana go abelana mešomo ya bona.**
 - a. Efa barutwana metsotswana go laetša mešomo ya bona go bagwera ba bona.
 - b. Bitša barutwana go abelana mešomo ya bona le phapoši.

Go Ngwala: Morutiši o laetša go phošolla gomme barutwana ba phošolla dipošo

NAKO:
20 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Pukutšhomo
ya DBE 2,
letlakaleng
la 1

1. **Gopotša barutwana ka mošomo wa mongwalo:** Kanegelo ka ga mona
2. **Tsebiša lenaneo la go phošolla**
 - a. Bolela o re, lehono re tla be re phošolla mongwalo wa rena, re šomiša lenaneo la go phošolla:
 - Mafoko / Ditemana: Ngwala kanegelo ya tekano ya mafoko a seswai.
 - DMP: Lentšu la go dira (lediri) le nyalelana le gore ke mang yo a dirago selo (sediri).
3. **Ba laetše go phošolla.**
 - a. Ngwala lefoko letlapeng leo le nago le dipošo.
4. **Laetša barutwana gore ba phošolla bjang dipošo.**
5. **Laela barutwana go bala le go phošolla mongwalo wa bona.**
 - a. Bolela o re, Bjalo ke nako ya go bala le go phošolla mongwalo wa gago.
 - b. Sepelasepela ka phapošing o be o phošolle mongwalo wa bona o thuša barutwana bao ba palelwago.
6. **Ba fe mošomo wa go ngwala wa Puku ya DBE.**
 - a. Ge barutwana ba feleletša go phošolla, hlalosa gore ba swanetše go šoma ka dipukung tša bona tša mošomo tša DBE.
 - b. Laela barutwana go feleletša:
 - Puku ya mošomo ya DBE letlakala: 8
 - a. Bea diswantšho tše ka tatelano e maleba.
 - b. Ke moka, o ngwale lefoko le le tee mabapi le seswantšho se sengwe le se sengwe.
 - c. Netefatša gore mafoko a gago a aneg kanegelo.
 - d. Naa o ka dira kanegelo mabapi le tabakgolo ye: Re ikwa re na le mona?

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 9&10

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 16.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 9 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tiišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tše di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tše di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 9 ditekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 10.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Tsebiša Tabakgolo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Diswantšho
le dilo tša
nnete tša
go bontšha
tabakgolo

Puku ya
Motheo

1. **Bontšha tabakgolo ye e beakantšwego:** *Re dira diphošo*
2. **Botšiša dipotšišo tša boleta go tsošološa tsebo ya barutwana ya bo ka morago.**
 - Na o ka gopola nako yeo o kilego wa dira phošo?
 - Ke ka baka la eng re dira diphošo ge re ithuta selo se seswa?
 - Re ka dira eng ge re dira phošo?
3. **Thala mmepe wa monagano o šomiša dipotšišo le dikarabo tša barutwana.**
4. **Ngwala dikarabo tša gago moo mmepeng wa monagano go oketša tsebo ya barutwana.**
5. **Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 18.**
6. **Botša barutwana gore ba tsepelele polelotlaleletšo ya morero.**
 - a. Balela polelotlaleletšo godimo.
 - b. Laela barutwana go bala le wena goba go boeletša ka morago ga gago Ngwana phoša dira ga a bolawe
7. **Ahlaahla polelotlaleletšo le barutwana.**
 - a. Botšiša: Naa o ka mpotša gore se se ra go reng? / Naa o ka kgona go bona Karabo?
 - b. Hlohleletša barutwana go abelana dikgopolo tša bona.
 - c. Hlalosa tlhaloso goba o fe karabo ka tsela ye e latelago: Seema se ra gore ge motho a dirile phošo e se ka boomo goba ka maikemišetšo a mabe ga se a swanelwa go otlwa ka tsela e šoro. Gape se ra gore diphošo di ka šomišwa bjalo ka sebaka sa go ruta le go hlahla motho.

Ditumatlhaka: Boeletša malapa a medumo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Dikarata tša
Medumo
Puku ya
Motheo

1. **Botša barutwana gore lehono re tla boeletša medumo yeo e amanago le:**
ph
 - a. Bontšha barutwana dikarata tša medumo tša foneme ye nngwe le ye nngwe ya tše latelago: *m, ph*
 - b. Kgopela barutwana ka o tee ka o tee go bala modumo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Botša barutwana gore ba ngwale hlogo ye ka dipukung tša bona: Malapa a medumo: *m, ph*
2. **Kgopela barutwana go tswaka medumo: *mph***
 - a. Botša barutwana gore ba ngwale motswako le mantšu ka moka ao ba a tsebago ao a šomišago motswako wo.
 - b. Ka morago ga metsotso ye mmalwa, bitša barutwana ba go fapana go abelana mantšu a bona.
 - c. Se se latelago, ngwala mantšu a a latelago letlapeng, o a hlaboše ge o dutše o a ngwala: *mphile, mphato*
 - d. Botša barutwana go kopolla mantšu a ka dipukung tša bona le go thalela mo ba dirilego motswako.
3. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Mošupologo.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 20.
 - b. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go go thuša go dira mohlala wa mošomo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Laetša ka mo go dirwago mešongwana ya go ngwala letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Mongwalo: Ruta go bopa tlhaka e kgolo ya mongwalo wa motšeketlo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tšhate ya
Mongwalo

1. **Lokišetša barutwana go dira mongwalo.**
 - a. Bolela o re: A re ruthufatseng menwana ya rena ka go šobagantšha pampiri gomme ra boa ra e phuthulla.
 - b. Lekola le go beakanya boemo bja barutwana le mokgwa wa go swara phentshele.
2. **Laetša barutwana mokgwa wo ba ka bopago:** /ℓ /ℓ/ /ℓ/
 - a. Furalela barutwana.
 - b. Laela barutwana ba go ngwala ka ngele go bea dihlogo tša bona godimo ga teseke.
 - c. Šomiša letsogo la gago la go ja go dira tlhaka: /ℓ /ℓ/ /ℓ/
 - d. Laela barutwana ba go ngwala ka la go ja go dira tlhaka le wena.
 - e. Boeletša le barutwana ba la ngele.
3. **Laela barutwana go ikgopotša ka go dira:** /ℓ /ℓ/ /ℓ/
 - a. Bolela o re: Dira tlhaka yeo ka mokokotlong wa mogwera, teseke goba santeng.
4. **Laela barutwana go ikgopotša go ngwala:** /ℓ /ℓ/ /ℓ/
 - a. Bolela o re: Ngwala tlhaka ye ka pukung ya gago makga a mararo x3.
 - b. Sepelasepela ka phapošing go lekola gore barutwana ba dirile bjang tlhaka tša bona.

Go Bala ka go Abelana: Tsebiša kanegelo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
Letlakala la
matseno 25

1. Tsebiša kanegelo.

- Bolela o re: Beke ye re tlo bala kanegelo ya hlogo ye, *Thabo o hlakanya mae.*
- Bolela o re: *Kanegelong ye, Thabo o rongwa lebenkeleng ke bommagwe mola le yena a nyaka go raloka kgwele ya maoto le bagwera ba gagwe. Ge a le tseleng ya go boela gae, o leka go lekalekanya go phetha tša thomo ya gawe le kganyogo ya gagwe ya go ya go bapala kgwele le bagwera ba gagwe. Bjalo ka ba bangwe ba rena, Thabo o lemoga gore ka nako tše dingwe motho o dira diphoso ge o ka gakantšhwa goba go dira dilo tše dingwe tše ntši ka nako ye tee. A re baleng go hwetša gore go direga eng ge Thabo a swanetše go dira kgetho ye thata.*
- Botšiša: Naa go na le se o se tsebago mabapi le se?
- Ka boripana laetša barutwana diswantšho ka kanegelong.

2. Aga tsebo ya barutwana ya bokamorago.

- Abelana le go hlaloša Tshedimošo ya Bokamorago ya kanegelo.
- Laetša barutwana moo kanegelo e diragetšego o šomiša mmepe wa Kgoboketšo ya Dikanegelo.
- Botšiša: Naa o na le potšišo mabapi le kanegelo?

3. Hlalosa leano la kwešišo.

- Bolela o re, beke ye re tlile go ithuta ka ga: Dira ditshekatseko.
- Hlalosetša barutwana leano leo.

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 1&2

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 20.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 1 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tše di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tše di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 1 ditekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 2.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Go ruta tlotlontšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tlotlontšu
dikarata-
kgadima,
diswantšho,
dilo

Puku ya
Motheo

1. **Gopotša barutwana mabapi le tabakgolo.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 18.
 - b. Bala goba o boeletše polelotlaleletšo gape.
 - c. Laetša barutwana lenaneo la tlotlontšu la tabakgolo.
 - d. Hlalosa gore mantšu a a tla re thuša go kwešiša le gona go bolela mabapi le tabakgolo.
 - e. Ba balele lenaneo leo la mantšu.
2. **Diriša ŠDHB go ruta tlotlontšu**
 - a. Ruta mantšu a tlotlontšu ao a latelago:
 - *thomo ya go dira: Mošomo wo monnyane wo o tšwago ka ntlong gore o o dire.*
 - *sehlopha sa tše lesomepedi: Sehlopha sa dilo tše lesomepedi tša mohuta o tee, mohlala: mae.*
 - *theledi: Ge selo se thapile, se thelela e bile se kgomarela ge o se kgoma.*
 - *mae a hlakahlakantšwego: Mae ao a hlakantšwego le go apewa ka paneng (ye ke tsela ye e tumilego ya go ja mae).*
3. **Diriša maano a ŠDHB ao a loketšego lentšu le lengwe le le lengwe:**

Š: Šupa seswantšho goba selo
D: Diragatša lentšu leo
H: Botša barutwana tlhaloso ya lentšu leo
B: Bolela lentšu leo lefokong

Ditumatlhaka: Boeletša malapa a medumo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Dikarata tša
Medumo
Puku ya
Motheo

1. **Botša barutwana gore lehono re tla tšwelapele go boeletša medumo yeo e amanago le: *ph***
 - a. Botša barutwana go bula moo ba ngwadilego hlogo ye ka dipukung tša bona: Malapa a medumo: m, ph
2. **Kgopela barutwana go tswaka medumo: *ph***
 - a. Botša barutwana gore ba ngwale motswako le mantšu ka moka ao ba a tsebago ao a šomišago motswako wo.
 - b. Ka morago ga metsotso ye mmalwa, bitša barutwana ba go fapana go abelana mantšu a bona.
 - c. Se se latelago, ngwala mantšu a a latelago letlapeng, o a hlaboše ge o dutše o a ngwala: phuma, phuti, phiri
 - d. Botša barutwana go kopolla mantšu a ka dipukung tša bona le go thalela mo ba dirilego motswako.
3. **Phetha ka go kopanya medumo: *p, pitsi, pula***
4. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Labobedi.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 21.
 - b. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go go thuša go dira mohlala wa mošomo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Laetša ka mo go dirwago mešongwana ya go ngwala letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tšile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Mongwalo: Ruta go bopa tlhaka e kgolo ya mongwalo wa motšeketlo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tšhate ya
Mongwalo

1. **Lokišetša barutwana go dira mongwalo.**
 - a. Bolela o re: A re ruthufatseng menwana ya rena ka go dumedišana ka diatla.
 - b. Lekola le go beakanya boemo bja barutwana le mokgwa wa go swara phentshele.
2. **Laetša barutwana mokgwa wo ba ka bopago:** *ℓ ℓ ℓ*
 - a. Furalela barutwana.
 - b. Laela barutwana ba go ngwala ka ngele go bea dihlogo tša bona godimo ga teseke.
 - c. Šomiša letsogo la gago la go ja go dira tlhaka, *ℓ ℓ ℓ*
 - d. Laela barutwana ba go ngwala ka la go ja go dira tlhaka le wena.
 - e. Boeletša le barutwana ba la ngele.
3. **Laela barutwana go ikgopotša ka go dira:** *ℓ ℓ ℓ*
 - Bolela o re: Dira tlhaka yeo ka mokokotlong wa mogwera, teseke goba santeng.
4. **Laela barutwana go ikgopotša go ngwala:** *ℓ ℓ ℓ*
 - a. Bolela o re: Ngwala tlhaka ye ka pukung ya gago makga a mararo x3.
 - b. Sepelasepela ka phapošing go lekola gore barutwana ba dirile bjang tlhaka tša bona.

Go Bala ka go Abelana: Dira Pele ga go Bala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
letlakala la 27

1. **Lokiša barutwana go mošomo wa Pele wa go Bala.**
 - a. Bitša barutwana ba dule mmeteng goba lebatong.
 - b. Dula ka pele ga barutwana o swere Kgoboketšo ya Dikanegelo.
 - c. Netefatša gore barutwana ka moka ba kgona go bona puku yeo.
 - d. Gopotša barutwana ka maitshwaro ao o a nyakago ka nako ya Go bala ka go abelane, bjk. go dula ka go fera seseka; matsogo a lena a dule diropeng; theeletšang ka hlokomelo; le kwe ge le bitšwa; le emiše matsogo ge le botšiša.
2. **Dira Pele ga go Bala ka tsela ye e latelago:**
 - a. Bolela hlogo ya kanegelo: *Thabo o hlakanya mae.*
 - b. Hlalosa mabokgoni a go akanya. Bolela o re: Ge re akanya re šomiša hlogo le diswantšho go leka go bona gore a e kaba kanegelo e mabapi le eng.
 - c. Laetša barutwana diswantšho letlakaleng le lengwe le le lengwe.
 - d. Botšiša: Naa e kaba go direga eng mo?
 - e. Botšiša: Ke eng seo se go naganantšhago gore diswantšho tše di ka ba di sepelelana?

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 3&4

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 21.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 3 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tše di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tše di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 3 ditsekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 4.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Ruta tlotlontšu o ahlaahle seswantšho sa morero

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tlotlontšu
dikarata-
kgadima,
diswantšho,
dilo

Puku ya
Motheo

1. Diriša ŠDHB go ruta tlotlontšu

- a. Ruta mantšu a tlotlontšu ao a latelago:
 - *phošo: Go dira phošo o sa ikemišetša.*
 - *kotsi: Sengwe sa bohloko goba sa go makatša sa go direga ka phošo ntle le maikemišetšo.*
 - *go tšholla: Ge seela goba phofo ka gare ga setšhelo e phumegela fase.*
 - *bošadedi: Go se hlweke.*
- b. Diriša maano a ŠDHB ao a loketšego lentšu le lengwe le le lengwe.

2. Aga tsebo ya barutwana ya bokamorago.

- a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 22.
- b. Botša barutwana ditaba tše di latelago mabapi le seswantšho:
 - *Mang le mang o dira diphošo. Bana ba dira diphošo le ba bagolo le bona ba dira diphošo. Diphošo ke karolo ya go ithuta.*
 - *Go tšea nako ye e ka lekanago diphošo tše lekgolo go ithuta dilo tše di swa ka tshwanelo. Phošo ye ngwe le ye ngwe e thuša monagano wa gago go kwešiša bothata goba tlhohlo bokaone gore o tle o ithute ka yona.*
 - *Ge re dira diphošo, re ka nagana gore naa phošo e ka ba e le mo kae gomme ra leka gape. Diphošo di re thuša gore re ithute le gona go gola.*

3. Ahlaahlang seswantšho seo.

- a. Šomiša dipotšišo tše di latelago go ahlaahla seswantšho ka tsela ye e latelago:
 - Botšiša potšišo ya pele.
 - Laela barutwana go ahlaahla dipotšišo le bagwera ba bona.
 - Bitša barutwana ba se bakae go abelana dikarabo tša bona.
 - Aga tsebo ya barutwana ya morago ka go phošolla go se kwešišege le gona go abelana ditaba tša malebana le thutokgolo.
 - Boeletša tshepedišo ye ka dipotšišo ka moka.

4. Dipotšišo:

- a. *Ke diphošo dife tšeo o ka di bonago seswantšhong se?*
- b. *Na o ka nagana ka nako yeo o dirilego phošo bjalo ka yeo o e bonago seswantšhong?*
- c. *Re ka dira eng ka morago ga ge re dirile phošo?*

Ditumatlhaka: Boeletša malapa a medumo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Dikarata tša
Medumo
Puku ya
Motheo

1. **Botša barutwana gore lehono re tla boeletša medumo yeo e amanago le:**
th
 - a. Bontšha barutwana dikarata tša medumo tša foneme ye nngwe le ye nngwe ya tše latelago: *n, th, w*
 - b. Kgopela barutwana ka o tee ka o tee go bala modumo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Botša barutwana gore ba ngwale hlogo ye ka dipukung tša bona: Malapa a medumo: *n, th, w*
2. **Kgopela barutwana go tswaka medumo: *nth***
 - a. Botša barutwana gore ba ngwale motswako le mantšu ka moka ao ba a tsebago ao a šomišago motswako wo.
 - b. Ka morago ga metsotso ye mmalwa, bitša barutwana ba go fapana go abelana mantšu a bona.
 - c. Se se latelago, ngwala mantšu a a latelago letlapeng, o a hlaboše ge o dutše o a ngwala: *nthoma, nthuša, ntheriša*
 - d. Botša barutwana go kopolla mantšu a ka dipukung tša bona le go thalela mo ba dirilego motswako.
3. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Laboraro.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 23.
 - b. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go go thuša go dira mohlala wa mošomo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Laetša ka mo go dirwago mešongwana ya go ngwala letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Mongwalo: Itlwaetše mongwalo wa mothikito

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tšhate ya
Mongwalo

1. **Lokišetša barutwana go dira mongwalo.**
 - a. Bolela o re: A re ruthufatšeng menwana ya rena ka go huna menwana ya rena ka ntle le ka gare.
 - b. Lekola le go beakanya boemo bja barutwana le mokgwa wa go swara phentshele.
2. **Laetša mokgwa wa go ngwala ditlhaka tše di latelago ka mothikitho le go di kgomakganya.** *ēē ēē*
 - a. Ge o dutše o ngwala, hlaloša ntlha ye o thomago ka yona, tlhahlo le go kopana magareng ga ditlhaka.
 - b. Laela barutwana go ngwala ditlhaka ka mothikitho le go di kgomakganya ka dipuking tša bona.
 - c. Sepelasepela gomme o lekole ka moo morutwana yo mongwe le yo mongwe a bopilego tlhaka tša gagwe ka gona, a di kopanyago le sekgoba sa go di aroganya.

Go Bala ka go Abelana: Dira Go Bala la Mathomo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
letlakala la 27

1. **Lokišetša barutwana go Bala la Mathomo.**

- Dudiša barutwana mmeteng.
- Ba gopotše ka maitshwaro ao a nyakegago.
- Gopotša barutwana mabapi le tabakgolo ya kanegelo: *Thabo o hlakanya mae.*
- Bolela o re: *Kanegelong ye, Thabo o rongwa lebenkeleng ke bommagwe mola le yena a nyaka go raloka kgwele ya maoto le bagwera ba gagwe. Ge a le tseleng ya go boela gae, o leka go lekalekanya go phetha tša thomo ya gawe le kganyogo ya gagwe ya go ya go bapala kgwele le bagwera ba gagwe. Bjalo ka ba bangwe ba rena, Thabo o lemoga gore ka nako tše dingwe motho o dira diphošo ge o ka gakantšhwa goba go dira dilo tše dingwe tše ntši ka nako ye tee. A re baleng go hwetša gore go direga eng ge Thabo a swanetše go dira kgetho ye thata.*

2. **Dira Go Bala la Mathomo ka tsela ye e latelago:**

- Bala letlakala le lengwe le le lengwe la kanegelo godimo, gabonolo, o kwagale.
- Laetša barutwana diswantšho.
- Moo go nyakegago, ema o be o hlalasetše barutwana.
- Šupa tlotlontšu ya mantšu bjalo ka ge a tšwelela.
- Mafelelong a kanegelo, botšiša potšišo ya Go Bala 1 ka tsela ye e latelago:
 - Lebiša thwii Potšišo ya 1 & 2 go morutwana yo a itšeng.
 - Lebiša Potšišo 3 & 4 go phapoši ka moka. Kgopela barutwana go ahlaahla potšišo le bagwera.
 - Bitša barutwana ba se bakae go abelana dikarabo tša bona.
- Gopotša barutwana mabapi le mookgwa wa tekatlhaologanyo.
 - Bolela o re, beke ye re ithuta ka ga: Dira ditshekatseko.
 - Kgopela barutwana: Gantši re ithuta se sengwe go tšwa kanegelong. Ka dinako tše dingwe, re swanetše go dira phetho ya ge e ba selo se sengwe se be se nepagetše goba se fošagetše. Ka dinako tše dingwe, re swanetše go dira phetho ya ge e ba selo se ke se sebotse goba se sempe. O ithutile eng go tšwa kanegelong ye?

Go Ngwala: Tsebiša le go Itlwaetša DPM

NAKO:
20 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Ga go
didirišwa tše
di nyakegago
mo

1. **Tsebiša nepišo ya DMP (Dibopego le Melawana ya tšhomišo ya Polelo).**
 - a. Bolela o re, Beke ye re ya go nepišiša: Go šomiša madiri (mantšu a tiro) ka letlago go ngwala ka selo seo se sego sa direga.
 - b. Ngwala lefoko letlapeng: Maabane ke dirile phošo. Ke tla dira phošo gosasa.
 - c. Hlalosa DMP ka maemo a kamano: Lediri, goba lentšu la tiro, le laetša gore tiro ga se ya hlwa e direga.
2. **Itlwaetše DMP le barutwana.**
 - a. Ngwala letlapeng: Ke ya lebenkeleng. Ke reka maswi.
 - b. Kgopela barutwana: Re ka fetolela bjang mafoko a gore a ngwalwe ka lebaka le le tlogo?
 - c. Akanya dikgopolo le barutwana: Gantši re fetšetša mafoko go lebaka le letlago ka go lokela 'tla' lefokong ka pele ga lentšu leo le dirago mošomo, bjalo ka, 'ya ' goba 'reka '. Ka fao re ngwala: Ke tla ya lebenkeleng. Ke tla reka maswi. Se se ra gore mošomo ga se wa hlwa o dirwa - efela o tla dirwa gosasa.
3. **Efa barutwana nako ya go itlwaetša DMP ka bobona.**
 - a. Ngwala letlapeng:
 - Ke ja malekere.
 - Ke ikwa ke thabile.
 - Ke raloka le bagwera ba ka.
 - b. Hlalosetša barutwana: Fetolela mafoko a go lebaka le le tlogo.
 - c. Efa barutwana metsotso e se kae go feleletša mošomo.
4. **Hlokomela kwešišo ya barutwana.**
 - a. Bitša barutwana go kgobokana ka moka.
 - b. Bitša barutwana ka go fapafapana go tla go abelena ka dikarabo tša bona.
 - c. Šupa se: Lediri, goba lentšu la tiro, le laetša gore tiro ga se ya hlwa e direga.

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 5&6

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 23.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 5 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tšeo di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tšeo di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 5 ditekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 6.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Ditumatlhaka: Boeletša malapa a medumo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Dikarata tša
Medumo
Puku ya
Motheo

1. **Botša barutwana gore lehono re tla tšwelapele go boeletša medumo yeo e amanago le: th**
 - a. Botša barutwana go bula moo ba ngwadilego hlogo ye ka dipukung tša bona: Malapa a medumo: n, th, w
2. **Kgopela barutwana go tswaka medumo: thw**
 - a. Botša barutwana gore ba ngwale motswako le mantšu ka moka ao ba a tsebago ao a šomišago motswako wo.
 - b. Ka morago ga metsotso ye mmalwa, bitša barutwana ba go fapana go abelana mantšu a bona.
 - c. Se se latelago, ngwala mantšu a a latelago letlapeng, o a hlaboše ge o dutše o a ngwala: mothwana, thwetše, thwalela
 - d. Botša barutwana go kopolla mantšu a ka dipukung tša bona le go thalela mo ba dirilego motswako.
3. **Phetha ka go kopanya medumo: nthw, nthwala, nthwalela**
4. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Labone.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 24.
 - b. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go go thuša go dira mohlala wa mošomo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Laetša ka mo go dirwago mešongwana ya go ngwala letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Mongwalo: Itlwaetše mongwalo wa mothikito

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tšhate ya
Mongwalo

1. **Lokišetša barutwana go dira mongwalo.**
 - a. Bolela o re: A re ruthufatšeng menwana ya rena ka go huna menwana ka gare ga diatla re balela ka bo 5, ka morago re khutše.
 - b. Lekola le go beakanya boemo bja barutwana le mokgwa wa go swara phentshele.
2. **Laetša mokgwa wa go ngwala ditlhaka tše di latelago ka mothikitho le go di kgomakganya. Ee Ea Aea Eaa**
 - a. Ge o dutše o ngwala, hlaloša ntlha ye o thomago ka yona, tlhahlo le go kopana magareng ga ditlhaka.
 - b. Laela barutwana go ngwala ditlhaka ka mothikitho le go di kgomakganya ka dipukung tša bona.
 - c. Sepelasepela gomme o lekole ka moo morutwana yo mongwe le yo mongwe a bopilego tlhaka tša gagwe ka gona, a di kopanyago le sekgoba sa go di aroganya.

Go Bala ka go Abelana: Dira Go Bala la Bobedi

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
letlakala la 27

1. **Lokišetša barutwana go Bala la Bobedi.**

- Dudiša barutwana mmeteng.
- Ba gopotše ka maitshwaro ao a nyakegago.
- Gopotša barutwana mabapi le tabakgolo ya kanegelo: *Thabo o hlakanya mae*
- Gopotša barutwana mabapi le mokgwa wa tekatlhaologanyo.
 - Bolela o re, beke ye re ithuta ka ga: Dira ditshekatseko.
 - E re, gopola, re boletše ka se maabane, ge ke go botšiša: Gantši re ithuta se sengwe go tšwa kanegelong. Ka dinako tše dingwe, re swanetše go dira phetho ya ge e ba selo se sengwe se be se nepagetše goba se fošagetše. Ka dinako tše dingwe, re swanetše go dira phetho ya ge e ba selo se ke se sebotse goba se sempe. O ithutile eng go tšwa kanegelong ye?

2. **Dira Go Bala la Bobedi ka tsela ye e latelago:**

- Bala letlakala le lengwe le le lengwe la kanegelo godimo, gabonolo, o kwagale.
- Bontšha barutwana seswantšho.
- Šomiša mehlala yeo e lego letlakaleng la matseno go bontšha ka mohlala leano la kwešišo.
- Mafelelong a kanegelo, botšiša potšišo ya Go Bala 2 ka tsela ye e latelago:
 - Lebiša thwii Potšišo ya 1 & 2 go morutwana yo a itšeng.
 - Lebiša Potšišo 3 & 4 go phapoši ka moka. Kgopela barutwana go ahlaahla potšišo le bagwera.
 - Bitša barutwana ba se bakae go abelana dikarabo tša bona.

Go Ngwala: Morutiši o laetša peakanyo

NAKO:
20 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Foreime ya go
ngwala

1. **Tsebiša direrwa tša Mongwalo.**
 - a. E re, leboong le re tla ngwala ka: Go ithuta ka diphošo tša rena.
2. **Hlalosa karabo ya gago ya mošomo wa go ngwalwa ka molomo pele ba ka ngwala šomiša foreime ya go ngwala.**
 - a. Bolela o re: Ke tla ngwala ka nako yeo ke ithutilego go... Ke dirile diphošo tše ntši, go swana le..., eupša ga se ka ineela.
3. **Laetša thulaganyo ya mošomo wa go ngwala letlapeng.**
 - a. Thala ka pejana seswantšho sa go laetša: Wena, o ithuta selo se seswa.
 - b. Šomiša mmepe wa monagano go rulaganya kanegelo ya gago:
 - Naa o itrhutile bjang go e dira?
 - Naa e be e le bjang mathomong ge o thoma?
 - Naa ke diphošo dife tšeo o di dirilego?
 - Naa ke ka lebaka la eng o tšwelapele go leka?
 - O ile wa itlwaetša bjang??
 - Naa ke eng se seswa seo o nyakago go ithuta lebaka le le tlogo?
 - Naa ke ka lebaka la eng o nyaka go ithuta seo?
 - Naa ke diphošo goba mathata afe ao o naganago gore o ka kopana le ona?
 - Naa ke eng seo o ka se dirago ge e le gore go ithuta selo se seswa go bothata?
4. **Dira gore barutwana ba nagane.**
 - a. Bolela o re: Gosasa le tla rulaganya mošomo wa lena wa go ngwala. Etlang le dikgopolo tša lena.

Foreime ya go ngwala:

Ke ithutile go...

La mathomo go bile...

Ke dirile diphošo tše ntši go swana le...

Ke lekile le ge e ile ya fela e...

Nako ye e tlogo ke nyaka go ithuta...

Ke nyaka go ithuta... ka lebaka la gore...

Ke ka dira diphošo tša go swana le...

Go bothata, ke tla...

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 7&8

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 24.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 7 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tše di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tše di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 7 ditekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 8.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Ahlaahla kanegelo ya go abelana go bala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Ahlaahla
foreime:
Kanegelo ye e
mabapi le...
Ke ratile
baanegwa...
ka lebaka la
gore...
Ke ithutile
gore...

1. **Lokiša barutwana ka hlahlo ya sehlopha.**
 - a. Beakanya barutwana ka dihlopha tša 4.
 - b. Efa sehlopha se sengwe le se sengwe lehlaka la go bolela goba leswika'.
 - c. Bolela o re: O tlo bolela fela ge o swere lehlaka la go bolela goba leswika'.
2. **Dirang dipotšišo tša hlatlho.**
 - a. Gopotša barutwana ka go abelana ka dikanegelo tša go bala tša beke yeo.
 - b. Ngwala foreime ya hlatlho letlapeng.
 - c. Bala o be o hlalose potšišo ye ngwe le ye ngwe (lefoko le le thomago karabo).
 - d. Botša barutwana gore sehlopha se sengwe le se sengwe se tla fiwa moleko gomme o mongwe le o mongwe wa sehlopha o swanetše go fiwa sebaka sa go araba potšišo.
 - e. Ba hlohleletše go nagana ka dikarabo tše di fapanego.
3. **Laela barutwana go thoma ka dikahlatlho tša bona.**
 - a. Laela barutwana bao ba swerego mahlaka a go bolela/maswika go thoma.
 - b. Sepelasepela moo phapošing gomme o ba fe thekgo moo e nyakegago.
 - c. Ka metsotswana e se kae ya go šala, bitša sehlopha go tla go abelana dikarabo tša bona.
4. **Boitokišo bja barutwana**
 - a. Hlaola barutwana ba 3–4 go dira Mošomo wa bomolomo ka Mošupologo.
 - b. Botša barutwana bao seo ba swanetšego go se lokiša ka Mošupologo. (Bona Lenaneothuto la GTB la Mošupologo)

Ditumatlhaka: Taelo ya go ngwala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

1. **Dudiša barutwana ka dipuku tša bona tša go ngwalela, dipene le dirula.**
 - a. Botša barutwana gore ba ngwale hlogo ye, 'Taelo ya go ngwala' gomme ba ngwale dinomoro 1–5 ka thoko ga letlakala.
 - b. Bolela mantšu a mahlano a a latelago gore barutwana ba a ngwale kgauswi le dinomoro 1–5: nthoma, nthuša, pitsi, phuma, mphile
 - c. Se se latelago, botša barutwana gore ba ngwale lefoko leo o le bolelago, o šomiše maswaodikga a nepagetšego.
 - d. Bolela lefoko le le latelago. Le boeletše ka go nanya, gabedi ge go nyakega: Letheka la koko le a thunya.
2. **Botša barutwana gore ba šomiše phentshele ya mmala go phošolla mošomo wa bona.**
 - a. Ngwala mantšu a mahlano letlapeng.
 - b. Ge o ngwala bolela lentšu le lengwe le lengwe ka modumo.
 - c. Go mafoko a, šupa maswaodikga ao a šomišitšwego.
 - d. Botša barutwana go dira sediko go diphošo tša bona ka phentshele ya mmala.
 - e. Botša barutwana gore ba ngwale gape diphošo tša bona ka nepagalo.
3. **Ela hloko mathata le kgatelopele ya barutwana.**
4. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Labohlano.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 25.
 - b. Bala sengwalwa ka go hlaboša. Botša barutwana gore ba go šale morago ka go bala ka dipukung tša bona ge ntše o bala.
 - c. Bala sengwalwa gape, mo nakong ye, barutwana ba swanetše go bala le wena.
 - d. Bontšha mohlala ka moo o ka phethago kwešišo ya sengwalwa ye e ngwadilwego letlapeng.
 - e. Bontšha ka mohlala ka fao o ka phethagatšago mošomo wa popegopolelo letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Go Bala ka go Abelana: Dira ka Morago ga go Bala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
letlakala la 27

1. **Lokišetša barutwana ka Morago ga go Bala.**
 - a. Gopotša barutwana mabapi le tabakgolo ya kanegelo: *Thabo o hlakanya mae*
 - b. Hlalosa mošomo. Bolela o re: Lehono re ya go diragatša kanegelo ka dihlopha.
2. **Laetša mošomo ka tsela ye:**
 - a. Bolela o re: Ge re diragatša kanegelo re swanetše go leka go:
 - Gopola seo moanegwa wa rena a se dirago goba go se bolela
 - Bolela le go diragatša bjalo ka baanegwa ba rena
 - Šomiša mantšu a go swana le a baanegwa
 - b. Ka boripana, bontšha barutwana ka moo o ka diragatšago bjalo ka o mongwe wa baanegwa.
 - c. Leka go se kgethe moanegwathwadi bjalo ka mohlala.
3. **Laela barutwana go feleletša mošomo.**
 - a. Balela gore o nale baanegwa ba bakae ka moo kanegelong.
 - b. Arola barutwana go ya ka dihlopha tša palo yeo. Mohlala, Ge go nale baanegwa ba bahlano (5) ka kanegelong, gona arola barutwana ka dihlophana tša tlhano (5).
 - c. Morutwana o mongwe le o mongwe a fiwe karolo ya go ba moanegwa ka moo dihlopheng.
 - d. Barutwana a ba tšwele ntle goba lefelong la kgakala.
 - e. Botša barutwana go diragatša kanegelo. Ba swanetše go:
 - Gopola seo ba swanetšego go se dira le go se bolela bjalo ka baanegwa
 - Bolele le go diragatša bjalo ka moanegwa go ya ka karolo yeo ba e filwego
 - Šomiša mantšu ao a swanago le a moanegwa
 - f. Bjalo ka ge barutwana ba diragatša kanegelo, sepelasepela o be o fe thekgo moo e nyakagago.
4. **Dumelela barutwana go abelana mešomo ya bona.**
 - a. Efa barutwana metsotswana go laetša mešomo ya bona go bagwera ba bona.
 - b. Bitša barutwana go abelana mešomo ya bona le phapoši.

Go Ngwala: Leano la barutwana

NAKO:
20 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Foreime ya go
ngwala

1. **Gopotša barutwana ka sererwa sa go ngwala.**
 - a. E re, leboong le re tla ngwala ka: Go ithuta ka diphošo tša rena.
2. **Laela barutwana go naganana ka dikarabo tša bona tša sererwa sa mongwalo.**
 - a. Bolela o re, Bjalo naganang ka fao le tlogo araba sererwa sa mongwalo.
 - b. Laela barutwana go abelana dikgopolo tša bona le bagwera.
 - c. Bitša barutwana ba se bakae go abelana dikarabo tša bona le phapopši.
3. **Laela barutwana go rulaganya go tla go ngwala ka dipukung tša bona tša go ngwalela.**
 - a. Bolela o re: Bjalo šomiša mmepe wa monagano go rekhota dikgopolo tša gago gomme o rulaganye mošomo wa go ngwala.
4. **Seapelasepela ka moo phapošing gomme o thuše barutwana ka o tee ka o tee ka thulaganyo tša bona.**
 - a. Bolela o re: Nke le mpotšeng ka dikgopolo tša lena.
 - b. Thuša barutwana bao ba palelwago go feleletša mmepe wa bona wa monagano.

Foreime ya go ngwala:

Ke ithutile go...
La mathomo go bile...
Ke dirile diphošo tše ntši go swana le...
Ke lekile le ge e ile ya fela e...

Nako ye e tlogo ke nyaka go ithuta...
Ke nyaka go ithuta... ka lebaka la gore...
Ke ka dira diphošo tša go swana le...
Go bothata, ke tla...

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 9&10

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 25.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
 - a. Laela barutwana go šupa mešongwana ye e fapafapanego.
 - b. Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 9 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tiišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tšeo di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tšeo di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 9 ditekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 10.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Bomolomo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgetha
barutwana
bao ba ka
tlogo le
selo goba
seswantšho
go tla go
'Laetša le go
Bolela'

1. **Dudiša barutwana go lebelela bao ba tsenago le bona ka phapošing ge ba tšweletša ditlhagišo tša bomolomo.**
2. **Gopotša barutwana ka mošomo wo o latelago: Go laetša le go bolela**
 - a. Emišetša godimo seswantšho goba selo so o se tlišitšego go tla go re bontšha.
 - b. Re botše ka seswantšho goba selo. Bolela o re:
 - Lehono ke tlile go le botša ka...
 - Ke... (bogolo, mmala, boima, sebopego, le tše dingwe)
 - E šomišwa go...
 - Ke se rata ka lebaka la gore...
 - c. Ke moka botšiša barutwana: Naa go sa na le dipotšišo?
 - d. Ge e ba o mongwe o na le potšišo leka ka bokgoni bja gago go e araba.
3. **Gopotša barutwana ka mabokgoni a go fa polelo:**
 - a. Ge o ba hlahla, gopola go:
 - Swara seswantšho goba selo ka tsela yeo e tlogo bonwa ke bohle
 - Bolela mafoko a gago go ya ka tatelano ya maleba
 - Bolela dilo gatee fela – se ipoeletše
 - Bolelela godimo ka lentšu la go tlhaka
4. **Bitša barutwana ba o ba kgethilego go tla go fa polelo ka go šielana.**
 - a. Aga tshepo ya barutwana ka go ba leboga nako le nako ge ba seno fa polelo le gona go ba fa dipolelo tša maleba.
 - b. Mafelelong a thuto, efa sehlopha ditshwaotshwao tše dingwe tša kakaretšo go kaonafatša ditlhagišo tša bona. Mohlala: Ke ile ka katana le go kwa ba bangwe ba lena. Ke kgopela le bolele ka mantšu a kwagalago – re nyaka go kwa seo le lekago go se bolela.

Ditumatlhaka: Boeletša malapa a medumo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Dikarata tša
Medumo
Puku ya
Motheo

1. **Botša barutwana gore lehono re tla boeletša medumo yeo e amanago le:**
aa
 - a. Bontšha barutwana dikarata tša medumo tša foneme ye nngwe le ye nngwe ya tše latelago: *aa, ee, ii, oo, uu*
 - b. Kgopela barutwana ka o tee ka o tee go bala modumo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Botša barutwana gore ba ngwale hlogo ye ka dipukung tša bona: Malapa a medumo: *aa, ee, ii, oo, uu*
2. **Kgopela barutwana go tswaka medumo: *aa, ee***
 - a. Botša barutwana gore ba ngwale motswako le mantšu ka moka ao ba a tsebago ao a šomišago motswako wo.
 - b. Ka morago ga metsotso ye mmalwa, bitša barutwana ba go fapana go abelana mantšu a bona.
 - c. Se se latelago, ngwala mantšu a a latelago letlapeng, o a hlaboše ge o dutše o a ngwala: *maaka, seedi, maano*
 - d. Botša barutwana go kopolla mantšu a ka dipukung tša bona le go thalela mo ba dirilego motswako.
3. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Mošupologo.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 27.
 - b. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go go thuša go dira mohlala wa mošomo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Laetša ka mo go dirwago mešongwana ya go ngwala letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Mongwalo: Ruta go bopa tlhaka e kgolo ya mongwalo wa motšeketlo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tšhate ya
Mongwalo

1. **Lokišetša barutwana go dira mongwalo.**
 - a. Bolela o re: A re ruthufatseng menwana ya rena ka go šobagantšha pampiri gomme ra boa ra e phuthulla.
 - b. Lekola le go beakanya boemo bja barutwana le mokgwa wa go swara phentshele.
2. **Laetša barutwana mokgwa wo ba ka bopago:** *ì ì ì*
 - a. Furalela barutwana.
 - b. Laela barutwana ba go ngwala ka ngele go bea dihlogo tša bona godimo ga teseke.
 - c. Šomiša letsogo la gago la go ja go dira tlhaka: *ì ì ì*
 - d. Laela barutwana ba go ngwala ka la go ja go dira tlhaka le wena.
 - e. Boeletša le barutwana ba la ngele.
3. **Laela barutwana go ikgopotša ka go dira:** *ì ì ì*
 - a. Bolela o re: Dira tlhaka yeo ka mokokotlong wa mogwera, teseke goba santeng.
4. **Laela barutwana go ikgopotša go ngwala:** *ì ì ì*
 - a. Bolela o re: Ngwala tlhaka ye ka pukung ya gago makga a mararo x3.
 - b. Sepelasepela ka phapošing go lekola gore barutwana ba dirile bjang tlhaka tša bona.

Go Bala ka go Abelana: Tsebiša kanegelo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
Letlakala la
matseno 33

1. Tsebiša kanegelo.

- Bolela o re: Beke ye re tlo bala kanegelo ya hlogo ye, *Molekwana wa Mmetse wo boleta wa Lerato*.
- Bolela o re: *Ka kanegelong ye, Lerato o be a itshepile mabapi le mabokgoni a gagwe a Mmetse a bile a dumela gore ga a swanela go itlwaetša goba go dira mošomo wa gae. Ge phapoši e thoma go tsena mošomong wa bothatana le go itokišetša molekwana, Lerato o thoma go dira dikgetho tšeo di amago go ithuta ga gagwe. Bjalo ka rena ka moka, o ka ithuta gore diphošo di ka direga ge re sa itokišetše gabotse. A re baleng re boneng gore Lerato o otullotše eng mabapi le go ithuta le go tšea matsapa.*
- Botšiša: Naa go na le se o se tsebago mabapi le se?
- Ka boripana laetša barutwana diswantšho ka kanegelong.

2. Aga tsebo ya barutwana ya bokamorago.

- Abelana le go hlaloša Tshedimošo ya Bokamorago ya kanegelo.
- Laetša barutwana moo kanegelo e diragetšego o šomiša mmepe wa Kgoboketšo ya Dikanegelo.
- Botšiša: Naa o na le potšišo mabapi le kanegelo?

3. Hlalosa leano la kwešišo.

- Bolela o re, beke ye re tlile go ithuta ka ga: go kamaka.
- Hlalosetša barutwana leano leo.

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 1&2

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 27.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 1 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tšeo di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tšeo di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 1 ditekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 2.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Go ruta tlotlontšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tlotlontšu
dikarata-
kgadima,
diswantšho,
dilo

Puku ya
Motheo

1. **Gopotša barutwana mabapi le tabakgolo.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 18.
 - b. Bala goba o boeletše polelotlaleletšo gape.
 - c. Laetša barutwana lenaneo la tlotlontšu la tabakgolo.
 - d. Hlalosa gore mantšu a a tla re thuša go kwešiša le gona go bolela mabapi le tabakgolo.
 - e. Ba balele lenaneo leo la mantšu.
2. **Diriša ŠDHB go ruta tlotlontšu**
 - a. Ruta mantšu a tlotlontšu ao a latelago:
 - *Letlakala la mešomo: letlakala leo le nago le dipotšišo goba mešongwana yeo e swanetšego go phethwa.*
 - *setsebi: motho yo a tsebago kudu ka selo se itšego e bile a na le bokgoni ba go se dira.*
 - *go itshepa: go ikwa o kgodišegile gore o ka kgona go dira selo se itšego.*
 - *go itshepa kudu: go ikwa o kgona kudu moo o kgaotšago go leka goba go itlwaetša go dira selo se itšego.*
3. **Diriša maano a ŠDHB ao a loketšego lentšu le lengwe le le lengwe:**

Š: Šupa seswantšho goba selo
D: Diragatša lentšu leo
H: Botša barutwana tlhaloso ya lentšu leo
B: Bolela lentšu leo lefokong

Ditumatlhaka: Boeletša malapa a medumo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Dikarata tša
Medumo

Puku ya
Motheo

1. **Botša barutwana gore lehono re tla tšwelapele go boeletša medumo yeo e amanago le: ee**
 - a. Botša barutwana go bula moo ba ngwadilego hlogo ye ka dipukung tša bona: Malapa a medumo: aa, ee, ii, oo, uu
2. **Kgopela barutwana go tswaka medumo: oo**
 - a. Botša barutwana gore ba ngwale motswako le mantšu ka moka ao ba a tsebago ao a šomišago motswako wo.
 - b. Ka morago ga metsotso ye mmalwa, bitša barutwana ba go fapana go abelana mantšu a bona.
 - c. Se se latelago, ngwala mantšu a a latelago letlapeng, o a hlaboše ge o dutše o a ngwala: mooki, mooko, bookelong
 - d. Botša barutwana go kopolla mantšu a ka dipukung tša bona le go thalela mo ba dirilego motswako.
3. **Phetha ka go kopanya medumo: ii, diila, tiile**
4. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Labobedi.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 28.
 - b. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go go thuša go dira mohlala wa mošomo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Laetša ka mo go dirwago mešongwana ya go ngwala letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Mongwalo: Ruta go bopa tlhaka e kgolo ya mongwalo wa motšeketlo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tšhate ya
Mongwalo

1. **Lokišetša barutwana go dira mongwalo.**
 - a. Bolela o re: A re ruthufatseng menwana ya rena ka go dumedišana ka diatla.
 - b. Lekola le go beakanya boemo bja barutwana le mokgwa wa go swara phentshele.
2. **Laetša barutwana mokgwa wo ba ka bopago:** *ℓ ℓ ℓ*
 - a. Furalela barutwana.
 - b. Laela barutwana ba go ngwala ka ngele go bea dihlogo tša bona godimo ga teseke.
 - c. Šomiša letsogo la gago la go ja go dira tlhaka, *ℓ ℓ ℓ*
 - d. Laela barutwana ba go ngwala ka la go ja go dira tlhaka le wena.
 - e. Boeletša le barutwana ba la ngele.
3. **Laela barutwana go ikgopotša ka go dira:** *ℓ ℓ ℓ*
 - Bolela o re: Dira tlhaka yeo ka mokokotlong wa mogwera, teseke goba santeng.
4. **Laela barutwana go ikgopotša go ngwala:** *ℓ ℓ ℓ*
 - a. Bolela o re: Ngwala tlhaka ye ka pukung ya gago makga a mararo x3.
 - b. Sepelasepela ka phapošing go lekola gore barutwana ba dirile bjang tlhaka tša bona.

Go Bala ka go Abelana: Dira Pele ga go Bala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
letlakala la 35

1. **Lokiša barutwana go mošomo wa Pele wa go Bala.**
 - a. Bitša barutwana ba dule mmeteng goba lebatong.
 - b. Dula ka pele ga barutwana o swere Kgoboketšo ya Dikanegelo.
 - c. Netefatša gore barutwana ka moka ba kgona go bona puku yeo.
 - d. Gopotša barutwana ka maitshwaro ao o a nyakago ka nako ya Go bala ka go abelane, bjk. go dula ka go fera seseka; matsogo a lena a dule diropeng; theeletšang ka hlokomelo; le kwe ge le bitšwa; le emiše matsogo ge le botšiša.
2. **Dira Pele ga go Bala ka tsela ye e latelago:**
 - a. Bolela hlogo ya kanegelo: *Molekwana wa Mmetse wo boleta wa Lerato*
 - b. Hlalosa mabokgoni a go akanya. Bolela o re: Ge re akanya re šomiša hlogo le diswantšho go leka go bona gore a e kaba kanegelo e mabapi le eng.
 - c. Laetša barutwana diswantšho letlakaleng le lengwe le le lengwe.
 - d. Botšiša: Naa e kaba go direga eng mo?
 - e. Botšiša: Ke eng seo se go naganantšhago gore diswantšho tše di ka ba di sepelelana?

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 3&4

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 28.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 3 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tše di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tše di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 3 ditsekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 4.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Dikanegelo tša Boitlhamelo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

1. **Lokiša barutwana go anega dikanegelo tša boitlhamelo.**
 - a. Beakanya barutwana ka dihlopha tša 4.
 - b. Botša barutwana go bula Dipuku tša motheo tša go Bala letlakala 29.
2. **Laela barutwana go lebelela seswantšho.**
 - a. Botšiša: Naa o bona eng mo seswantšhong?
3. **Botša barutwana gore yo mongwe le yo mongwe o swanetše go hlama kanegelokopana ka ga seswantšho.**
4. **Botša barutwana ka fao ba ka beakanyago kanegelo ya bona. Bolela o re:**
 - a. Efa moanegwa o mongwe le o mongwe kanegelong ya gago leina.
 - b. Bolela gore kanegelo e direga kae.
 - c. Kanegelo ya gago e swanetše go ba le mathomo, bogare le mafelelo.
 - d. Seswantšho se se bontšha fela karolo ya kanegelo ya gago.
 - Seswantšho se ka laetša mathomo a kanegelo ya gago.
 - Seswantšho se ka laetša bogare bja kanegelo ya gago.
 - Seswantšhose ka laetša mafelelo a kanegelo ya gago.
 - e. O ka thoma kanegelo ya gago ka gore:
 - Aowa hle!" ____ a lla a re...
 - Bana ba be ba sa ikemišetša go ____, eupša...
5. **Laela barutwana go feleletša mošomo.**
 - a. Efa barutwana metsotso ye mmalwa ya go nagana ka kanegelo ya bona ka setu.
 - b. Go tloga moo, laela barutwana go šiedišana ka go anegela sehlopha sa bona kanegelo. O ka rata go šomiša lehlaka la go bolela/leswika ge ba dira seo.
 - c. Ge barutwana ba bolela, sepelasepela gomme o theeletše.
6. **Ruma thuto ka tsela ye e latelago:**
 - a. Bitša morutwana o tee go abelananegelo ya gagwe le phapoši goba o botšiše barutwana ba 1–2 dipotšišo ka ga dikanegelo tša sehlopha sa bona.
 - Botšiša: Naa kanegelo ya X e be e le mabapi le eng?
 - Botšiša: Naa ke eng seo o se ratilego mabapi le kanegelo ya X?
 - b. Efa phapoši ditshwaotshwao tše dingwe tša kakaretšo go kaonafatša dikanegelo tša bona.
Mohlala: Gantši mathomong a kanegelo re bolela gore kanegelo e direga kae, le gore baanegwa ke bomang. Nakong ye e tlogo, leka go akaretša tshedimošo ye dikanegelong tša lena.

Ditumatlhaka: Boeletša malapa a medumo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Dikarata tša
Medumo
Puku ya
Motheo

1. **Botša barutwana gore lehono re tla boeletša medumo yeo e amanago le:**
nn
 - a. Bontšha barutwana dikarata tša medumo tša foneme ye nngwe le ye nngwe ya tše latelago: *nn, w*
 - b. Kgopela barutwana ka o tee ka o tee go bala modumo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Botša barutwana gore ba ngwale hlogo ye ka dipukung tša bona: Malapa a medumo: *nn, w*
2. **Kgopela barutwana go tswaka medumo: *nnw***
 - a. Botša barutwana gore ba ngwale motswako le mantšu ka moka ao ba a tsebago ao a šomišago motswako wo.
 - b. Ka morago ga metsotso ye mmalwa, bitša barutwana ba go fapana go abelana mantšu a bona.
 - c. Se se latelago, ngwala mantšu a a latelago letlapeng, o a hlaboše ge o dutše o a ngwala: *nnwela, nnweša, nnwetše*
 - d. Botša barutwana go kopolla mantšu a ka dipukung tša bona le go thalela mo ba dirilego motswako.
3. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Laboraro.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 30.
 - b. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go go thuša go dira mohlala wa mošomo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Laetša ka mo go dirwago mešongwana ya go ngwala letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Mongwalo: Itlwaetše mongwalo wa mothikito

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tšhate ya
Mongwalo

1. **Lokišetša barutwana go dira mongwalo.**
 - a. Bolela o re: A re ruthufatšeng menwana ya rena ka go huna menwana ya rena ka ntle le ka gare.
 - b. Lekola le go beakanya boemo bja barutwana le mokgwa wa go swara phentshele.
2. **Laetša mokgwa wa go ngwala ditlhaka tše di latelago ka mothikitho le go di kgomakganya.** *Ji Ji Ji*
 - a. Ge o dutše o ngwala, hlaloša ntlha ye o thomago ka yona, tlhahlo le go kopana magareng ga ditlhaka.
 - b. Laela barutwana go ngwala ditlhaka ka mothikitho le go di kgomakganya ka dipuking tša bona.
 - c. Sepelasepela gomme o lekole ka moo morutwana yo mongwe le yo mongwe a bopilego tlhaka tša gagwe ka gona, a di kopanyago le sekgoba sa go di aroganya.

Go Bala ka go Abelana: Dira Go Bala la Mathomo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
letlakala la 35

1. **Lokišetša barutwana go Bala la Mathomo.**

- Dudiša barutwana mmeteng.
- Ba gopotše ka maitshwaro ao a nyakegago.
- Gopotša barutwana mabapi le tabakgolo ya kanegelo: *Molekwana wa Mmetse wo boleta wa Lerato*
- Bolela o re: *Ka kanegelong ye, Lerato o be a itshepile mabapi le mabokgoni a gagwe a Mmetse a bile a dumela gore ga a swanela go itlwaetša goba go dira mošomo wa gae. Ge phapoši e thoma go tsena mošomong wa bothatana le go itokišetša molekwana, Lerato o thoma go dira dikgetho tšeo di amago go ithuta ga gagwe. Bjalo ka rena ka moka, o ka ithuta gore diphošo di ka direga ge re sa itokišetše gabotse. A re baleng re boneng gore Lerato o otullotše eng mabapi le go ithuta le go tšea matsapa.*
- Botšiša: Naa go na le se o se tsebago mabapi le se?

2. **Dira Go Bala la Mathomo ka tsela ye e latelago:**

- Bala letlakala le lengwe le le lengwe la kanegelo godimo, gabonolo, o kwagale.
- Laetša barutwana diswantšho.
- Moo go nyakegago, ema o be o hlalose tše barutwana.
- Šupa tlotlontšu ya mantšu bjalo ka ge a tšwelela.
- Mafelelong a kanegelo, botšiša potšišo ya Go Bala 1 ka tsela ye e latelago:
 - Lebiša thwii Potšišo ya 1 & 2 go morutwana yo a itšeng.
 - Lebiša Potšišo 3 & 4 go phapoši ka moka. Kgopela barutwana go ahlaahla potšišo le bagwera.
 - Bitša barutwana ba se bakae go abelana dikarabo tša bona.
- Gopotša barutwana mabapi le mokgwa wa tekatlhaologanyo.
 - Bolela o re, beke ye re ithuta ka ga: go kamaka.
 - Kgopela barutwana: Ke phopholetšo efe ye botse yeo re ka e dirago ka se yeo mongwadi a sego a re botša yona? O ka phopholetša eng ka dikgopolo / maikutlo a moanegwa?

Go Ngwala: Morutiši o laetša sengwalwakakanywa

NAKO:
20 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Foreime ya go
ngwala

1. **Tsebiša gape sererwa sa mongwalo le dinyakwa tša ona.**
 - a. E re, leboong le re tla ngwala ka: Go ithuta ka diphošo tša rena.
 - b. Hlalosa dinyakwa tša mošomo:
 - Mohuta: Kanegelo ya motho ka nnoši / kanegelo ya bophelo bja ka
 - Mafoko / Ditemana: Ngwala ditemana tše pedi, ye nngwe le ye nngwe e be le bonnyane bja mafoko a mane. Temana ye nngwe le ye nngwe e swanetše go ba le hlogotaba ya yona.
 - DMP: Lediri, goba lentšu la tiro, le laetša gore tiro ga se ya hlwa e direga.
2. **Laetša mošomo letlapeng.**
 - a. Gopotša barutwana ka dikgopolo tša gago go tšwa mmepeng wa monagano.
 - b. Bontšha barutwana gore go feleletšwa bjang foreime ya mongwalo o šomiša go rulaganya.
3. **Laela barutwana go thoma go ngwala ka dipukung tša bona.**
 - Bolela o re: bjalo šomišang go rulaganya go tlaleletša foreime ya lena ya mongwalo.
4. **Sepelasepela ka phapošing gomme o thuše barutwana ka o tee ka o tee go thoma go ngwala.**
 - a. Bolela o re: A re lebeleleng mmepe wa gago wa monagano gomme re o šomiše go thoma go ngwala.
 - b. Thuša barutwana bao ba palelwago go šomiša foreime ya mongwalo.

Foreime ya go ngwala:

Ke ithutile go...

La mathomo go bile...

Ke dirile diphošo tše ntši go swana le...

Ke lekile le ge e ile ya fela e...

Nako ye e tlogo ke nyaka go ithuta...

Ke nyaka go ithuta... ka lebaka la gore...

Ke ka dira diphošo tša go swana le...

Go bothata, ke tla...

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 5&6

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 30.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 5 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tšeo di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tšeo di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 5 ditsekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 6.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Ditumatlhaka: Boeletša malapa a medumo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Dikarata tša
Medumo
Puku ya
Motheo

1. **Botša barutwana gore lehono re tla tšwelapele go boeletša medumo yeo e amanago le: nn**
 - a. Botša barutwana go bula moo ba ngwadilego hlogo ye ka dipukung tša bona: Malapa a medumo: nn, w
2. **Kgopela barutwana go tswaka medumo: nn**
 - a. Botša barutwana gore ba ngwale motswako le mantšu ka moka ao ba a tsebago ao a šomišago motswako wo.
 - b. Ka morago ga metsotso ye mmalwa, bitša barutwana ba go fapana go abelana mantšu a bona.
 - c. Se se latelago, ngwala mantšu a a latelago letlapeng, o a hlaboše ge o dutše o a ngwala: nna, nnela
 - d. Botša barutwana go kopolla mantšu a ka dipukung tša bona le go thalela mo ba dirilego motswako.
3. **Phetha ka go kopanya medumo: w, wiša, wena**
4. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Labone.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 31.
 - b. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go go thuša go dira mohlala wa mošomo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Laetša ka mo go dirwago mešongwana ya go ngwala letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Mongwalo: Itlwaetše mongwalo wa mothikito

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tšhate ya
Mongwalo

1. **Lokišetša barutwana go dira mongwalo.**
 - a. Bolela o re: A re ruthufatšeng menwana ya rena ka go huna menwana ka gare ga diatla re balela ka bo 5, ka morago re khutše.
 - b. Lekola le go beakanya boemo bja barutwana le mokgwa wa go swara phentshele.
2. **Laetša mokgwa wa go ngwala ditlhaka tše di latelago ka mothikitho le go di kgomakganya. *Ja Je Jae Eia Aei***
 - a. Ge o dutše o ngwala, hlaloša ntlha ye o thomago ka yona, tlhahlo le go kopana magareng ga ditlhaka.
 - b. Laela barutwana go ngwala ditlhaka ka mothikitho le go di kgomakganya ka dipuking tša bona.
 - c. Sepelasepela gomme o lekole ka moo morutwana yo mongwe le yo mongwe a bopilego tlhaka tša gagwe ka gona, a di kopanyago le sekgoba sa go di aroganya.

Go Bala ka go Abelana: Dira Go Bala la Bobedi

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
letlakala la 35

1. **Lokišetša barutwana go Bala la Bobedi.**
 - a. Dudiša barutwana mmeteng.
 - b. Ba gopotše ka maitshwaro ao a nyakegago.
 - c. Gopotša barutwana mabapi le tabakgolo ya kanegelo: *Molekwana wa Mmetse wo boleta wa Lerato*
 - d. Gopotša barutwana mabapi le mokgwa wa tekatlhaologanyo.
 - Bolela o re, beke ye re ithuta ka ga: go kamaka.
 - E re, gopola, re boletše ka se maabane, ge ke go botšiša: Ke phopholetšo efe ye botse yeo re ka e dirago ka se yeo mongwadi a sego a re botša yona? O ka phopholetša eng ka dikgopolo / maikutlo a moanegwa?
2. **Dira Go Bala la Bobedi ka tsela ye e latelago:**
 - a. Bala letlakala le lengwe le le lengwe la kanegelo godimo, gabonolo, o kwagale.
 - b. Bontšha barutwana seswantšho.
 - c. Šomiša mehlala yeo e lego letlakaleng la matseno go bontšha ka mohlala leano la kwešišo.
 - d. Mafelelong a kanegelo, botšiša potšišo ya Go Bala 2 ka tsela ye e latelago:
 - Lebiša thwii Potšišo ya 1 & 2 go morutwana yo a itšeng.
 - Lebiša Potšišo 3 & 4 go phapoši ka moka. Kgopela barutwana go ahlaahla potšišo le bagwera.
 - Bitša barutwana ba se bakae go abelana dikarabo tša bona.

Go Ngwala: Sengwalwakakanywa sa barutwana

NAKO:
20 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Foreime ya go
ngwala

1. **Gopotša barutwana ka ga mošomo wa go ngwala le dinyakwa tša gona.**
 - a. Bolela o re, lehono re tlo feleletša go ngwala: Go ithuta ka diphošo tša rena.
2. **Laela barutwana go tšwelapele go ngwala ka dipukung tša bona.**
3. **Fapantšha.**
 - a. Sepelasepela ka phapošing gomme o thuše barutwana bao ba palelwago ke go feleletša foreime ya go ngwala.
 - b. Efa barutwana bao ba lego pele mošomo wa bonakwanana: Oketša lefoko le le ngwe go mongwalo wa gago.
4. **Ba fe mošomo wa gae bjalo ka ge go nyakega.**
 - a. Hlalosa gore barutwana ba swanetše go fetša sengwalwakakanywa sa bona sa mošomo wa gae ge e ba ga se ba fetše.

Foreime ya go ngwala:

Ke ithutile go...

La mathomo go bile...

Ke dirile diphošo tše ntši go swana le...

Ke lekile le ge e ile ya fela e...

In the future, I would like to learn...

I want to learn ... because...

I might mistakes like....

If it is difficult, I will...

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 7&8

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 31.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 7 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tše di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tše di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 7 ditekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 8.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagoša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Ahlaahla kanegelo ya go abelana go bala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Ahlaahla
foreime:
Kanegelo ye e
mabapi le...
Ke ratile...
Ke ithutile
gore...

1. **Lokiša barutwana ka hlahlo ya sehlopha.**
 - a. Beakanya barutwana ka dihlopha tša 4.
 - b. Efa sehlopha se sengwe le se sengwe lehlaka la go bolela goba leswika'.
 - c. Bolela o re: O tlo bolela fela ge o swere lehlaka la go bolela goba leswika'.
2. **Dirang dipotšišo tša hlatlho.**
 - a. Gopotša barutwana ka go abelana ka dikanegelo tša go bala tša beke yeo.
 - b. Ngwala foreime ya hlatlho letlapeng.
 - c. Bala o be o hlalose potšišo ye ngwe le ye ngwe (lefoko le le thomago karabo).
 - d. Botša barutwana gore sehlopha se sengwe le se sengwe se tla fiwa moleko gomme o mongwe le o mongwe wa sehlopha o swanetše go fiwa sebaka sa go araba potšišo.
 - e. Ba hlohleletše go nagana ka dikarabo tše di fapanego.
3. **Laela barutwana go thoma ka dikahlatlho tša bona.**
 - a. Laela barutwana bao ba swerego mahlaka a go bolela/maswika go thoma.
 - b. Sepelasepela moo phapošing gomme o ba fe thekgo moo e nyakegago.
 - c. Ka metsotswana e se kae ya go šala, bitša sehlopha go tla go abelana dikarabo tša bona.
4. **Boitokišo bja barutwana**
 - a. Hlaola barutwana ba 3–4 go dira Mošomo wa bomolomo ka Mošupologo.
 - b. Botša barutwana bao seo ba swanetšego go se lokiša ka Mošupologo. (Bona Lenaneothuto la GTB la Mošupologo)

Ditumatlhaka: Taelo ya go ngwala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

1. **Dudiša barutwana ka dipuku tša bona tša go ngwalela, dipene le dirula.**
 - a. Botša barutwana gore ba ngwale hlogo ye, 'Taelo ya go ngwala' gomme ba ngwale dinomoro 1–5 ka thoko ga letlakala.
 - b. Bolela mantšu a mahlano a a latelago gore barutwana ba a ngwale kgauswi le dinomoro 1–5: nnwela, nnwetše, wena, nnela, seedi
 - c. Se se latelago, botša barutwana gore ba ngwale lefoko leo o le bolelago, o šomiše maswaodikga a nepagetšego.
 - d. Bolela lefoko le le latelago. Le boeletše ka go nanya, gabedi ge go nyakega: Banna ba nnwetše mageu.
2. **Botša barutwana gore ba šomiše phentshele ya mmala go phošolla mošomo wa bona.**
 - a. Ngwala mantšu a mahlano letlapeng.
 - b. Ge o ngwala bolela lentšu le lengwe le lengwe ka modumo.
 - c. Go mafoko a, šupa maswaodikga ao a šomišitšwego.
 - d. Botša barutwana go dira sediko go diphošo tša bona ka phentshele ya mmala.
 - e. Botša barutwana gore ba ngwale gape diphošo tša bona ka nepagalo.
3. **Ela hloko mathata le kgatelopele ya barutwana.**
4. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Labohlano.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 32.
 - b. Bala sengwalwa ka go hlaboša. Botša barutwana gore ba go šale morago ka go bala ka dipukung tša bona ge ntše o bala.
 - c. Bala sengwalwa gape, mo nakong ye, barutwana ba swanetše go bala le wena.
 - d. Bontšha mohlala ka moo o ka phethago kwešišo ya sengwalwa ye e ngwadilwego letlapeng.
 - e. Bontšha ka mohlala ka fao o ka phethagatšago mošomo wa popegopolelo letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Go Bala ka go Abelana: Dira ka Morago ga go Bala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
letlakala la 35

1. **Lokišetša barutwana ka Morago ga go Bala.**
 - a. Gopotša barutwana mabapi le tabakgolo ya kanegelo: *Molekwana wa Mmetse wo boleta wa Lerato*
 - b. Hlalosa mošomo. Bolela o re: Lehono re ya go dira phetho tša rena tša go fapana tša kanegelo.
2. **Laetša mošomo ka tsela ye:**
 - a. Tswalela mahlo gomme o itire o kare o a nagana.
 - b. Bula mahlo a gago gomme o re: Hmm, ke naganne ka phetho ye e fapanego le tše dingwe ya kanegelo.
 - c. Botša barutwana ka kgopolo yeo ya phetho ye e fapanago le tše dingwe.
 - d. Leka go nagana ka phetho ye e sa tlwaelwago – se sengwe seo barutwana ba ka se naganego ka sona.
3. **Laela barutwana go feleletša mošomo.**
 - a. Bolela o re: Tswalela mahlo gomme o nagane ka ga phetho yeo e fapanego ya kanegelo. O se ekiše kgopolo yaka diriša kgopolo ya gago hle.
 - b. Bolela o re: Bula mahlo gomme o abelane phetho ya gago le mogwera wa gago.
 - c. Bjalo ka ge barutwana ba bolela ka dikgopolo tša bona, sepelasepela ka moo phaphošing gomme o ba fe thekgo moo go nyakegago.
 - d. Mafelelong a a thuto, bitša barutwana ba se bakae go abelana diphetho tša bona le ba bangwe.
4. **Dumelela barutwana go abelana mešomo ya bona.**
 - a. Efa barutwana metsotswana go laetša mešomo ya bona go bagwera ba bona.
 - b. Bitša barutwana go abelana mešomo ya bona le phapoši.

Go Ngwala: Morutiši o laetša go phošolla gomme barutwana ba phošolla diphošo

NAKO:
20 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Pukutšhomo
ya DBE 2,
letlakaleng la
38

1. **Gopotša barutwana ka mošomo wa mongwalo:** Go ithuta ka diphošo tša rena
2. **Tsebiša lenaneo la go phošolla**
 - a. Bolela o re, lehono re tla be re phošolla mongwalo wa rena, re šomiša lenaneo la go phošolla:
 - Mafoko / Ditemana: Ngwala ditemana tše pedi, ye nngwe le ye nngwe e be le bonnyane bja mafoko a mane. Temana ye nngwe le ye nngwe e swanetše go ba le hlogotaba ya yona.
 - DMP: Lediri, goba lentšu la tiro, le laetša gore tiro ga se ya hlwa e direga.
3. **Ba laetše go phošolla.**
 - a. Ngwala lefoko letlapeng leo le nago le diphošo.
4. **Laetša barutwana gore ba phošolla bjang diphošo.**
5. **Laela barutwana go bala le go phošolla mongwalo wa bona.**
 - a. Bolela o re, Bjalo ke nako ya go bala le go phošolla mongwalo wa gago.
 - b. Sepelasepela ka phapošing o be o phošolle mongwalo wa bona o thuša barutwana bao ba palelwago.
6. **Ba fe mošomo wa go ngwala wa Puku ya DBE.**
 - a. Ge barutwana ba feleletša go phošolla, hlalosa gore ba swanetše go šoma ka dipukung tša bona tša mošomo tša DBE.
 - b. Laela barutwana go feleletša:
 - Puku ya mošomo ya DBE letlakala: 38
 - a. Bea diswantšho tše ka tatelano e maleba.
 - b. Ke moka, o ngwale lefoko le le tee mabapi le seswantšho se sengwe le se sengwe.
 - c. Netefatša gore mafoko a gago a aneg kanegelo.
 - d. Naa o ka dira kanegelo mabapi le tabakgolo ye: Re dira diphošo?

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 9&10

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 32.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 9 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tše di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tše di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 9 ditesekekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 10.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Tsebiša Tabakgolo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Diswantšho
le dilo tša
nnete tša
go bontšha
tabakgolo

Puku ya
Motheo

1. **Bontšha tabakgolo ye e beakantšwego: *Re a bina***
2. **Botšiša dipotšišo tša boleta go tsošološa tsebo ya barutwana ya bo ka morago.**
 - *Na o kile wa bina pele? Neng? Kae?*
 - *Ke mohuta ofe wa mmimo goba wa motantsho wo o o tsebago?*
 - *O nagana gore batho ba ikwa bjang ge ba bina?*
3. **Thala mmepe wa monagano o šomiša dipotšišo le dikarabo tša barutwana.**
4. **Ngwala dikarabo tša gago moo mmepeng wa monagano go oketša tsebo ya barutwana.**
5. **Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 34.**
6. **Botša barutwana gore ba tsepelele polelotlaleletšo ya morero.**
 - a. Balela polelotlaleletšo godimo.
 - b. Laela barutwana go bala le wena goba go boeletša ka morago ga gago. 'Kgodišo le phodišo ya moya ke mmimo.'
7. **Ahlaahla polelotlaleletšo le barutwana.**
 - a. Botšiša: Naa o ka mpotša gore se se ra go reng? / Naa o ka kgona go bona Karabo?
 - b. Hlohleletša barutwana go abelana dikgopolo tša bona.
 - c. Hlalosa tlhaloso goba o fe karabo ka tsela ye e latelago: Bophelo bja lehono bo tletše ka mapheko le dikgateletšo tša monagano ka fao mmimo o tšwewa bjalo ka sehlare seo se fodišago pelo.

Ditumatlhaka: Boeletša malapa a medumo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Dikarata tša
Medumo
Puku ya
Motheo

1. **Botša barutwana gore lehono re tla boeletša medumo yeo e amanago le:**
ny
 - a. Bontšha barutwana dikarata tša medumo tša foneme ye nngwe le ye nngwe ya tše latelago: *ny, w, n*
 - b. Kgopela barutwana ka o tee ka o tee go bala modumo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Botša barutwana gore ba ngwale hlogo ye ka dipukung tša bona: Malapa a medumo: *ny, w, n*
2. **Kgopela barutwana go tswaka medumo: *nny***
 - a. Botša barutwana gore ba ngwale motswako le mantšu ka moka ao ba a tsebago ao a šomišago motswako wo.
 - b. Ka morago ga metsotso ye mmalwa, bitša barutwana ba go fapana go abelana mantšu a bona.
 - c. Se se latelago, ngwala mantšu a a latelago letlapeng, o a hlaboše ge o dutše o a ngwala: *nnyaka, nnyakiša, nnyakela*
 - d. Botša barutwana go kopolla mantšu a ka dipukung tša bona le go thalela mo ba dirilego motswako.
3. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Mošupologo.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 36.
 - b. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go go thuša go dira mohlala wa mošomo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Laetša ka mo go dirwago mešongwana ya go ngwala letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Mongwalo: Ruta go bopa tlhaka e kgolo ya mongwalo wa motšeketlo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tšhate ya
Mongwalo

1. **Lokišetša barutwana go dira mongwalo.**
 - a. Bolela o re: A re ruthufatseng menwana ya rena ka go šobagantšha pampiri gomme ra boa ra e phuthulla.
 - b. Lekola le go beakanya boemo bja barutwana le mokgwa wa go swara phentshele.
2. **Laetša barutwana mokgwa wo ba ka bopago:** *o o o*
 - a. Furalela barutwana.
 - b. Laela barutwana ba go ngwala ka ngele go bea dihlogo tša bona godimo ga teseke.
 - c. Šomiša letsogo la gago la go ja go dira tlhaka: *o o o*
 - d. Laela barutwana ba go ngwala ka la go ja go dira tlhaka le wena.
 - e. Boeletša le barutwana ba la ngele.
3. **Laela barutwana go ikgopotša ka go dira:** *o o o*
 - a. Bolela o re: Dira tlhaka yeo ka mokokotlong wa mogwera, tesekele goba santeng.
4. **Laela barutwana go ikgopotša go ngwala:** *o o o*
 - a. Bolela o re: Ngwala tlhaka ye ka pukung ya gago makga a mararo x3.
 - b. Sepelasepela ka phapošing go lekola gore barutwana ba dirile bjang tlhaka tša bona.

Go Bala ka go Abelana: Tsebiša kanegelo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
letlakala la 47

1. Tsebiša kanegelo.

- Bolela o re: Beke ye re tlo bala kanegelo ya hlogo ye, *Llyod wa sebini se hlwahlwa.*
- Bolela o re: *Kanegelong ye, Laud o rata go bina gomme o itlhalosa ka go sepela gohle mo a yago gona. Ge e sa le yo monyenyane, batho bao ba mo dikologilego ba be ba mo nola moko gore a se bine, eupša o tšwela pele go latela phišegelo ya gagwe. Ge a dutše a gola, o thoma go hlama mekgwa ya go tantsha, a abelana dibidio inthaneteng gomme talente ya gagwe e thoma go fihlelela batho ba bantši. A re baleng go hwetša gore lerato la Laud la go bina le gola bjang go ba selo se segolo le gore le kgokagana bjang le ba bangwe.*
- Botšiša: Naa go na le se o se tsebago mabapi le se?
- Ka boripana laetša barutwana diswantšho ka kanegelong.

2. Aga tsebo ya barutwana ya bokamorago.

- Abelana le go hlaloša Tshedimošo ya Bokamorago ya kanegelo.
- Laetša barutwana moo kanegelo e diragetšego o šomiša mmepe wa Kgoboketšo ya Dikanegelo.
- Botšiša: Naa o na le potšišo mabapi le kanegelo?

3. Hlalosa leano la kwešišo.

- Bolela o re, beke ye re tlile go ithuta ka ga: Dira ditshekatseko
- Hlalosetša barutwana leano leo.

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 1&2

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 36.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 1 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tšeo di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tšeo di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 1 ditekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 2.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Go ruta tlotlontšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tlotlontšu
dikarata-
kgadima,
diswantšho,
dilo

Puku ya
Motheo

1. **Gopotša barutwana mabapi le tabakgolo.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 34.
 - b. Bala goba o boeletše polelotlaleletšo gape.
 - c. Laetša barutwana lenaneo la tlotlontšu la tabakgolo.
 - d. Hlalosa gore mantšu a a tla re thuša go kwešiša le gona go bolela mabapi le tabakgolo.
 - e. Ba balele lenaneo leo la mantšu.
2. **Diriša ŠDHB go ruta tlotlontšu**
 - a. Ruta mantšu a tlotlontšu ao a latelago:
 - *go rulaganya motantsho: Go hlama le go beakanya tatelano ya go tantsha go tloga mathomong go fihla mafelelong.*
 - *mohlami wa motantsho: motho yo a hlama go le go ruta tatelano ya dikgato tša go tantsha.*
 - *lenaneo la tlwaelo: Sehlopha sa dikgato tša go tantsha tšeo di dirwago ka tatelano ye e itšego.*
 - *sekolo sa thuto: Sekolo seo batho ba ithutago bokgoni bjo bo kgethegilego, bjalo ka go tantsha.*
3. **Diriša maano a ŠDHB ao a loketšego lentšu le lengwe le le lengwe:**

Š: Šupa seswantšho goba selo
D: Diragatša lentšu leo
H: Botša barutwana tlhaloso ya lentšu leo
B: Bolela lentšu leo lefokong

Ditumatlhaka: Boeletša malapa a medumo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Dikarata tša
Medumo
Puku ya
Motheo

1. **Botša barutwana gore lehono re tla tšwelapele go boeletša medumo yeo e amanago le:** *ny*
 - a. Botša barutwana go bula moo ba ngwadilego hlogo ye ka dipukung tša bona: Malapa a medumo: ny, n, w
2. **Kgopela barutwana go tswaka medumo:** *nyw*
 - a. Botša barutwana gore ba ngwale motswako le mantšu ka moka ao ba a tsebago ao a šomišago motswako wo.
 - b. Ka morago ga metsotso ye mmalwa, bitša barutwana ba go fapana go abelana mantšu a bona.
 - c. Se se latelago, ngwala mantšu a a latelago letlapeng, o a hlaboše ge o dutše o a ngwala: dienywa, seenywa,
 - d. Botša barutwana go kopolla mantšu a ka dipukung tša bona le go thalela mo ba dirilego motswako.
3. **Phetha ka go kopanya medumo:** *ny, nyatša, nyaka*
4. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Labobedi.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 37.
 - b. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go go thuša go dira mohlala wa mošomo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Laetša ka mo go dirwago mešongwana ya go ngwala letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Mongwalo: Ruta go bopa tlhaka e kgolo ya mongwalo wa motšeketlo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tšhate ya
Mongwalo

1. **Lokišetša barutwana go dira mongwalo.**
 - a. Bolela o re: A re ruthufatsšeng menwana ya rena ka go dumedišana ka diatla.
 - b. Lekola le go beakanya boemo bja barutwana le mokgwa wa go swara phentshele.
2. **Laetša barutwana mokgwa wo ba ka bopago:** 0 0 0
 - a. Furalela barutwana.
 - b. Laela barutwana ba go ngwala ka ngele go bea dihlogo tša bona godimo ga teseke.
 - c. Šomiša letsogo la gago la go ja go dira tlhaka, 0 0 0
 - d. Laela barutwana ba go ngwala ka la go ja go dira tlhaka le wena.
 - e. Boeletša le barutwana ba la ngele.
3. **Laela barutwana go ikgopotša ka go dira:** 0 0 0
 - Bolela o re: Dira tlhaka yeo ka mokokotlong wa mogwera, teseke goba santeng.
4. **Laela barutwana go ikgopotša go ngwala:** 0 0 0
 - a. Bolela o re: Ngwala tlhaka ye ka pukung ya gago makga a mararo x3.
 - b. Sepelasepela ka phapošing go lekola gore barutwana ba dirile bjang tlhaka tša bona.

Go Bala ka go Abelana: Dira Pele ga go Bala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
letlakala la 49

1. **Lokiša barutwana go mošomo wa Pele wa go Bala.**
 - a. Bitša barutwana ba dule mmeteng goba lebatong.
 - b. Dula ka pele ga barutwana o swere Kgoboketšo ya Dikanegelo.
 - c. Netefatša gore barutwana ka moka ba kgona go bona puku yeo.
 - d. Gopotša barutwana ka maitshwaro ao o a nyakago ka nako ya Go bala ka go abelane, bjk. go dula ka go fera seseka; matsogo a lena a dule diropeng; theeletšang ka hlokomelo; le kwe ge le bitšwa; le emiše matsogo ge le botšiša.
2. **Dira Pele ga go Bala ka tsela ye e latelago:**
 - a. Bolela hlogo ya kanegelo: *Llyod wa sebini se hlwahlwa.*
 - b. Hlalosa mabokgoni a go akanya. Bolela o re: Ge re akanya re šomiša hlogo le diswantšho go leka go bona gore a e kaba kanegelo e mabapi le eng.
 - c. Laetša barutwana diswantšho letlakaleng le lengwe le le lengwe.
 - d. Botšiša: Naa e kaba go direga eng mo?
 - e. Botšiša: Ke eng seo se go naganantšhago gore diswantšho tše di ka ba di sepelelana?

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 3&4

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 37.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 3 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tšeo di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tšeo di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 3 ditsekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 4.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagaša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Ruta tlotlontšu o ahlaahle seswantšho sa morero

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tlotlontšu
dikarata-
kgadima,
diswantšho,
dilo

Puku ya
Motheo

1. Diriša ŠDHB go ruta tlotlontšu

- a. Ruta mantšu a tlotlontšu ao a latelago:
 - *go bina: go šuthiša mmele wa gago go ya ka morethetho wa mmino.*
 - *palette: Mohuta wo kgethegilego wa go bina ka go bolela kanegelo o šomiša mesepelo ya go kgahliša.*
 - *go fofafofa: Setaele sa ka pejana, sa mahlahla sa go bina seo se dirago gore o laetše bowena bja gago.*
 - *mmino wa setšo: Mmino woo o tšwago setšong sa batho ba itšeng.*
- b. Diriša maano a ŠDHB ao a loketšego lentšu le lengwe le le lengwe.

2. Aga tsebo ya barutwana ya bokamorago.

- a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 38.
- b. Botša barutwana ditaba tše di latelago mabapi le seswantšho:
 - *Go na le mehuta ye mentši ya go bina. Batho ba bangwe ba binela boithabišo le bagwera ba bona. Batho ba bangwe ba ya dithutong tša go bina bjalo ka palette le go fofafofa, gore ba ithute mekgwa ya maleba ya go bina. Ba bangwe batho ba ithuta mmino wa setšo woo o tšwago setšong sa bona.*
 - *Batho ba bina ka mabaka a mantši ao a fapanego. Batho ba bina gore ba kwe bose, ba keteke, ba anege dikanegelo, ba itšhidulle, le go diragatša sefaleng goba go ntšha sa mafahleng a bona.*
 - *Go bina ke karolo ya ditšo tše dintši. Ditšhaba le ditšo tše di fapanego di na le mebino ya tšona ye e kgethegilego. Mmino ye e thuša batho go keteka ditiragalo tša bohlokwa le go abelana ditšo tša bona.*

3. Ahlaahlang seswantšho seo.

- a. Šomiša dipotšišo tše di latelago go ahlaahla seswantšho ka tsela ye e latelago:
 - Botšiša potšišo ya pele.
 - Laela barutwana go ahlaahla dipotšišo le bagwera ba bona.
 - Bitša barutwana ba se bakae go abelana dikarabo tša bona.
 - Aga tsebo ya barutwana ya morago ka go phošolla go se kwešišege le gona go abelana ditaba tša malebana le thutokgolo.
 - Boeletša tshepedišo ye ka dipotšišo ka moka.

4. Dipotšišo:

- a. *Ke mehuta efe ya go bina ye e fapanego ye o e bonago seswantšhong se?*
- b. *Ke mohuta ofe wa go bina wo o bonagalago o kgahliša kudu go wena? Ka lebaka la eng?*
- c. *O nagana gore ke ka lebaka la eng batho ba bina?*

Ditumatlhaka: Boeletša malapa a medumo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Dikarata tša
Medumo
Puku ya
Motheo

1. **Botša barutwana gore lehono re tla boeletša medumo yeo e amanago le:**
tlh
 - a. Bontšha barutwana dikarata tša medumo tša foneme ye nngwe le ye nngwe ya tše latelago: *tl, hl, w, tlh*
 - b. Kgopela barutwana ka o tee ka o tee go bala modumo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Botša barutwana gore ba ngwale hlogo ye ka dipukung tša bona: Malapa a medumo: *tl, hl, w, tlh*
2. **Kgopela barutwana go tswaka medumo: *tlhw***
 - a. Botša barutwana gore ba ngwale motswako le mantšu ka moka ao ba a tsebago ao a šomišago motswako wo.
 - b. Ka morago ga metsotso ye mmalwa, bitša barutwana ba go fapana go abelana mantšu a bona.
 - c. Se se latelago, ngwala mantšu a a latelago letlapeng, o a hlaboše ge o dutše o a ngwala: *motlhwa, tlhwa, dintlhwa*
 - d. Botša barutwana go kopolla mantšu a ka dipukung tša bona le go thalela mo ba dirilego motswako.
3. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Laboraro.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 39.
 - b. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go go thuša go dira mohlala wa mošomo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Laetša ka mo go dirwago mešongwana ya go ngwala letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Mongwalo: Itlwaetše mongwalo wa mothikito

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tšhate ya
Mongwalo

1. **Lokišetša barutwana go dira mongwalo.**
 - a. Bolela o re: A re ruthufatšeng menwana ya rena ka go huna menwana ya rena ka ntle le ka gare.
 - b. Lekola le go beakanya boemo bja barutwana le mokgwa wa go swara phentshele.
2. **Laetša mokgwa wa go ngwala ditlhaka tše di latelago ka mothikitho le go di kgomakganya.** *Oo Oo Oo*
 - a. Ge o dutše o ngwala, hlaloša ntlha ye o thomago ka yona, tlhahlo le go kopana magareng ga ditlhaka.
 - b. Laela barutwana go ngwala ditlhaka ka mothikitho le go di kgomakganya ka dipuking tša bona.
 - c. Sepelasepela gomme o lekole ka moo morutwana yo mongwe le yo mongwe a bopilego tlhaka tša gagwe ka gona, a di kopanyago le sekgoba sa go di aroganya.

Go Bala ka go Abelana: Dira Go Bala la Mathomo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
letlakala la 49

1. **Lokišetša barutwana go Bala la Mathomo.**

- Dudiša barutwana mmeteng.
- Ba gopotše ka maitshwaro ao a nyakegago.
- Gopotša barutwana mabapi le tabakgolo ya kanegelo: *Llyod wa sebini se hlwahlwa*
- Bolela o re: *Kanegelong ye, Laud o rata go bina gomme o itlhalosa ka go sepela gohle mo a yago gona. Ge e sa le yo monyenyane, batho bao ba mo dikologilego ba be ba mo nola moko gore a se bine, eupša o tšwela pele go latela phišegelo ya gagwe. Ge a dutše a gola, o thoma go hlama mekgwa ya go tantsha, a abelana dibidio inthaneteng gomme talente ya gagwe e thoma go fihlelela batho ba bantši. A re baleng go hwetša gore lerato la Laud la go bina le gola bjang go ba selo se segolo le gore le kgokagana bjang le ba bangwe.*

2. **Dira Go Bala la Mathomo ka tsela ye e latelago:**

- Bala letlakala le lengwe le le lengwe la kanegelo godimo, gabonolo, o kwagale.
- Laetša barutwana diswantšho.
- Moo go nyakegago, ema o be o hlalose tše barutwana.
- Šupa tlotlontšu ya mantšu bjalo ka ge a tšwelela.
- Mafelelong a kanegelo, botšiša potšišo ya Go Bala 1 ka tsela ye e latelago:
 - Lebiša thwii Potšišo ya 1 & 2 go morutwana yo a itšeng.
 - Lebiša Potšišo 3 & 4 go phapoši ka moka. Kgopela barutwana go ahlaahla potšišo le bagwera.
 - Bitša barutwana ba se bakae go abelana dikarabo tša bona.
- Gopotša barutwana mabapi le mokgwa wa tekatlhaologanyo.
 - Bolela o re, beke ye re ithuta ka ga: Dira ditshekatseko.
 - Kgopela barutwana: Gantši re ithuta se sengwe go tšwa kanegelong. Ka dinako tše dingwe, re swanetše go dira phetho ya ge e ba selo se sengwe se be se nepagetše goba se fošagetše. Ka dinako tše dingwe, re swanetše go dira phetho ya ge e ba selo se ke se sebotse goba se sempe. O ithutile eng go tšwa kanegelong ye?

Go Ngwala: Tsebiša le go Itlwaetša DPM

NAKO:
20 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Ga go
didirišwa tše
di nyakegago
mo

1. **Tsebiša nepišo ya DMP (Dibopego le Melawana ya tšhomišo ya Polelo).**
 - a. Bolela o re, Beke ye re ya go nepišiša: Go šomiša mašalašala lefokong go tšea legato la leina la motho yo mongwe.
 - b. Ngwala lefoko letlapeng: Mogwera wa ka wa potego ke Amy. O tloga a lokile.
 - c. Hlalosa DMP ka maemo a kamano: Lešalašala le šomišwa lefokong go re thuša go bolela gore ke mang yo a dirago selo ntle le go šomiša leina la bona.
2. **Itlwaetše DMP le barutwana.**
 - a. Ngwala letlapeng: Trevor o rata go otlela paesekela ya gagwe. Trevor o otlela paesekela ya gagwe mosong o mongwe le o mongwe.
 - b. Kgopela barutwana: Re ka šomiša eng legatong la maina mo mafokong a gore mafoko a elele gabotse?
 - c. Akanya dikgopolo le barutwana: Go e na le go boeletša leina la motho leboelela, re ka šomiša mašala go dira gore mafoko a elele gabotse. Mašala ke mantšu a go swana le: yena, rena, bona. Mohlala, re ka fetola leina la 'Trevor' mafokong a bobedi le a boraro ra diriša 'yena', ka gobane mafoko ka moka a bolela ka motho o tee: Trevor.
3. **Efa barutwana nako ya go itlwaetša DMP ka bobona.**
 - a. Ngwala letlapeng:
 - Ke rata go bala dipuku le rakgolo. ____ sebadi sa hlwahlwa.
 - Rebone ke mogwera wa ka. ____ a ratega.
 - Siya, Aya le Bulelwa ba raloka kgwele ya maoto. ____ ipshina mmogo.
 - Nna le buti waka re rutha ka letamomg. ____ rata go rutha.
 - Simile o ya sekolong. ____ rata go ithuta.
 - b. Hlalosetša barutwana: Ngwala lešalašala le le nepagetšego.
 - c. Efa barutwana metsotso e se kae go feleletša mošomo.
4. **Hlokomela kwešišo ya barutwana.**
 - a. Bitša barutwana go kgobokana ka moka.
 - b. Bitša barutwana ka go fapafapana go tla go abelena ka dikarabo tša bona.
 - c. Šupa se: Lešalašala le šomišwa lefokong go re thuša go bolela gore ke mang yo a dirago selo ntle le go šomiša leina la bona.

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 5&6

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 39.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 5 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tšeo di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tšeo di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 5 ditsekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 6.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Ditumatlhaka: Boeletša malapa a medumo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Dikarata tša
Medumo
Puku ya
Motheo

1. **Botša barutwana gore lehono re tla tšwelapele go boeletša medumo yeo e amanago le: tlh**
 - a. Botša barutwana go bula moo ba ngwadilego hlogo ye ka dipukung tša bona: Malapa a medumo: tl, hl, w, tlh
2. **Kgopela barutwana go tswaka medumo: tlh**
 - a. Botša barutwana gore ba ngwale motswako le mantšu ka moka ao ba a tsebago ao a šomišago motswako wo.
 - b. Ka morago ga metsotso ye mmalwa, bitša barutwana ba go fapana go abelana mantšu a bona.
 - c. Se se latelago, ngwala mantšu a a latelago letlapeng, o a hlaboše ge o dutše o a ngwala: tlhala, tlhaka, ditlhaka
 - d. Botša barutwana go kopolla mantšu a ka dipukung tša bona le go thalela mo ba dirilego motswako.
3. **Phetha ka go kopanya medumo: tl, tlala, tloga**
4. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Labone.**
 - a. Botša barutwana go bula Dipuku tša motheo tša go Bala letlakala la 40.
 - b. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go go thuša go dira mohlala wa mošomo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Laetša ka mo go dirwago mešongwana ya go ngwala letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Mongwalo: Itlwaetše mongwalo wa mothikito

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tšhate ya
Mongwalo

1. **Lokišetša barutwana go dira mongwalo.**
 - a. Bolela o re: A re ruthufatšeng menwana ya rena ka go huna menwana ka gare ga diatla re balela ka bo 5, ka morago re khutše.
 - b. Lekola le go beakanya boemo bja barutwana le mokgwa wa go swara phentshele.
2. **Laetša mokgwa wa go ngwala ditlhaka tše di latelago ka mothikitho le go di kgomakganya. *Oe Oi Oia Eoi Aio***
 - a. Ge o dutše o ngwala, hlaloša ntlha ye o thomago ka yona, tlhahlo le go kopana magareng ga ditlhaka.
 - b. Laela barutwana go ngwala ditlhaka ka mothikitho le go di kgomakganya ka dipuking tša bona.
 - c. Sepelasepela gomme o lekole ka moo morutwana yo mongwe le yo mongwe a bopilego tlhaka tša gagwe ka gona, a di kopanyago le sekgoba sa go di aroganya.

Go Bala ka go Abelana: Dira Go Bala la Bobedi

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
letlakala la 49

1. **Lokišetša barutwana go Bala la Bobedi.**
 - a. Dudiša barutwana mmeteng.
 - b. Ba gopotše ka maitshwaro ao a nyakegago.
 - c. Gopotša barutwana mabapi le tabakgolo ya kanegelo: *Llyod wa sebini se hlwahlwa*
 - d. Gopotša barutwana mabapi le mokgwa wa tekatlhaologanyo.
 - Bolela o re, beke ye re ithuta ka ga: Dira ditshekatseko.
 - E re, gopola, re boletše ka se maabane, ge ke go botšiša: Gantši re ithuta se sengwe go tšwa kanegelong. Ka dinako tše dingwe, re swanetše go dira phetho ya ge e ba selo se sengwe se be se nepagetše goba se fošagetše. Ka dinako tše dingwe, re swanetše go dira phetho ya ge e ba selo se ke se sebotse goba se sempe. O ithutile eng go tšwa kanegelong ye?
2. **Dira Go Bala la Bobedi ka tsela ye e latelago:**
 - a. Bala letlakala le lengwe le le lengwe la kanegelo godimo, gabonolo, o kwagale.
 - b. Bontšha barutwana seswantšho.
 - c. Šomiša mehlala yeo e lego letlakaleng la matseno go bontšha ka mohlala leano la kwešišo.
 - d. Mafelelong a kanegelo, botšiša potšišo ya Go Bala 2 ka tsela ye e latelago:
 - Lebiša thwii Potšišo ya 1 & 2 go morutwana yo a itšeng.
 - Lebiša Potšišo 3 & 4 go phapoši ka moka. Kgopela barutwana go ahlaahla potšišo le bagwera.
 - Bitša barutwana ba se bakae go abelana dikarabo tša bona.

Go Ngwala: Morutiši o laetša peakanyo

NAKO:
20 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Foreime ya go
ngwala

1. **Tsebiša direrwa tša Mongwalo.**
 - a. E re, leboong le re tla ngwala ka: Motho yoo bophelong bjaka a ratago go bina.
2. **Hlalosa karabo ya gago ya mošomo wa go ngwalwa ka molomo pele ba ka ngwala šomiša foreime ya go ngwala.**
 - a. Bolela o re: Motho yo a ratago go bina mo bophelong bja ka ke...
3. **Laetša thulaganyo ya mošomo wa go ngwala letlapeng.**
 - a. Thala ka pejana seswantšho sa go laetša: Motho yoo bophelong bja gago a ratago go bina.
 - b. Šomiša mmepe wa monagano go rulaganya kanegelo ya gago:
 - Naa ke mang mo bophelong bja gago a ratago go bina?
 - Ke mohuta ofe wa go bina wo ba o ratago kudu?
 - Naa ba rata go bina neng?
 - Naa e kaba go bina go ba dira gore ba ikwe bjang?
 - Ke ka lebaka la eng o rata go ba bogela ge ba bina?
 - Naa o nagana gore ba lebelelega bjalo ka eng ge ba bina?
 - Naa o ikwa bjang ge o ba bogetše ge ba bina?
 - A o rata go bina le wena? Ka lebaka la eng o nyaka goba o sa nyake?
4. **Dira gore barutwana ba nagane.**
 - a. Bolela o re: Gosasa le tla rulaganya mošomo wa lena wa go ngwala. Etlang le dikgopolo tša lena.

Foreime ya go ngwala:

___ wa ka o rata go bina.

Mohuta wa go bina wo a ratago kudu ke...

O rata go bina ge...

Ge a bina, o ikwa a...

Ke rata go mmogela ge a bina ka lebaka la...

Ge a bina ke nagana gore o lebelelega...

Ge ke mmogetše a bina ke ikwa...

Ke rata / Ga ke rate ga...

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 7&8

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 40.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 7 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tše di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tše di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 7 ditekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 8.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Ahlaahla kanegelo ya go abelana go bala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Ahlaahla
foreime:
Kanegelo ye e
mabapi le...
Ke ratile
baanegwa...
ka lebaka la
gore...
Ke ithutile
gore...

1. **Lokiša barutwana ka hlahlo ya sehlopha.**
 - a. Beakanya barutwana ka dihlopha tša 4.
 - b. Efa sehlopha se sengwe le se sengwe lehlaka la go bolela goba leswika'.
 - c. Bolela o re: O tlo bolela fela ge o swere lehlaka la go bolela goba leswika'.
2. **Dirang dipotšišo tša hlatlho.**
 - a. Gopotša barutwana ka go abelana ka dikanegelo tša go bala tša beke yeo.
 - b. Ngwala foreime ya hlatlho letlapeng.
 - c. Bala o be o hlalose potšišo ye ngwe le ye ngwe (lefoko le le thomago karabo).
 - d. Botša barutwana gore sehlopha se sengwe le se sengwe se tla fiwa moleko gomme o mongwe le o mongwe wa sehlopha o swanetše go fiwa sebaka sa go araba potšišo.
 - e. Ba hlohleletše go nagana ka dikarabo tše di fapanego.
3. **Laela barutwana go thoma ka dikahlatlho tša bona.**
 - a. Laela barutwana bao ba swerego mahlaka a go bolela/maswika go thoma.
 - b. Sepelasepela moo phapošing gomme o ba fe thekgo moo e nyakegago.
 - c. Ka metsotswana e se kae ya go šala, bitša sehlopha go tla go abelana dikarabo tša bona.
4. **Boitokišo bja barutwana**
 - a. Hlaola barutwana ba 3–4 go dira Mošomo wa bomolomo ka Mošupologo.
 - b. Botša barutwana bao seo ba swanetšego go se lokiša ka Mošupologo. (Bona Lenaneothuto la GTB la Mošupologo)

Ditumatlhaka: Taelo ya go ngwala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

1. **Dudiša barutwana ka dipuku tša bona tša go ngwalela, dipene le dirula.**
 - a. Botša barutwana gore ba ngwale hlogo ye, 'Taelo ya go ngwala' gomme ba ngwale dinomoro 1–5 ka thoko ga letlakala.
 - b. Bolela mantšu a mahlano a a latelago gore barutwana ba a ngwale kgauswi le dinomoro 1–5: motlhwa, tloga, dienywa, nyakela, wena
 - c. Se se latelago, botša barutwana gore ba ngwale lefoko leo o le bolelago, o šomiše maswaodikga a nepagetšego.
 - d. Bolela lefoko le le latelago. Le boeletše ka go nanya, gabedi ge go nyakega: Bana ba nyaka dienywa.
2. **Botša barutwana gore ba šomiše phentshele ya mmala go phošolla mošomo wa bona.**
 - a. Ngwala mantšu a mahlano letlapeng.
 - b. Ge o ngwala bolela lentšu le lengwe le lengwe ka modumo.
 - c. Go mafoko a, šupa maswaodikga ao a šomišitšwego.
 - d. Botša barutwana go dira sediko go diphošo tša bona ka phentshele ya mmala.
 - e. Botša barutwana gore ba ngwale gape diphošo tša bona ka nepagalo.
3. **Ela hloko mathata le kgatelopele ya barutwana.**
4. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Labohlano.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 41.
 - b. Bala sengwalwa ka go hlaboša. Botša barutwana gore ba go šale morago ka go bala ka dipukung tša bona ge ntše o bala.
 - c. Bala sengwalwa gape, mo nakong ye, barutwana ba swanetše go bala le wena.
 - d. Bontšha mohlala ka moo o ka phethago kwešišo ya sengwalwa ye e ngwadilwego letlapeng.
 - e. Bontšha ka mohlala ka fao o ka phethagatšago mošomo wa popegopolelo letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Go Bala ka go Abelana: Dira ka Morago ga go Bala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
letlakala la 49

1. **Lokišetša barutwana ka Morago ga go Bala.**
 - a. Gopotša barutwana mabapi le tabakgolo ya kanegelo: *Llyod wa sebini se hlwahlwa*
 - b. Hlalosa mošomo. Bolela o re: Lehono re ya go feleletša tekatlhaologanyo ya go ngwalwa ka ga kanegelo.
2. **Laetša mošomo ka tsela ye:**
 - a. Ngwala dipotšišo tša gago letlapeng.
 - b. Balela potšišo ye ngwe le ye ngwe godimo.
 - c. Hlalosa gore mehuta yeo ya dipotšišo e ka nyaka dikarabo tša mohuta ofe.
 - d. Mohlala: Naa Anna o be a apere eng? Karabo e swanetše go re botša ka diaparo tša Anna.
 - e. Mohlala: Naa o gopola gore Anna o be a swanetše go dira eng? Karabo ga e gona ka gare ga diteko – barutwana ba swanetše go nagana kgopolo tša bona.
 - f. Laetša barutwana gore ka fase ga potšišo ye ngwe le ye ngwe go na le lefoko la go thoma. Hlaosa gore ba swanetše go šomiša seo go ba thuša go ngwala dikarabo.
3. **Laela barutwana go feleletša mošomo.**
 - a. Botša barutwana go bula dipuku tša bona gomme ba ngwale tšatšikgwedi le hlogo: Tekatlhaologanyo.
 - b. Botša barutwana go šomiša 'mafoko a go thoma' ka fase ga potšišo ye ngwe le ye ngwe ka dipukung tša bona.
 - c. Laela barutwana go šomiša tsebo ya bona ya ditumatlhaka go ngwala mantšu ao a sa tsebjego Ba swanetše go bolela lentšu ka go nanya gomme ba ngwale modumo woo ba o kwago.

Tekatlhaologanyo ya go ngwalwa

1. **Naa batho ba bangwe ba ile ba rieng go nyamiša Lloyd?**
Go mo nyamiša go tantsha, batho ba bangwe ba rile...
2. **Go diregile eng ge Lloyd a pharile Bidio ya gagwe ka gare ga Instragram?**
Ge Lloyd a phara bidio ya gagwe ka Instragram...
3. **Naa leina la sekolo sa tantshi seo Lloyd a se butšego ke eng?**
Sekolo sa tantshi seo Lloyd a se butšego e be e le...

Go Ngwala: Leano la barutwana

NAKO:
20 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Foreime ya go
ngwala

1. **Gopotša barutwana ka sererwa sa go ngwala.**
 - a. E re, leboong le re tla ngwala ka: Motho yoo bophelong bjaka a ratago go bina.
2. **Laela barutwana go nagana ka dikarabo tša bona tša sererwa sa mongwalo.**
 - a. Bolela o re, Bjalo naganang ka fao le tlogo araba sererwa sa mongwalo.
 - b. Laela barutwana go abelana dikgopolo tša bona le bagwera.
 - c. Bitša barutwana ba se bakae go abelana dikarabo tša bona le phapopši.
3. **Laela barutwana go rulaganya go tla go ngwala ka dipukung tša bona tša go ngwalela.**
 - a. Bolela o re: Bjalo šomiša mmepe wa monagano go rekhota dikgopolo tša gago gomme o rulaganye mošomo wa go ngwala.
4. **Sepelasepela ka moo phapošing gomme o thuše barutwana ka o tee ka o tee ka thulaganyo tša bona.**
 - a. Bolela o re: Nke le mpotšeng ka dikgopolo tša lena.
 - b. Thuša barutwana bao ba palelwago go feleletša mmepe wa bona wa monagano.

Foreime ya go ngwala:

___ wa ka o rata go bina.

Mohuta wa go bina wo a go ratago kudu ke...

O rata go bina ge...

Ge a bina, o ikwa a...

Ke rata go mmogela ge a bina ka lebaka la...

Ge a bina ke nagana gore o lebelega...

Ge ke mmogetše a bina ke ikwa...

Ke rata / Ga ke rate ga...

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 9&10

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 41.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 9 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tše di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tše di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 9 ditsekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 10.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Bomolomo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgetha
barutwana
bao ba ka
tlogo le
selo goba
seswantšho
go tla go
'Laetša le go
Bolela'

1. **Dudiša barutwana go lebelela bao ba tsenago le bona ka phapošing ge ba tšweletša ditlhagišo tša bomolomo.**
2. **Gopotša barutwana ka mošomo wo o latelago: Go laetša le go bolela**
 - a. Emišetša godimo seswantšho goba selo so o se tlišitšego go tla go re bontšha.
 - b. Re botše ka seswantšho goba selo. Bolela o re:
 - Lehono ke tlile go le botša ka...
 - Ke... (bogolo, mmala, boima, sebopego, le tše dingwe)
 - E šomišwa go...
 - Ke se rata ka lebaka la gore...
 - c. Ke moka botšiša barutwana: Naa go sa na le dipotšišo?
 - d. Ge e ba o mongwe o na le potšišo leka ka bokgoni bja gago go e araba.
3. **Gopotša barutwana ka mabokgoni a go fa polelo:**
 - a. Ge o ba hlahla, gopola go:
 - Swara seswantšho goba selo ka tsela yeo e tlogo bonwa ke bohle
 - Bolela mafoko a gago go ya ka tatelano ya maleba
 - Bolela dilo gatee fela – se ipoeletše
 - Bolelela godimo ka lentšu la go tlhaka
4. **Bitša barutwana ba o ba kgethilego go tla go fa polelo ka go šielana.**
 - a. Aga tshepo ya barutwana ka go ba leboga nako le nako ge ba seno fa polelo le gona go ba fa dipolelo tša maleba.
 - b. Mafelelong a thuto, efa sehlopha ditshwaotshwao tše dingwe tša kakaretšo go kaonafatša ditlhagišo tša bona. Mohlala: Ke ile ka katana le go kwa ba bangwe ba lena. Ke kgopela le bolele ka mantšu a kwagalago – re nyaka go kwa seo le lekago go se bolela.

Ditumatlhaka: Boeletša malapa a medumo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Dikarata tša
Medumo
Puku ya
Motheo

1. **Botša barutwana gore lehono re tla boeletša medumo yeo e amanago le:**
tl
 - a. Bontšha barutwana dikarata tša medumo tša foneme ye nngwe le ye nngwe ya tše latelago: *tl, n, w*
 - b. Kgopela barutwana ka o tee ka o tee go bala modumo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Botša barutwana gore ba ngwale hlogo ye ka dipukung tša bona: Malapa a medumo: *tl, n, w*
2. **Kgopela barutwana go tswaka medumo: *tlw***
 - a. Botša barutwana gore ba ngwale motswako le mantšu ka moka ao ba a tsebago ao a šomišago motswako wo.
 - b. Ka morago ga metsotso ye mmalwa, bitša barutwana ba go fapana go abelana mantšu a bona.
 - c. Se se latelago, ngwala mantšu a a latelago letlapeng, o a hlaboše ge o dutše o a ngwala: *tlwaela, betlwa, mootlwa*
 - d. Botša barutwana go kopolla mantšu a ka dipukung tša bona le go thalela mo ba dirilego motswako.
3. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Mošupologo.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 43.
 - b. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go go thuša go dira mohlala wa mošomo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Laetša ka mo go dirwago mešongwana ya go ngwala letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Mongwalo: Ruta go bopa tlhaka e kgolo ya mongwalo wa motšeketlo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tšhate ya
Mongwalo

1. **Lokišetša barutwana go dira mongwalo.**
 - a. Bolela o re: A re ruthufatseng menwana ya rena ka go šobagantšha pampiri gomme ra boa ra e phuthulla.
 - b. Lekola le go beakanya boemo bja barutwana le mokgwa wa go swara phentshele.
2. **Laetša barutwana mokgwa wo ba ka bopago:** *W W W*
 - a. Furalela barutwana.
 - b. Laela barutwana ba go ngwala ka ngele go bea dihlogo tša bona godimo ga teseke.
 - c. Šomiša letsogo la gago la go ja go dira tlhaka: *W W W*
 - d. Laela barutwana ba go ngwala ka la go ja go dira tlhaka le wena.
 - e. Boeletša le barutwana ba la ngele.
3. **Laela barutwana go ikgopotša ka go dira:** *W W W*
 - a. Bolela o re: Dira tlhaka yeo ka mokokotlong wa mogwera, teseke goba santeng.
4. **Laela barutwana go ikgopotša go ngwala:** *W W W*
 - a. Bolela o re: Ngwala tlhaka ye ka pukung ya gago makga a mararo x3.
 - b. Sepelasepela ka phapošing go lekola gore barutwana ba dirile bjang tlhaka tša bona.

Go Bala ka go Abelana: Tsebiša kanegelo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
Letlakala la
matseno 61

1. Tsebiša kanegelo.

- Bolela o re: Beke ye re tlo bala kanegelo ya hlogo ye, *Musa Motha-Sebine sa go makatša*.
- Bolela o re: *Ye ke kanegelo ya nnete ya Musa Motha, mošemane wa MoAfrika Borwa wa go ba le tšhutšhumetšo ya go raloka kgwele ya maoto. Ge a na le mengwaga ye senyane, a hlaselwa ke bolwetši bja marapo moo e lego gore dingaka di phethile ka go mo ripa leoto gore bophelo bja gagwe bo bolokege. Musa o be a se sa kgona go raloka kgwele ya maoto eupša a se hwe matwa. O ile a thoma go rata mmino gomme a thoma go ithuta go bina ka dipatla. Ka maatla le tekatekano tše di makatšago, o šomile ka thata go laetša lefase gore mmele wa gagwe o botse ebile o tiile. A re baleng go kwa gore go bina go fetotše bophelo bja Musa bjang.*
- Botšiša: Naa go na le se o se tsebago mabapi le se?
- Ka boripana laetša barutwana diswantšho ka kanegelong.

2. Aga tsebo ya barutwana ya bokamorago.

- Abelana le go hlaloša Tshedimošo ya Bokamorago ya kanegelo.
- Laetša barutwana moo kanegelo e diragetšego o šomiša mmepe wa Kgoboketšo ya Dikanegelo.
- Botšiša: Naa o na le potšišo mabapi le kanegelo?

3. Hlalosa leano la kwešišo.

- Bolela o re, beke ye re tlile go ithuta ka ga: Dira ditshekatseko.
- Hlalosetša barutwana leano leo.

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 1&2

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 43.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 1 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tšeo di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tšeo di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 1 ditekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 2.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Go ruta tlotlontšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tlotlontšu
dikarata-
kgadima,
diswantšho,
dilo

Puku ya
Motheo

1. **Gopotša barutwana mabapi le tabakgolo.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 34.
 - b. Bala goba o boeletše polelotlaleletšo gape.
 - c. Laetša barutwana lenaneo la tlotlontšu la tabakgolo.
 - d. Hlalosa gore mantšu a a tla re thuša go kwešiša le gona go bolela mabapi le tabakgolo.
 - e. Ba balele lenaneo leo la mantšu.
2. **Diriša ŠDHB go ruta tlotlontšu**
 - a. Ruta mantšu a tlotlontšu ao a latelago:
 - *maatlakgogedi: Maatla ao a gogelago batho le dilo go ya fase.*
 - *go ruruga: Go ba ye kgolo ka lebaka la bolwetši goba kgobalo.*
 - *Go kgaolwa setho sa mmele: Ge ngaka e tloša karolo ya mmele, bjalo ka leoto goba letsogo, ka lebaka la bolwetši goba kgobalo.*
 - *go tlwaela: go fetoša selo gore se kgone go šoma goba go dirišwa boemong bjo boswa.*
3. **Diriša maano a ŠDHB ao a loketšego lentšu le lengwe le le lengwe:**

Š: Šupa seswantšho goba selo
D: Diragatša lentšu leo
H: Botša barutwana tlhaloso ya lentšu leo
B: Bolela lentšu leo lefokong

Ditumatlhaka: Boeletša malapa a medumo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Dikarata tša
Medumo
Puku ya
Motheo

1. **Botša barutwana gore lehono re tla tšwelapele go boeletša medumo yeo e amanago le: *tl***
 - a. Botša barutwana go bula moo ba ngwadilego hlogo ye ka dipukung tša bona: Malapa a medumo: *tl*, *n*, *w*
2. **Kgopela barutwana go tswaka medumo: *ntlw***
 - a. Botša barutwana gore ba ngwale motswako le mantšu ka moka ao ba a tsebago ao a šomišago motswako wo.
 - b. Ka morago ga metsotso ye mmalwa, bitša barutwana ba go fapana go abelana mantšu a bona.
 - c. Se se latelago, ngwala mantšu a a latelago letlapeng, o a hlaboše ge o dutše o a ngwala: *ntlwana*, *mantlwane*, *ntlwaela*
 - d. Botša barutwana go kopolla mantšu a ka dipukung tša bona le go thalela mo ba dirilego motswako.
3. **Phetha ka go kopanya medumo: *ntl*, *ntlaba*, *ntlela***
4. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Labobedi.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 44.
 - b. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go go thuša go dira mohlala wa mošomo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Laetša ka mo go dirwago mešongwana ya go ngwala letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Mongwalo: Ruta go bopa tlhaka e kgolo ya mongwalo wa motšeketlo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tšhate ya
Mongwalo

1. **Lokišetša barutwana go dira mongwalo.**
 - a. Bolela o re: A re ruthufatseng menwana ya rena ka go dumedišana ka diatla.
 - b. Lekola le go beakanya boemo bja barutwana le mokgwa wa go swara phentshele.
2. **Laetša barutwana mokgwa wo ba ka bopago:** *U U U*
 - a. Furalela barutwana.
 - b. Laela barutwana ba go ngwala ka ngele go bea dihlogo tša bona godimo ga teseke.
 - c. Šomiša letsogo la gago la go ja go dira tlhaka, *U U U*
 - d. Laela barutwana ba go ngwala ka la go ja go dira tlhaka le wena.
 - e. Boeletša le barutwana ba la ngele.
3. **Laela barutwana go ikgopotša ka go dira:** *U U U*
 - Bolela o re: Dira tlhaka yeo ka mokokotlong wa mogwera, teseke goba santeng.
4. **Laela barutwana go ikgopotša go ngwala:** *U U U*
 - a. Bolela o re: Ngwala tlhaka ye ka pukung ya gago makga a mararo x3.
 - b. Sepelasepela ka phapošing go lekola gore barutwana ba dirile bjang tlhaka tša bona.

Go Bala ka go Abelana: Dira Pele ga go Bala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
letlakala la 63

1. **Lokiša barutwana go mošomo wa Pele wa go Bala.**
 - a. Bitša barutwana ba dule mmeteng goba lebatong.
 - b. Dula ka pele ga barutwana o swere Kgoboketšo ya Dikanegelo.
 - c. Netefatša gore barutwana ka moka ba kgona go bona puku yeo.
 - d. Gopotša barutwana ka maitshwaro ao o a nyakago ka nako ya Go bala ka go abelane, bjk. go dula ka go fera seseka; matsogo a lena a dule diropeng; theeletšang ka hlokomelo; le kwe ge le bitšwa; le emiše matsogo ge le botšiša.
2. **Dira Pele ga go Bala ka tsela ye e latelago:**
 - a. Bolela hlogo ya kanegelo: *Musa Motha-Sebine sa go makatša.*
 - b. Hlalosa mabokgoni a go akanya. Bolela o re: Ge re akanya re šomiša hlogo le diswantšho go leka go bona gore a e kaba kanegelo e mabapi le eng.
 - c. Laetša barutwana diswantšho letlakaleng le lengwe le le lengwe.
 - d. Botšiša: Naa e kaba go direga eng mo?
 - e. Botšiša: Ke eng seo se go naganantšhago gore diswantšho tše di ka ba di sepelelana?

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 3&4

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 44.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 3 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tšeo di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tšeo di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 3 ditsekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 4.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Dikanegelo tša Boitlhamelo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

1. **Lokiša barutwana go anega dikanegelo tša boitlhamelo.**
 - a. Beakanya barutwana ka dihlopha tša 4.
 - b. Botša barutwana go bula Dipuku tša motheo tša go Bala letlakala 45.
2. **Laela barutwana go lebelela seswantšho.**
 - a. Botšiša: Naa o bona eng mo seswantšhong?
3. **Botša barutwana gore yo mongwe le yo mongwe o swanetše go hlama kanegelokopana ka ga seswantšho.**
4. **Botša barutwana ka fao ba ka beakanyago kanegelo ya bona. Bolela o re:**
 - a. Efa moanegwa o mongwe le o mongwe kanegelong ya gago leina.
 - b. Bolela gore kanegelo e direga kae.
 - c. Kanegelo ya gago e swanetše go ba le mathomo, bogare le mafelelo.
 - d. Seswantšho se se bontšha fela karolo ya kanegelo ya gago.
 - Seswantšho se ka laetša mathomo a kanegelo ya gago.
 - Seswantšho se ka laetša bogare bja kanegelo ya gago.
 - Seswantšhose ka laetša mafelelo a kanegelo ya gago.
 - e. O ka thoma kanegelo ya gago ka gore:
 - E be e le letšatši le le kgethegilego ka phapošing ya go bina...
 - "Lehono," a realo morutiši wa go bina, "re tla..."
5. **Laela barutwana go feleletša mošomo.**
 - a. Efa barutwana metsotso ye mmalwa ya go nagana ka kanegelo ya bona ka setu.
 - b. Go tloga moo, laela barutwana go šiedišana ka go anegela sehlopha sa bona kanegelo. O ka rata go šomiša lehlaka la go bolela/leswika ge ba dira seo.
 - c. Ge barutwana ba bolela, sepelasepela gomme o theeletše.
6. **Ruma thuto ka tsela ye e latelago:**
 - a. Bitša morutwana o tee go abelananegelo ya gagwe le phapoši goba o botšiše barutwana ba 1–2 dipotšišo ka ga dikanegelo tša sehlopha sa bona.
 - Botšiša: Naa kanegelo ya X e be e le mabapi le eng?
 - Botšiša: Naa ke eng seo o se ratilego mabapi le kanegelo ya X?
 - b. Efa phapoši ditshwaotshwao tše dingwe tša kakaretšo go kaonafatša dikanegelo tša bona. Mohlala: Gantši mathomong a kanegelo re bolela gore kanegelo e direga kae, le gore baanegwa ke bomang. Nakong ye e tlogo, leka go akaretša tshedimošo ye dikanegelong tša lena.

Ditumatlhaka: Boeletša malapa a medumo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Dikarata tša
Medumo
Puku ya
Motheo

1. **Botša barutwana gore lehono re tla boeletša medumo yeo e amanago le:**
tlh
 - a. Bontšha barutwana dikarata tša medumo tša foneme ye nngwe le ye nngwe ya tše latelago: *tlh, n, w*
 - b. Kgopela barutwana ka o tee ka o tee go bala modumo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Botša barutwana gore ba ngwale hlogo ye ka dipukung tša bona: Malapa a medumo: *tlh, n, w*
2. **Kgopela barutwana go tswaka medumo: *ntlhw***
 - a. Botša barutwana gore ba ngwale motswako le mantšu ka moka ao ba a tsebago ao a šomišago motswako wo.
 - b. Ka morago ga metsotso ye mmalwa, bitša barutwana ba go fapana go abelana mantšu a bona.
 - c. Se se latelago, ngwala mantšu a a latelago letlapeng, o a hlaboše ge o dutše o a ngwala: *ntlhwa, dintlhwa, dintlhwamakhura*
 - d. Botša barutwana go kopolla mantšu a ka dipukung tša bona le go thalela mo ba dirilego motswako.
3. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Laboraro.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 46.
 - b. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go go thuša go dira mohlala wa mošomo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Laetša ka mo go dirwago mešongwana ya go ngwala letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Mongwalo: Itlwaetše mongwalo wa mothikito

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tšhate ya
Mongwalo

1. **Lokišetša barutwana go dira mongwalo.**
 - a. Bolela o re: A re ruthufatšeng menwana ya rena ka go huna menwana ya rena ka ntle le ka gare.
 - b. Lekola le go beakanya boemo bja barutwana le mokgwa wa go swara phentshele.
2. **Laetša mokgwa wa go ngwala ditlhaka tše di latelago ka mothikitho le go di kgomakganya.** *Uu Uu Uu*
 - a. Ge o dutše o ngwala, hlaloša ntlha ye o thomago ka yona, tlhahlo le go kopana magareng ga ditlhaka.
 - b. Laela barutwana go ngwala ditlhaka ka mothikitho le go di kgomakganya ka dipuking tša bona.
 - c. Sepelasepela gomme o lekole ka moo morutwana yo mongwe le yo mongwe a bopilego tlhaka tša gagwe ka gona, a di kopanyago le sekgoba sa go di aroganya.

Go Bala ka go Abelana: Dira Go Bala la Mathomo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
letlakala la 63

1. **Lokišetša barutwana go Bala la Mathomo.**

- Dudiša barutwana mmeteng.
- Ba gopotše ka maitshwaro ao a nyakegago.
- Gopotša barutwana mabapi le tabakgolo ya kanegelo: *Musa Motha-Sebine sa go makatša*
- Bolela o re: *Ye ke kanegelo ya nnete ya Musa Motha, mošemane wa MoAfrika Borwa wa go ba le tšhutšhumetšo ya go raloka kgwele ya maoto. Ge a na le mengwaga ye senyane, a hlaselwa ke bolwetši bja marapo moo e lego gore dingaka di phethile ka go mo ripa leoto gore bophelo bja gagwe bo bolokege. Musa o be a se sa kgona go raloka kgwele ya maoto eupša a se hwe matwa. O ile a thoma go rata mmino gomme a thoma go ithuta go bina ka dipatla. Ka maatla le tekatekano tše di makatšago, o šomile ka thata go laetša lefase gore mmele wa gagwe o botse ebile o tile. A re baleng go kwa gore go bina go fetotše bophelo bja Musa bjang.*
- Botšiša: Naa go na le se o se tsebago mabapi le se?

2. **Dira Go Bala la Mathomo ka tsela ye e latelago:**

- Bala letlakala le lengwe le le lengwe la kanegelo godimo, gabonolo, o kwagale.
- Laetša barutwana diswantšho.
- Moo go nyakegago, ema o be o hlalose tše barutwana.
- Šupa tlotlontšu ya mantšu bjalo ka ge a tšwelela.
- Mafelelong a kanegelo, botšiša potšišo ya Go Bala 1 ka tsela ye e latelago:
 - Lebiša thwii Potšišo ya 1 & 2 go morutwana yo a itšeng.
 - Lebiša Potšišo 3 & 4 go phapoši ka moka. Kgopela barutwana go ahlaahla potšišo le bagwera.
 - Bitša barutwana ba se bakae go abelana dikarabo tša bona.
- Gopotša barutwana mabapi le mokgwa wa tekatlhaologanyo.
 - Bolela o re, beke ye re ithuta ka ga: Dira ditshekatseko.
 - Kgopela barutwana: Gantši re ithuta se sengwe go tšwa kanegelong. Ka dinako tše dingwe, re swanetše go dira phetho ya ge e ba selo se sengwe se be se nepagetše goba se fošagetše. Ka dinako tše dingwe, re swanetše go dira phetho ya ge e ba selo se ke se sebotse goba se sempe. O ithutile eng go tšwa kanegelong ye?

Go Ngwala: Morutiši o laetša sengwalwakakanywa

NAKO:
20 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Foreime ya go
ngwala

1. **Tsebiša gape sererwa sa mongwalo le dinyakwa tša ona.**
 - a. E re, leboong le re tla ngwala ka: Motho yoo bophelong bjaka a ratago go bina.
 - b. Hlalosa dinyakwa tša mošomo:
 - Mohuta: Kanegelo ya motho ka nnoši / kanegelo ya bophelo bja ka
 - Mafoko / Ditemana: Ngwala ditemana tše pedi, ye nngwe le ye nngwe e be le bonnyane bja mafoko a mane. Temana ye nngwe le ye nngwe e swanetše go ba le hlogotaba ya yona.
 - DMP: Lešalašala le šomišwa lefokong go re thuša go bolela gore ke mang yo a dirago selo ntle le go šomiša leina la bona.
2. **Laetša mošomo letlapeng.**
 - a. Gopotša barutwana ka dikgopolo tša gago go tšwa mmepeng wa monagano.
 - b. Bontšha barutwana gore go feleletšwa bjang foreime ya mongwalo o šomiša go rulaganya.
3. **Laela barutwana go thoma go ngwala ka dipukung tša bona.**
 - Bolela o re: bjalo šomišang go rulaganya go tlaleletša foreime ya lena ya mongwalo.
4. **Sepelasepela ka phapošing gomme o thuše barutwana ka o tee ka o tee go thoma go ngwala.**
 - a. Bolela o re: A re lebeleleng mmepe wa gago wa monagano gomme re o šomiše go thoma go ngwala.
 - b. Thuša barutwana bao ba palelwago go šomiša foreime ya mongwalo.

Foreime ya go ngwala:

___ wa ka o rata go bina.

Mohuta wa go bina wo a go ratago kudu ke...

O rata go bina ge...

Ge a bina, o ikwa a...

Ke rata go mmogela ge a bina ka lebaka la...

Ge a bina ke nagana gore o lebelega...

Ge ke mmogetše a bina ke ikwa...

Ke rata / Ga ke rate ga...

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 5&6

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 46.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 5 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tšeo di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tšeo di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 5 ditsekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 6.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagaša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Ditumatlhaka: Boeletša malapa a medumo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Dikarata tša
Medumo
Puku ya
Motheo

1. **Botša barutwana gore lehono re tla tšwelapele go boeletša medumo yeo e amanago le: tlh**
 - a. Botša barutwana go bula moo ba ngwadilego hlogo ye ka dipukung tša bona: Malapa a medumo: tlh, n, w
2. **Kgopela barutwana go tswaka medumo: ntlh**
 - a. Botša barutwana gore ba ngwale motswako le mantšu ka moka ao ba a tsebago ao a šomišago motswako wo.
 - b. Ka morago ga metsotso ye mmalwa, bitša barutwana ba go fapana go abelana mantšu a bona.
 - c. Se se latelago, ngwala mantšu a a latelago letlapeng, o a hlaboše ge o dutše o a ngwala: ntlha, Ntlhane, Ntlhapi
 - d. Botša barutwana go kopolla mantšu a ka dipukung tša bona le go thalela mo ba dirilego motswako.
3. **Phetha ka go kopanya medumo: t, tate, temo**
4. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Labone.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 47.
 - b. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go go thuša go dira mohlala wa mošomo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Laetša ka mo go dirwago mešongwana ya go ngwala letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tšile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Mongwalo: Itlwaetše mongwalo wa mothikito

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tšhate ya
Mongwalo

1. **Lokišetša barutwana go dira mongwalo.**
 - a. Bolela o re: A re ruthufatšeng menwana ya rena ka go huna menwana ka gare ga diatla re balela ka bo 5, ka morago re khutše.
 - b. Lekola le go beakanya boemo bja barutwana le mokgwa wa go swara phentshele.
2. **Laetša mokgwa wa go ngwala ditlhaka tše di latelago ka mothikitho le go di kgomakganya. *Ue Ua Uio Jev Ovi***
 - a. Ge o dutše o ngwala, hlaloša ntlha ye o thomago ka yona, tlhahlo le go kopana magareng ga ditlhaka.
 - b. Laela barutwana go ngwala ditlhaka ka mothikitho le go di kgomakganya ka dipukung tša bona.
 - c. Sepelasepela gomme o lekole ka moo morutwana yo mongwe le yo mongwe a bopilego tlhaka tša gagwe ka gona, a di kopanyago le sekgoba sa go di aroganya.

Go Bala ka go Abelana: Dira Go Bala la Bobedi

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya Dikanegelo,
letlakala la 63

1. **Lokišetša barutwana go Bala la Bobedi.**

- Dudiša barutwana mmeteng.
- Ba gopotše ka maitshwaro ao a nyakegago.
- Gopotša barutwana mabapi le tabakgolo ya kanegelo: *Musa Motha-Sebine sa go makatša*
- Gopotša barutwana mabapi le mokgwa wa tekatlhaologanyo.
 - Bolela o re, beke ye re ithuta ka ga: Dira ditshekatseko.
 - E re, gopola, re boletše ka se maabane, ge ke go botšiša: Gantši re ithuta se sengwe go tšwa kanegelong. Ka dinako tše dingwe, re swanetše go dira phetho ya ge e ba selo se sengwe se be se nepagetše goba se fošagetše. Ka dinako tše dingwe, re swanetše go dira phetho ya ge e ba selo se ke se sebotse goba se sempe. O ithutile eng go tšwa kanegelong ye?

2. **Dira Go Bala la Bobedi ka tsela ye e latelago:**

- Bala letlakala le lengwe le le lengwe la kanegelo godimo, gabonolo, o kwagale.
- Bontšha barutwana seswantšho.
- Šomiša mehlala yeo e lego letlakaleng la matseno go bontšha ka mohlala leano la kwešišo.
- Mafelelong a kanegelo, botšiša potšišo ya Go Bala 2 ka tsela ye e latelago:
 - Lebiša thwii Potšišo ya 1 & 2 go morutwana yo a itšeng.
 - Lebiša Potšišo 3 & 4 go phapoši ka moka. Kgopela barutwana go ahlaahla potšišo le bagwera.
 - Bitša barutwana ba se bakae go abelana dikarabo tša bona.

Go Ngwala: Sengwalwakakanywa sa barutwana

NAKO:
20 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Foreime ya go
ngwala

1. **Gopotša barutwana ka ga mošomo wa go ngwala le dinyakwa tša gona.**
 - a. Bolela o re, lehono re tlo feleletša go ngwala: Motho yoo bophelong bjaka a ratago go bina.
2. **Laela barutwana go tšwelapele go ngwala ka dipukung tša bona.**
3. **Fapantšha.**
 - a. Sepelasepela ka phapošing gomme o thuše barutwana bao ba palelwago ke go feleletša foreime ya go ngwala.
 - b. Efa barutwana bao ba lego pele mošomo wa bonakwanana: Ngwala dintlha go swana le go hlalosa mantšu go mafoko a gago.
4. **Ba fe mošomo wa gae bjalo ka ge go nyakega.**
 - a. Hlalosa gore barutwana ba swanetše go fetša sengwalwakakanywa sa bona sa mošomo wa gae ge e ba ga se ba fetše.

Foreime ya go ngwala:

___ wa ka o rata go bina.

Mohuta wa go bina wo a go ratago kudu ke...

O rata go bina ge...

Ge a bina, o ikwa a...

Ke rata go mmogela ge a bina ka lebaka la...

Ge a bina ke nagana gore o lebelega...

Ge ke mmogetše a bina ke ikwa...

Ke rata / Ga ke rate ga...

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 7&8

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 47.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 7 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tše di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tše di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 7 ditekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 8.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Ahlaahla kanegelo ya go abelana go bala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Ahlaahla
foreime:
Kanegelo ye e
mabapi le...
Ke ratile...
Ke ithutile
gore...

1. **Lokiša barutwana ka hlahlo ya sehlopha.**
 - a. Beakanya barutwana ka dihlopha tša 4.
 - b. Efa sehlopha se sengwe le se sengwe lehlaka la go bolela goba leswika'.
 - c. Bolela o re: O tlo bolela fela ge o swere lehlaka la go bolela goba leswika'.
2. **Dirang dipotšišo tša hlatlho.**
 - a. Gopotša barutwana ka go abelana ka dikanegelo tša go bala tša beke yeo.
 - b. Ngwala foreime ya hlatlho letlapeng.
 - c. Bala o be o hlalose potšišo ye ngwe le ye ngwe (lefoko le le thomago karabo).
 - d. Botša barutwana gore sehlopha se sengwe le se sengwe se tla fiwa moleko gomme o mongwe le o mongwe wa sehlopha o swanetše go fiwa sebaka sa go araba potšišo.
 - e. Ba hlohleletše go nagana ka dikarabo tše di fapanego.
3. **Laela barutwana go thoma ka dikahlatlho tša bona.**
 - a. Laela barutwana bao ba swerego mahlaka a go bolela/maswika go thoma.
 - b. Sepelasepela moo phapošing gomme o ba fe thekgo moo e nyakegago.
 - c. Ka metsotswana e se kae ya go šala, bitša sehlopha go tla go abelana dikarabo tša bona.
4. **Boitokišo bja barutwana**
 - a. Hlaola barutwana ba 3–4 go dira Mošomo wa bomolomo ka Mošupologo.
 - b. Botša barutwana bao seo ba swanetšego go se lokiša ka Mošupologo. (Bona Lenaneothuto la GTB la Mošupologo)

Ditumatlhaka: Taelo ya go ngwala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

1. **Dudiša barutwana ka dipuku tša bona tša go ngwalela, dipene le dirula.**
 - a. Botša barutwana gore ba ngwale hlogo ye, 'Taelo ya go ngwala' gomme ba ngwale dinomoro 1–5 ka thoko ga letlakala.
 - b. Bolela mantšu a mahlano a a latelago gore barutwana ba a ngwale kgauswi le dinomoro 1–5: ntlhwa, tate, ntlhala, ntlwana, tlwaela
 - c. Se se latelago, botša barutwana gore ba ngwale lefoko leo o le bolelago, o šomiše maswaodikga a nepagetšego.
 - d. Bolela lefoko le le latelago. Le boeletše ka go nanya, gabedi ge go nyakega: Ba nametše ntlhoreng ya thaba.
2. **Botša barutwana gore ba šomiše phentshele ya mmala go phošolla mošomo wa bona.**
 - a. Ngwala mantšu a mahlano letlapeng.
 - b. Ge o ngwala bolela lentšu le lengwe le lengwe ka modumo.
 - c. Go mafoko a, šupa maswaodikga ao a šomišitšwego.
 - d. Botša barutwana go dira sediko go diphošo tša bona ka phentshele ya mmala.
 - e. Botša barutwana gore ba ngwale gape diphošo tša bona ka nepagalo.
3. **Ela hloko mathata le kgatelopele ya barutwana.**
4. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Labohlano.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 48.
 - b. Bala sengwalwa ka go hlaboša. Botša barutwana gore ba go šale morago ka go bala ka dipukung tša bona ge ntše o bala.
 - c. Bala sengwalwa gape, mo nakong ye, barutwana ba swanetše go bala le wena.
 - d. Bontšha mohlala ka moo o ka phethago kwešišo ya sengwalwa ye e ngwadilwego letlapeng.
 - e. Bontšha ka mohlala ka fao o ka phethagatšago mošomo wa popegopolelo letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Go Bala ka go Abelana: Dira ka Morago ga go Bala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
letlakala la 63

1. **Lokišetša barutwana ka Morago ga go Bala.**
 - a. Gopotša barutwana mabapi le tabakgolo ya kanegelo: *Musa Motha-Sebine sa go makatša*
 - b. Hlalosa mošomo. Bolela o re: Lehono re ya go thala le go ngwala ka karolo yeo re e ratago kudu ya kanegelo.
2. **Laetša mošomo ka tsela ye:**
 - a. Tswalela mahlo gomme o itire o kare o a nagana.
 - b. Bula maahlo a gago gomme o re: Karolo ya ka ye ke e ratago ya kanegelo ke ge...
 - c. Leka gore o se kgethe karolo ya kanegelo ye e lego molaleng moo mohlaleng wa gago.
 - d. Thala seswantšho letlapeng ka bonakwana. Ge o dutše o se thala, hlalosa gore ke eng seo o se thalago.
 - e. Ngwala mafoko a 1–2 ka ga sethalwa sa gago: Ke ratile...
3. **Laela barutwana go feleletša mošomo.**
 - a. Botša barutwana go tswalela mahlo a bona gomme ba nagane ka karolo ya kanegelo yeo ba e ratago kudu.
 - b. Bolela o re: Nagana ka kgopolo ya gago, o se kopiše mošomo wa ka.
 - c. Sa go latela, botša barutwana go bula mahlo a bona gomme ba ahlaahle dikarabo le bagwera ba bona.
 - d. Ka morago ga moo, laela barutwana go thala karolo yeo ya kanegelo ka dipukung tša bona.
 - e. Thuša barutwana go oketša mafoko a 1–2 go sethalwa sa bona.
4. **Dumelela barutwana go abelana mešomo ya bona.**
 - a. Efa barutwana metsotswana go laetša mešomo ya bona go bagwera ba bona.
 - b. Bitša barutwana go abelana mešomo ya bona le phapoši.

Go Ngwala: Morutiši o laetša go phošolla gomme barutwana ba phošolla dipošo

NAKO:
20 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Pukutšhomo
ya DBE 2,
letlakaleng
la 57

1. **Gopotša barutwana ka mošomo wa mongwalo:** Motho yoo bophelong bjaka a ratago go bina
2. **Tsebiša lenaneo la go phošolla**
 - a. Bolela o re, lehono re tla be re phošolla mongwalo wa rena, re šomiša lenaneo la go phošolla:
 - Mafoko / Ditemana: Ngwala ditemana tše pedi, ye nngwe le ye nngwe e be le bonnyane bja mafoko a mane. Temana ye nngwe le ye nngwe e swanetše go ba le hlogotaba ya yona.
 - DMP: Lešalašala le šomišwa lefokong go re thuša go bolela gore ke mang yo a dirago selo ntle le go šomiša leina la bona.
3. **Ba laetše go phošolla.**
 - a. Ngwala lefoko letlapeng leo le nago le dipošo.
4. **Laetša barutwana gore ba phošolla bjang dipošo.**
5. **Laela barutwana go bala le go phošolla mongwalo wa bona.**
 - a. Bolela o re, Bjalo ke nako ya go bala le go phošolla mongwalo wa gago.
 - b. Sepelasepela ka phapošing o be o phošolle mongwalo wa bona o thuša barutwana bao ba palelwago.
6. **Ba fe mošomo wa go ngwala wa Puku ya DBE.**
 - a. Ge barutwana ba feleletša go phošolla, hlalosa gore ba swanetše go šoma ka dipukung tša bona tša mošomo tša DBE.
 - b. Laela barutwana go feleletša:
 - Puku ya mošomo ya DBE letlakala: 57
 - Feleletša mošomowa 'A re ngwale' o lego tlase letlakaleng. Ngwala mafoko a 3 ka letšatši la gago la matswalo.

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 9&10

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 48.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 9 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tše di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tše di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 9 ditsekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 10.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Tsebiša Tabakgolo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Diswantšho
le dilo tša
nnete tša
go bontšha
tabakgolo
Puku ya
Motheo

1. **Bontšha tabakgolo ye e beakantšwego:** *Re hwetša thušo*
2. **Botšiša dipotšišo tša boleta go tsošološa tsebo ya barutwana ya bo ka morago.**
 - *Ke neng moo o bego o hloka thušo?*
 - *Ke mang yo a go thušago ge o ikwa o nyamile, o babja goba o tshwenyegile?*
 - *Ke bathuši ba mohuta mang bao ba lego gona setšhabeng sa geno?*
3. **Thala mmepe wa monagano o šomiša dipotšišo le dikarabo tša barutwana.**
4. **Ngwala dikarabo tša gago moo mmepeng wa monagano go oketša tsebo ya barutwana.**
5. **Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 50.**
6. **Botša barutwana gore ba tsepelele polelotlaleletšo ya morero.**
 - a. Balela polelotlaleletšo godimo.
 - b. Laela barutwana go bala le wena goba go boeletša ka morago ga gago: Seatla se se abago ke se segolo go feta seo se amogelago.
7. **Ahlaahla polelotlaleletšo le barutwana.**
 - a. Botšiša: Naa o ka mpotša gore se se ra go reng? / Naa o ka kgona go bona Karabo?
 - b. Hlohleletša barutwana go abelana dikgopolo tša bona.
 - c. Hlalosa tlhaloso goba o fe karabo ka tsela ye e latelago: Seema se se hlalosa bohlokwa bja go thuša le go fa bao ba hlokago.

Ditumatlhaka: Boeletša malapa a medumo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Dikarata tša
Medumo
Puku ya
Motheo

1. **Botša barutwana gore lehono re tla boeletša medumo yeo e amanago le:** *ts*
 - a. Bontšha barutwana dikarata tša medumo tša foneme ye nngwe le ye nngwe ya tše latelago: *n, t, s, w*
 - b. Kgopela barutwana ka o tee ka o tee go bala modumo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Botša barutwana gore ba ngwale hlogo ye ka dipukung tša bona: Malapa a medumo: *n, t, s, w*
2. **Kgopela barutwana go tswaka medumo:** *tsw*
 - a. Botša barutwana gore ba ngwale motswako le mantšu ka moka ao ba a tsebago ao a šomišago motswako wo.
 - b. Ka morago ga metsotso ye mmalwa, bitša barutwana ba go fapana go abelana mantšu a bona.
 - c. Se se latelago, ngwala mantšu a a latelago letlapeng, o a hlaboše ge o dutše o a ngwala: *tswaka, tswala, letswele*
 - d. Botša barutwana go kopolla mantšu a ka dipukung tša bona le go thalela mo ba dirilego motswako.
3. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Mošupologo.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 52.
 - b. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go go thuša go dira mohlala wa mošomo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Laetša ka mo go dirwago mešongwana ya go ngwala letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Mongwalo: Ruta go bopa tlhaka e kgolo ya mongwalo wa motšeketlo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tšhate ya
Mongwalo

1. **Lokišetša barutwana go dira mongwalo.**
 - a. Bolela o re: A re ruthufatseng menwana ya rena ka go šobagantšha pampiri gomme ra boa ra e phuthulla.
 - b. Lekola le go beakanya boemo bja barutwana le mokgwa wa go swara phentshele.
2. **Laetša barutwana mokgwa wo ba ka bopago:** *b b b*
 - a. Furalela barutwana.
 - b. Laela barutwana ba go ngwala ka ngele go bea dihlogo tša bona godimo ga teseke.
 - c. Šomiša letsogo la gago la go ja go dira tlhaka: *b b b*
 - d. Laela barutwana ba go ngwala ka la go ja go dira tlhaka le wena.
 - e. Boeletša le barutwana ba la ngele.
3. **Laela barutwana go ikgopotša ka go dira:** *b b b*
 - a. Bolela o re: Dira tlhaka yeo ka mokokotlong wa mogwera, teseke goba santeng.
4. **Laela barutwana go ikgopotša go ngwala:** *b b b*
 - a. Bolela o re: Ngwala tlhaka ye ka pukung ya gago makga a mararo x3.
 - b. Sepelasepela ka phapošing go lekola gore barutwana ba dirile bjang tlhaka tša bona.

Go Bala ka go Abelana: Tsebiša kanegelo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
Letlakala la
matseno 75

1. Tsebiša kanegelo.

- Bolela o re: Beke ye re tlo bala kanegelo ya hlogo ye, *Go phološwa ga ditolifini.*
- Bolela o re: *Mesong e mengwe mothadi wa seketswana ba re ke Todd Endris o ile a ya lewatlang la California. O be a otlela seketswana sa gagwe nakong ya ge šaka ye kgolokgolo ye tšhweu e mo hlasela. šaka e lomile Todd leoto gomme a gakanega gona ka moo meetseng. Todd o lekile ka maatla go itwela efela šaka e be e na le maatla a magolo. Bjalo ka ge a be a nyaka thušo, ke ge diDolifini tše tshela tše dibotsana di kitimela go mo thuša. Di thadile go dikiloga Todd go mo tšhireletša. Naa Todd o ile a kgona go boela lebopong la santa a bolokigile? A re baleng kanegelo ye ya nnete ya go kgahliša go hwetša gore go direga eng!.*
- Botšiša: Naa go na le se o se tsebago mabapi le se?
- Ka boripana laetša barutwana diswantšho ka kanegelong.

2. Aga tsebo ya barutwana ya bokamorago.

- Abelana le go hlaloša Tshedimošo ya Bokamorago ya kanegelo.
- Laetša barutwana moo kanegelo e diragetšego o šomiša mmepe wa Kgoboketšo ya Dikanegelo.
- Botšiša: Naa o na le potšišo mabapi le kanegelo?

3. Hlalosa leano la kwešišo.

- Bolela o re, beke ye re tlile go ithuta ka ga: Go hlama ponokakanyo.
- Hlalosetša barutwana leano leo.

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 1&2

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 52.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 1 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tšeo di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tšeo di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 1 ditekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 2.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Go ruta tlotlontšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tlotlontšu
dikarata-
kgadima,
diswantšho,
dilo

Puku ya
Motheo

1. **Gopotša barutwana mabapi le tabakgolo.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 50.
 - b. Bala goba o boeletše polelotlaleletšo gape.
 - c. Laetša barutwana lenaneo la tlotlontšu la tabakgolo.
 - d. Hlalosa gore mantšu a a tla re thuša go kwešiša le gona go bolela mabapi le tabakgolo.
 - e. Ba balele lenaneo leo la mantšu.
2. **Diriša ŠDHB go ruta tlotlontšu**
 - a. Ruta mantšu a tlotlontšu ao a latelago:
 - *tolofini: phoofolo ya bohlae yeo e phelago ka lewatleng. Ditolifini ke diamušī tšeo di hemago moya, go swana le batho.*
 - *phološa: go thuša motho yo a lego kotsing.*
 - *boto ya go thala godimo ga maphoto: boto ye telele yeo e dirišwago go namela maphoto a lewatle.*
 - *mothadi ka maphoto: Motho yo a namelago maphoto a lewatle ka boto ya go thala.*
3. **Diriša maano a ŠDHB ao a loketšego lentšu le lengwe le le lengwe:**

Š: Šupa seswantšho goba selo
D: Diragatša lentšu leo
H: Botša barutwana tlhaloso ya lentšu leo
B: Bolela lentšu leo lefokong

Ditumatlhaka: Boeletša malapa a medumo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Dikarata tša
Medumo
Puku ya
Motheo

1. **Botša barutwana gore lehono re tla tšwelapele go boeletša medumo yeo e amanago le: ts**
 - a. Botša barutwana go bula moo ba ngwadilego hlogo ye ka dipukung tša bona: Malapa a medumo: n, t, s, w
2. **Kgopela barutwana go tswaka medumo: nts**
 - a. Botša barutwana gore ba ngwale motswako le mantšu ka moka ao ba a tsebago ao a šomišago motswako wo.
 - b. Ka morago ga metsotso ye mmalwa, bitša barutwana ba go fapana go abelana mantšu a bona.
 - c. Se se latelago, ngwala mantšu a a latelago letlapeng, o a hlaboše ge o dutše o a ngwala: ntseba, ntsebela, ntsebiša
 - d. Botša barutwana go kopolla mantšu a ka dipukung tša bona le go thalela mo ba dirilego motswako.
3. **Phetha ka go kopanya medumo: ntsw, ntswalelela, ntswaleletše**
4. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Labobedi.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 53.
 - b. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go go thuša go dira mohlala wa mošomo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Laetša ka mo go dirwago mešongwana ya go ngwala letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Mongwalo: Ruta go bopa tlhaka e kgolo ya mongwalo wa motšeketlo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tšhate ya
Mongwalo

1. **Lokišetša barutwana go dira mongwalo.**
 - a. Bolela o re: A re ruthufatseng menwana ya rena ka go dumedišana ka diatla.
 - b. Lekola le go beakanya boemo bja barutwana le mokgwa wa go swara phentshele.
2. **Laetša barutwana mokgwa wo ba ka bopago:** *B B B*
 - a. Furalela barutwana.
 - b. Laela barutwana ba go ngwala ka ngele go bea dihlogo tša bona godimo ga teseke.
 - c. Šomiša letsogo la gago la go ja go dira tlhaka, *B B B*
 - d. Laela barutwana ba go ngwala ka la go ja go dira tlhaka le wena.
 - e. Boeletša le barutwana ba la ngele.
3. **Laela barutwana go ikgopotša ka go dira:** *B B B*
 - Bolela o re: Dira tlhaka yeo ka mokokotlong wa mogwera, teseke goba santeng.
4. **Laela barutwana go ikgopotša go ngwala:** *B B B*
 - a. Bolela o re: Ngwala tlhaka ye ka pukung ya gago makga a mararo x3.
 - b. Sepelasepela ka phapošing go lekola gore barutwana ba dirile bjang tlhaka tša bona.

Go Bala ka go Abelana: Dira Pele ga go Bala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
letlakala la 77

1. **Lokiša barutwana go mošomo wa Pele wa go Bala.**
 - a. Bitša barutwana ba dule mmeteng goba lebatong.
 - b. Dula ka pele ga barutwana o swere Kgoboketšo ya Dikanegelo.
 - c. Netefatša gore barutwana ka moka ba kgona go bona puku yeo.
 - d. Gopotša barutwana ka maitshwaro ao o a nyakago ka nako ya Go bala ka go abelane, bjk. go dula ka go fera seseka; matsogo a lena a dule diropeng; theeletšang ka hlokomelo; le kwe ge le bitšwa; le emiše matsogo ge le botšiša.
2. **Dira Pele ga go Bala ka tsela ye e latelago:**
 - a. Bolela hlogo ya kanegelo: *Go phološwa ga ditolifini.*
 - b. Hlalosa mabokgoni a go akanya. Bolela o re: Ge re akanya re šomiša hlogo le diswantšho go leka go bona gore a e kaba kanegelo e mabapi le eng.
 - c. Laetša barutwana diswantšho letlakaleng le lengwe le le lengwe.
 - d. Botšiša: Naa e kaba go direga eng mo?
 - e. Botšiša: Ke eng seo se go naganantšhago gore diswantšho tše di ka ba di sepelelana?

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 3&4

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 53.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 3 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tšeo di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tšeo di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 3 ditekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 4.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Ruta tlotlontšu o ahlaahle seswantšho sa morero

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tlotlontšu
dikarata-
kgadima,
diswantšho,
dilo

Puku ya
Motheo

1. Diriša ŠDHB go ruta tlotlontšu

a. Ruta mantšu a tlotlontšu ao a latelago:

- *kalafo: Mokgwa wa go thuša batho go ikwa ba le kaone maikutlong goba mmeleng.*
- *moalafi: Motho yo a nago le tsebo ya go fodiša batho ge ba nyaka thušo maikutlong goba mmeleng.*
- *go fola: Go ikwa bokaone ka morago ga go kwešwa bohloko goba go nyama.*
- *go ikotlolla: Go dira tiro ya go swana le go itšhidulla, go bina, go kitima goba go itšhikinya.*

b. Diriša maano a ŠDHB ao a loketšego lentšu le lengwe le le lengwe.

2. Aga tsebo ya barutwana ya bokamorago.

a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 54.

b. Botša barutwana ditaba tše di latelago mabapi le seswantšho:

- *Motho yo mongwe le yo mongwe o nyaka thušo ka dinako tše dingwe. Ka nako ye nngwe batho ba ikwa ba nyamile, ba tshwenyegile, ba galefile, ba babja goba ba gakanegile. Ge se se direga, go lokile go kgopela thušo.*
- *Batho ba bangwe ba ikwa ba le kaone ge ba bolela. Ba bangwe ba ikwa ba le kaone ge ba thala, ba šikinya mebele ya bona, ba fetša nako le diphoofolo goba ba hwetša thušo go motho yo mogolo yo ba mo tshephago.*
- *Go na le batho ba bantši bao ba thušago ba bangwe. Bathuši ba e ka ba dithe tša lapa, barutiši, baalafi, dingaka, dingaka tša setšo, baruti/badiredi goba batho ba bangwe ba bagolo bao ba botegago.*

3. Ahlaahlang seswantšho seo.

a. Šomiša dipotšišo tše di latelago go ahlaahla seswantšho ka tsela ye e latelago:

- Botšiša potšišo ya pele.
- Laela barutwana go ahlaahla dipotšišo le bagwera ba bona.
- Bitša barutwana ba se bakae go abelana dikarabo tša bona.
- Aga tsebo ya barutwana ya morago ka go phošolla go se kwešišege le gona go abelana ditaba tša malebana le thutokgolo.
- Boeletša tshepedišo ye ka dipotšišo ka moka.

4. Dipotšišo:

a. Ke ditsela dife tše di fapanego tše batho ba hwetšago thušo ka tšona seswantšhong se?

b. Go bolela, go thala, go šutiša goba go fetša nako le diphoofolo go ka thuša bjang gore motho a ikwe a le kaone?

c. Ke mang yo a ka re thušago ge re na le bothata? Goba ge re ikwa re nyamile, re tshwenyegile goba re gakanegile?

Ditumatlhaka: Boeletša malapa a medumo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Dikarata tša
Medumo
Puku ya
Motheo

1. **Botša barutwana gore lehono re tla boeletša medumo yeo e amanago le:**
tsh
 - a. Bontšha barutwana dikarata tša medumo tša foneme ye nngwe le ye nngwe ya tše latelago: *tsh, n, w*
 - b. Kgopela barutwana ka o tee ka o tee go bala modumo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Botša barutwana gore ba ngwale hlogo ye ka dipukung tša bona: Malapa a medumo: *tsh, n, w*
2. **Kgopela barutwana go tswaka medumo: *tshw***
 - a. Botša barutwana gore ba ngwale motswako le mantšu ka moka ao ba a tsebago ao a šomišago motswako wo.
 - b. Ka morago ga metsotso ye mmalwa, bitša barutwana ba go fapana go abelana mantšu a bona.
 - c. Se se latelago, ngwala mantšu a a latelago letlapeng, o a hlaboše ge o dutše o a ngwala: *tshwara, tshwana, tshwarelo*
 - d. Botša barutwana go kopolla mantšu a ka dipukung tša bona le go thalela mo ba dirilego motswako.
3. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Laboraro.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 55.
 - b. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go go thuša go dira mohlala wa mošomo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Laetša ka mo go dirwago mešongwana ya go ngwala letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Mongwalo: Itlwaetše mongwalo wa mothikito

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tšhate ya
Mongwalo

1. **Lokišetša barutwana go dira mongwalo.**
 - a. Bolela o re: A re ruthufatšeng menwana ya rena ka go huna menwana ya rena ka ntle le ka gare.
 - b. Lekola le go beakanya boemo bja barutwana le mokgwa wa go swara phentshele.
2. **Bontšha ka mohlala ka moo o ka ngwalago mantšu a a latelago ka mongwalo wa motšeketlo:** *ntlhwa. tate*
 - a. Ge o dutše o ngwala, hlaloša ntlha ye o thomago ka yona, tlhahlo le go kopana magareng ga ditlhaka.
 - b. Instruct learners to write the cursive words in their exercise books.
 - c. Sepelasepela gomme o lekole ka moo morutwana yo mongwe le yo mongwe a bopilego tlhaka tša gagwe ka gona, a di kopanyago le sekgoba sa go di aroganya.

Go Bala ka go Abelana: Dira Go Bala la Mathomo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
letlakala la 77

1. **Lokišetša barutwana go Bala la Mathomo.**

- Dudiša barutwana mmeteng.
- Ba gopotše ka maitshwaro ao a nyakegago.
- Gopotša barutwana mabapi le tabakgolo ya kanegelo: *Go phološwa ga ditolifini*
- Bolela o re: *Mesong e mengwe mothadi wa seketswana ba re ke Todd Endris o ile a ya lewatleng la California. O be a otlela seketswana sa gagwe nakong ya ge šaka ye kgolokgolo ye tšhweu e mo hlasela. Šaka e lomile Todd leoto gomme a gakanega gona ka moo meetseng. Todd o lekile ka maatla go itwela efela šaka e be e na le maatla a magolo. Bjalo ka ge a be a nyaka thušo, ke ge diDolifini tše tshela tše dibotsana di kitimela go mo thuša. Di thadile go dikiloga Todd go mo tšhireletša. Naa Todd o ile a kgona go boela lebopong la santa a bolokigile? A re baleng kanegelo ye ya nnete ya go kgahliša go hwetša gore go direga eng!*

2. **Dira Go Bala la Mathomo ka tsela ye e latelago:**

- Bala letlakala le lengwe le le lengwe la kanegelo godimo, gabonolo, o kwagale.
- Laetša barutwana diswantšho.
- Moo go nyakegago, ema o be o hlalose tše barutwana.
- Šupa tlotlontšu ya mantšu bjalo ka ge a tšwelela.
- Mafelelong a kanegelo, botšiša potšišo ya Go Bala 1 ka tsela ye e latelago:
 - Lebiša thwii Potšišo ya 1 & 2 go morutwana yo a itšeng.
 - Lebiša Potšišo 3 & 4 go phapoši ka moka. Kgopela barutwana go ahlaahla potšišo le bagwera.
 - Bitša barutwana ba se bakae go abelana dikarabo tša bona.
- Gopotša barutwana mabapi le mokgwa wa tekatlhaologanyo.
 - Bolela o re, beke ye re ithuta ka ga: Go hlama ponokakanyo.
 - Kgopela barutwana: Tswalela mahlo a gago gomme o leke go bona selo se sengwe ka leihlo la kgopolo kanegelong yeo. Naa o bona eng?

Go Ngwala: Tsebiša le go Itlwaetša DPM

NAKO:
20 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Ga go
didirišwa tše
di nyakegago
mo

1. **Tsebiša nepišo ya DMP (Dibopego le Melawana ya tšhomišo ya Polelo).**
 - a. Bolela o re, Beke ye re ya go nepišiša: Go šomiša ditsebjana (maswao a polelo) go laetša mantšu ao motho a boletšego (polelommjoleledi).
 - b. Ngwala lefoko letlapeng: Ke rile, "ke nyaka thušo ka potlako!"
 - c. Hlalosa DMP ka maemo a kamano: Ditsebjana (maswao a polelo) di šomišwa go laetša mantšu ao motho a boletšego (polelothwii).
2. **Itlwaetše DMP le barutwana.**
 - a. Ngwala letlapeng: Morutiši wa ka o rile mongwe le mongwe o nyaka thušo ka nako ye nngwe.
 - b. Kgopela barutwana: Re bea ditsebjana kae go bontšha gabotse seo motho a se boletšego? Ke maswaodikga afe a mangwe ao re swanetšego go a šomiša?
 - c. Akanya dikgopolo le barutwana: Morutiši o boletše mantšu a: Mang le mang o nyaka thušo ka nako ye nngwe. Ka lebaka la gore a ke mantšu a nnete a morutiši, re a bea ka gare ga ditsebjana. Ditsebjana di bjalo ka matšu a go ikgetha a polelo a go laetša seo motho o mongwe a se boletšego. Re ka latela magato a a latelago: Morutiši o boletše, a re botša gore go bolela mang. Re swanetše go ngwala fegelwana pele ga mantšu ao a boletšwego. Ditsebjana di sepelelana le mantšu ao a boletšwego ke morutiši. Re swanetše go ngwala lentšu la mathomo ka gare ga ditsebjana ka tlhaka e kgolo. Re swanetše go bea khutlo pele re ka tswalela ditsebjana ka lebaka la gore ke karolo ya seo morutiši a se boletšego. Re ngwala: Morutiši wa ka o rile, "Mang le mang o nyaka thušo ka nako ye nngwe."
3. **Efa barutwana nako ya go itlwaetša DMP ka bobona.**
 - a. Ngwala letlapeng:
 - Morutiši o rile: Ke rata sekolo.
 - Barutwana ba rile hee, le rena re rata sekolo.
 - Hlogo ya sekolo o rile sekolo sa rena se di phala ka moka.
 - b. Hlalosetša barutwana: Bea ditsebjana lefelong le le nepagetšego. Gopola go oketša ditsebjana, tlhakakgolo le khutlo mafokong a gago.
 - c. Efa barutwana metsotso e se kae go feleletša mošomo.
4. **Hlokomela kwešišo ya barutwana.**
 - a. Bitša barutwana go kgobokana ka moka.
 - b. Bitša barutwana ka go fapafapana go tla go abelena ka dikarabo tša bona.
 - c. Šupa se: Ditsebjana (maswao a polelo) di šomišwa go laetša mantšu ao motho a boletšego (polelothwii).

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 5&6

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 55.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 5 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlaholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tšeo di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tšeo di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 5 ditsekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 6.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Ditumatlhaka: Boeletša malapa a medumo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Dikarata tša
Medumo
Puku ya
Motheo

1. **Botša barutwana gore lehono re tla tšwelapele go boeletša medumo yeo e amanago le: tsh**
 - a. Botša barutwana go bula moo ba ngwadilego hlogo ye ka dipukung tša bona: Malapa a medumo: tsh, n, w
2. **Kgopela barutwana go tswaka medumo: ntshw**
 - a. Botša barutwana gore ba ngwale motswako le mantšu ka moka ao ba a tsebago ao a šomišago motswako wo.
 - b. Ka morago ga metsotso ye mmalwa, bitša barutwana ba go fapana go abelana mantšu a bona.
 - c. Se se latelago, ngwala mantšu a a latelago letlapeng, o a hlaboše ge o dutše o a ngwala: ntshwa, ntshwarela, ntshwaretše
 - d. Botša barutwana go kopolla mantšu a ka dipukung tša bona le go thalela mo ba dirilego motswako.
3. **Phetha ka go kopanya medumo: tsh, tshela, tshele**
4. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Labone.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 56.
 - b. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go go thuša go dira mohlala wa mošomo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Laetša ka mo go dirwago mešongwana ya go ngwala letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Mongwalo: Itlwaetše mongwalo wa mothikito

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tšhate ya
Mongwalo

1. **Lokišetša barutwana go dira mongwalo.**
 - a. Bolela o re: A re ruthufatšeng menwana ya rena ka go huna menwana ka gare ga diatla re balela ka bo 5, ka morago re khutše.
 - b. Lekola le go beakanya boemo bja barutwana le mokgwa wa go swara phentshele.
2. **Bontšha ka mohlala ka moo o ka ngwalago mafoko a a latelago ka mongwalo wa mothikito: Ba nametše ntlhoreng ya thaba**
 - a. Ge o dutše o ngwala, hlaloša ntlha ye o thomago ka yona, tlhahlo le go kopana magareng ga ditlhaka.
 - b. Laela barutwana gore ba ngwale mafoko ka mongwalo wa mothikito ka dipukung tša bona tša go ngwalela.
 - c. Sepelasepela gomme o lekole ka moo morutwana yo mongwe le yo mongwe a bopilego tlhaka tša gagwe ka gona, a di kopanyago le sekgoba sa go di aroganya.

Go Bala ka go Abelana: Dira Go Bala la Bobedi

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
letlakala la 77

1. **Lokišetša barutwana go Bala la Bobedi.**
 - a. Dudiša barutwana mmeteng.
 - b. Ba gopotše ka maitshwaro ao a nyakegago.
 - c. Gopotša barutwana mabapi le tabakgolo ya kanegelo: *Go phološwa ga ditolifini*
 - d. Gopotša barutwana mabapi le mokgwa wa tekatlhaologanyo.
 - Bolela o re, beke ye re ithuta ka ga: Go hlama ponokakanyo
 - E re, gopola, re boletše ka se maabane, ge ke go botšiša: Tswalela mahlo a gago gomme o leke go bona selo se sengwe ka leihlo la kgopolo kanegelong yeo. Naa o bona eng?
2. **Dira Go Bala la Bobedi ka tsela ye e latelago:**
 - a. Bala letlakala le lengwe le le lengwe la kanegelo godimo, gabonolo, o kwagale.
 - b. Bontšha barutwana seswantšho.
 - c. Šomiša mehlala yeo e lego letlakaleng la matseno go bontšha ka mohlala leano la kwešišo.
 - d. Mafelelong a kanegelo, botšiša potšišo ya Go Bala 2 ka tsela ye e latelago:
 - Lebiša thwii Potšišo ya 1 & 2 go morutwana yo a itšeng.
 - Lebiša Potšišo 3 & 4 go phapoši ka moka. Kgopela barutwana go ahlaahla potšišo le bagwera.
 - Bitša barutwana ba se bakae go abelana dikarabo tša bona.

Go Ngwala: Morutiši o laetša peakanyo

NAKO:
20 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Foreime ya go
ngwala

1. **Tsebiša direrwa tša Mongwalo.**
 - a. E re, leboong le re tla ngwala ka: Nako yeo ke nyakago thušo.
2. **Hlalosa karabo ya gago ya mošomo wa go ngwalwa ka molomo pele ba ka ngwala šomiša foreime ya go ngwala.**
 - a. Bolela o re: Ke tla ngwala ka nako yeo ke bego ke nyaka thušo ya go...
___ o nthušetše ka go...
3. **Laetša thulaganyo ya mošomo wa go ngwala letlapeng.**
 - a. Thala ka pejana seswantšho sa go laetša: Motho yo a go thušetšego.
 - b. Šomiša mmepe wa monagano go rulaganya kanegelo ya gago:
 - Naa go diregile eng?
 - Naa bothata e be e le eng?
 - O ikwele bjang?
 - Naa o rileng mabapi le yona?
 - Ke mang a tlileng go go thuša?
 - Naa o rileng?
 - Naa o rarollotše bothata bjoo bjang?
 - Naa o ikwele bjang mafelelong?
4. **Dira gore barutwana ba nagane.**
 - a. Bolela o re: Gosasa le tla rulaganya mošomo wa lena wa go ngwala.
Etlang le dikgopolo tša lena.

Foreime ya go ngwala:

Tšatši le lengwe ke be ke le...

Ka pejana...

Ke ile ka ikwa...

Ke rile, "..."

Ke moka, ___ o ile a tla go nthuša.

O rile "..."

Mmogo, re...

Mafelelong, ke ile ka ikwa...

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 7&8

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 56.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 7 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tšeo di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tšeo di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 7 ditekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 8.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Ahlaahla kanegelo ya go abelana go bala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Ahlaahla
foreime:
Kanegelo ye e
mabapi le...
Ke ratile
baanegwa...
ka lebaka la
gore...
Ke ithutile
gore...

1. **Lokiša barutwana ka hlahlo ya sehlopha.**
 - a. Beakanya barutwana ka dihlopha tša 4.
 - b. Efa sehlopha se sengwe le se sengwe lehlaka la go bolela goba leswika'.
 - c. Bolela o re: O tlo bolela fela ge o swere lehlaka la go bolela goba leswika'.
2. **Dirang dipotšišo tša hlatlho.**
 - a. Gopotša barutwana ka go abelana ka dikanegelo tša go bala tša beke yeo.
 - b. Ngwala foreime ya hlatlho letlapeng.
 - c. Bala o be o hlalose potšišo ye ngwe le ye ngwe (lefoko le le thomago karabo).
 - d. Botša barutwana gore sehlopha se sengwe le se sengwe se tla fiwa moleko gomme o mongwe le o mongwe wa sehlopha o swanetše go fiwa sebaka sa go araba potšišo.
 - e. Ba hlohleletše go nagana ka dikarabo tše di fapanego.
3. **Laela barutwana go thoma ka dikahlatlho tša bona.**
 - a. Laela barutwana bao ba swerego mahlaka a go bolela/maswika go thoma.
 - b. Sepelasepela moo phapošing gomme o ba fe thekgo moo e nyakegago.
 - c. Ka metsotswana e se kae ya go šala, bitša sehlopha go tla go abelana dikarabo tša bona.
4. **Boitokišo bja barutwana**
 - a. Hlaola barutwana ba 3–4 go dira Mošomo wa bomolomo ka Mošupologo.
 - b. Botša barutwana bao seo ba swanetšego go se lokiša ka Mošupologo. (Bona Lenaneothuto la GTB la Mošupologo)

Ditumatlhaka: Taelo ya go ngwala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

1. **Dudiša barutwana ka dipuku tša bona tša go ngwalela, dipene le dirula.**
 - a. Botša barutwana gore ba ngwale hlogo ye, 'Taelo ya go ngwala' gomme ba ngwale dinomoro 1–5 ka thoko ga letlakala.
 - b. Bolela mantšu a mahlano a a latelago gore barutwana ba a ngwale kgauswi le dinomoro 1–5: tshela, ntshwaretše, tshwara, ntseba, tswala
 - c. Se se latelago, botša barutwana gore ba ngwale lefoko leo o le bolelago, o šomiše maswaodikga a nepagetšego.
 - d. Bolela lefoko le le latelago. Le boeletše ka go nanya, gabedi ge go nyakega: Malome o kgopela mma tshwarelo.
2. **Botša barutwana gore ba šomiše phentshele ya mmala go phošolla mošomo wa bona.**
 - a. Ngwala mantšu a mahlano letlapeng.
 - b. Ge o ngwala bolela lentšu le lengwe le lengwe ka modumo.
 - c. Go mafoko a, šupa maswaodikga ao a šomišitšwego.
 - d. Botša barutwana go dira sediko go diphošo tša bona ka phentshele ya mmala.
 - e. Botša barutwana gore ba ngwale gape diphošo tša bona ka nepagalo.
3. **Ela hloko mathata le kgatelopele ya barutwana.**
4. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Labohlano.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 57.
 - b. Bala sengwalwa ka go hlaboša. Botša barutwana gore ba go šale morago ka go bala ka dipukung tša bona ge ntše o bala.
 - c. Bala sengwalwa gape, mo nakong ye, barutwana ba swanetše go bala le wena.
 - d. Bontšha mohlala ka moo o ka phethago kwešišo ya sengwalwa ye e ngwadilwego letlapeng.
 - e. Bontšha ka mohlala ka fao o ka phethagatšago mošomo wa popegopolelo letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Go Bala ka go Abelana: Dira ka Morago ga go Bala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
letlakala la 77

1. **Lokišetša barutwana ka Morago ga go Bala.**

- Gopotša barutwana mabapi le tabakgolo ya kanegelo: *Go phološwa ga ditolifini*
- Hlalosa mošomo. Bolela o re: Lehono re ya go diragatša kanegelo ka dihlopha.

2. **Laetša mošomo ka tsela ye:**

- Bolela o re: Ge re diragatša kanegelo re swanetše go leka go:
 - Gopola seo moanegwa wa rena a se dirago goba go se bolela
 - Bolela le go diragatša bjalo ka baanegwa ba rena
 - Šomiša mantšu a go swana le a baanegwa
- Ka boripana, bontšha barutwana ka moo o ka diragatšago bjalo ka o mongwe wa baanegwa.
- Leka go se kgethe moanegwathwadi bjalo ka mohlala.

3. **Laela barutwana go feleletša mošomo.**

- Balela gore o nale baanegwa ba bakae ka moo kanegelong.
- Arola barutwana go ya ka dihlopha tša palo yeo. Mohlala, Ge go nale baanegwa ba bahlano (5) ka kanegelong, gona arola barutwana ka dihlophana tša tlhano (5).
- Morutwana o mongwe le o mongwe a fiwe karolo ya go ba moanegwa ka moo dihlopheng.
- Barutwana a ba tšwele ntle goba lefelong la kgakala.
- Botša barutwana go diragatša kanegelo. Ba swanetše go:
 - Gopola seo ba swanetšego go se dira le go se bolela bjalo ka baanegwa
 - Bolele le go diragatša bjalo ka moanegwa go ya ka karolo yeo ba e filwego
 - Šomiša mantšu ao a swanago le a moanegwa
- Bjalo ka ge barutwana ba diragatša kanegelo, sepelasepela o be o fe thekgo moo e nyakagago.

4. **Dumelela barutwana go abelana mešomo ya bona.**

- Efa barutwana metsotswana go laetša mešomo ya bona go bagwera ba bona.
- Bitša barutwana go abelana mešomo ya bona le phapoši.

Go Ngwala: Leano la barutwana

NAKO:
20 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Foreime ya go
ngwala

1. **Gopotša barutwana ka sererwa sa go ngwala.**
 - a. E re, leboong le re tla ngwala ka: Nako yeo ke nyakago thušo.
2. **Laela barutwana go naganana ka dikarabo tša bona tša sererwa sa mongwalo.**
 - a. Bolela o re, Bjalo naganang ka fao le tlogo araba sererwa sa mongwalo.
 - b. Laela barutwana go abelana dikgopolo tša bona le bagwera.
 - c. Bitša barutwana ba se bakae go abelana dikarabo tša bona le phapopši.
3. **Laela barutwana go rulaganya go tla go ngwala ka dipukung tša bona tša go ngwalela.**
 - a. Bolela o re: Bjalo šomiša mmepe wa monagano go rekhota dikgopolo tša gago gomme o rulaganye mošomo wa go ngwala.
4. **Sepelasepela ka moo phapošing gomme o thuše barutwana ka o tee ka o tee ka thulaganyo tša bona.**
 - a. Bolela o re: Nke le mpotšeng ka dikgopolo tša lena.
 - b. Thuša barutwana bao ba palelwago go feleletša mmepe wa bona wa monagano.

Foreime ya go ngwala:

Tšatši le lengwe ke be ke le...

Ka pejana...

Ke ile ka ikwa...

Ke rile, "..."

Ke moka, ___ o ile a tla go nthuša.

O rile "..."

Mmogo, re...

Mafelelong, ke ile ka ikwa...

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 9&10

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 57.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 9 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tše di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tše di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 9 ditekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 10.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Bomolomo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Ga go
didirišwa tše
di nyakegago
mo

1. **Dudiša barutwana go lebelela bao ba tsenago le bona ka phapošing ge ba tšweletša ditlhagišo tša bomolomo.**
2. **Gopotša barutwana ka mošomo wo o latelago: Go abelana ditaba tša gago**
 - a. Re botše gore ditaba tša gago di mabapi le eng. Bolela o re:
 - Lehono ke tlile go le botša ka...
 - Ke moka, bolela ditaba tša gago.
 - Re botše ka seo se diregilego ka tatelano ya maleba.
 - Re botše ka dintlhakgolo tša ditaba tša gago.
 - Feleletša ka go re botša ka fao o ikwago ka ditaba tša gago.
3. **Gopotša barutwana ka mabokgoni a go fa polelo:**
 - a. Ge o abelana ditaba tša gago, gopola go:
 - Re botše gore ditaba tša gago di mabapi le eng
 - Re botše gore di diregile neng
 - Re botše gore naa di diragetše mang
 - Bolela mafoko a gago go ya ka tatelano ya maleba
 - Bolela dilo gatee fela – se ipoeletše
 - Bolelela godimo ka lentšu la go tlhaka
4. **Bitša barutwana ba o ba kgethilego go tla go fa polelo ka go šielana.**
 - a. Aga tshepo ya barutwana ka go ba leboga nako le nako ge ba seno fa polelo le gona go ba fa dipolelo tša maleba.
 - b. Mafelelong a thuto, efa sehlopha ditshwaotshwao tše dingwe tša kakaretšo go kaonafatša ditlhagišo tša bona. Mohlala: Ke ile ka katana le go kwa ba bangwe ba lena. Ke kgopela le bolele ka mantšu a kwagalago – re nyaka go kwa seo le lekago go se bolela.

Ditumatlhaka: Boeletša medumo ka moka yeo e rutilwego ka kotara ya 3

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kotara ya
3 Thuto-
medumo
Dikarata tša
Medumo

Puku ya
Motheo

1. **Dudiša barutwana khapeteng goba lebatong ka pele ga gago.**
 - a. Botša barutwana gore ba theeletše leina la bona.
 - b. Ge o bitša leina la morutwana, ba swanetše go bala modumo mo karateng ya medumo yeo o e emišetšago godimo.
 - c. Bitša leina la morutwana yo mongwe. Morutwana yo o swanetše go bolela lentšu leo le thomago ka modumo woo goba le šomišago modumo woo.
 - d. Dira se ka lebelo. Dira gore e kwagale bjalo ka papadi ya go thabiša eupša ela hloko barutwana bao ba thatafalelwago.
 - e. Ge morutwana a dira phošo, 'theeletša ka kelohloko' gomme o bolele modumo gape.
2. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Mošupologo.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 59.
 - b. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go go thuša go dira mohlala wa mošomo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Laetša ka mo go dirwago mešongwana ya go ngwala letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Mongwalo: Boeletša ditlhaka ka moka tšeo di rutilwego ka kotara ya 3

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Tekolo

1. **Lokišetša barutwana go dira mongwalo.**
 - a. Bolela o re: A re ruthufatseng menwana ya rena ka go dumedišana ka diatla.
 - b. Lekola le go beakanya boemo bja barutwana le mokgwa wa go swara phentshele.
2. **Laetša mokgwa wa go bopa ditlhaka ka moka tše nnyane tšeo di rutilwego ka Kotara ya 3.**
 - a. Ngwala tlhaka ye nngwe le ye nngwe ya ditlhaka tše nnyane letlapeng.
 - b. Ge o ngwala, hlalosa ntlha ya mathomo, tlhahlo le ntlha ya go feleletša tlhaka.
 - c. Botša barutwana go thala motholadi wa tlhaka ye nngwe le ye nngwe ka dipukung tša bona tša go ngwalela, ba tlogele sekgoba sa monwana magareng ga tlhaka ye nngwe le ye nngwe.
 - d. Botša barutwana go netefatša gore ba kgona go bopa tlhaka ye nngwe le ye nngwe ka go nepagala.
3. **Lekola sebopego sa ditlhaka tše nnyane tša barutwana.**
 - a. Ge barutwana ba ngwala, sepelasepela o lekole sebopego sa bona sa ditlhaka.
 - b. Efa thekgo ge go nyakega.
 - c. Ela hloko barutwana bao ba sa kgonego go bopa ditlhaka ka nepagalo.

Go Bala ka go Abelana:

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
Letlakala la
matseno 91

1. Tsebiša kanegelo.

- Bolela o re: Beke ye re tlo bala kanegelo ya hlogo ye, Kgonego o hwetša thušo.
- Bolela o re: *Ka morago ga ge koko wa gagwe a hlokošetše, mošemane yo a bego a bitšwa Kgonego o ile a swanela ke go tloga gae Limpopo go ya legae le leswa kua Mamelodi. Selo se sengwe le se sengwe go yena se be se bonagala se sa loka ebile go se na selo, gomme o be a ikwa a nyamile kudu e bile a lapile moo a bego a sa nyake le go tsoga malaong. Mmane wa gagwe ka tlhokomelo a lemoga gore Kgonego o tloga a šitwa le ge a leka go mo thuša. Mmane wa Kgonego o mo hlaloseditše gore ka nako ye nngwe menagano le maikutlo a rena di no fela di ikwa di lwala bjalo ka mebele ya rena. A re baleng kanegelo ye go bona gore ka dinako tše dingwe re hloka mehuta ye e fapanego ya thušo gore re kgone go feta dinakong tše thata.*
- Botšiša: Naa go na le se o se tsebago mabapi le se?
- Ka boripana laetša barutwana diswantšho ka kanegelong.

2. Aga tsebo ya barutwana ya bokamorago.

- Abelana le go hlaloša Tshedimošo ya Bokamorago ya kanegelo.
- Laetša barutwana moo kanegelo e diragetšego o šomiša mmepe wa Kgoboketšo ya Dikanegelo.
- Botšiša: Naa o na le potšišo mabapi le kanegelo?

3. Hlalosa leano la kwešišo.

- Bolela o re, beke ye re tlile go ithuta ka ga: go kamaka.
- Hlalosetša barutwana leano leo.

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 1&2

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 59.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 1 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tše di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tše di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 1 ditekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 2.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagaša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Go ruta tlotlontšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tlotlontšu
dikarata-
kgadima,
diswantšho,
dilo

Puku ya
Motheo

1. **Gopotša barutwana mabapi le tabakgolo.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 50.
 - b. Bala goba o boeletše polelotlaleletšo gape.
 - c. Laetša barutwana lenaneo la tlotlontšu la tabakgolo.
 - d. Hlalosa gore mantšu a a tla re thuša go kwešiša le gona go bolela mabapi le tabakgolo.
 - e. Ba balele lenaneo leo la mantšu.
2. **Diriša ŠDHB go ruta tlotlontšu**
 - a. Ruta mantšu a tlotlontšu ao a latelago:
 - *manyami: Manyami a magolo ao batho ba a kwago ge ba lahlegelwa ke motho goba selo sa bohlokwa sa ruri.*
 - *a kgonthišetša: O thušitše motho yo mongwe go ikwa a iketlile ka go mmošša gore a se tshwenyega.*
 - *go gatelelega monaganong: go ikwa o nyamile kudu ka nako ye telele gomme o thatafalela ke go thabela dilo.*
 - *setsebi sa monagano: Motho yo a thušago batho go kwešiša dikgopolo, maikutlo le boitshwaro bja bona.*
3. **Diriša maano a ŠDHB ao a loketšego lentšu le lengwe le le lengwe:**

Š: Šupa seswantšho goba selo
D: Diragatša lentšu leo
H: Botša barutwana tlhaloso ya lentšu leo
B: Bolela lentšu leo lefokong

Ditumatlhaka: Boeletša medumo ka moka yeo e rutilwego ka kotara ya 3

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kotara ya
3 Thuto-
medumo
Dikarata tša
Medumo

Puku ya
Motheo

1. **Dudiša barutwana khapeteng goba lebatong ka pele ga gago.**
 - a. Botša barutwana gore ba theeletše leina la bona.
 - b. Ge o bitša leina la morutwana, ba swanetše go bala modumo mo karateng ya medumo yeo o e emišetšago godimo.
 - c. Bitša leina la morutwana yo mongwe. Morutwana yo o swanetše go bolela lentšu leo le thomago ka modumo woo goba le šomišago modumo woo.
 - d. Dira se ka lebelo. Dira gore e kwagale bjalo ka papadi ya go thabiša eupša ela hloko barutwana bao ba thatafalelwago.
 - e. Ge morutwana a dira phošo, 'theeletša ka kelohloko' gomme o bolele modumo gape.
2. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Labobedi.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 60.
 - b. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go go thuša go dira mohlala wa mošomo wo mongwe le wo mongwe.
 - c. Laetša ka mo go dirwago mešongwana ya go ngwala letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Mongwalo: Boeletša ditlhaka ka moka tšeo di rutilwego ka kotara ya 3

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Tekolo

1. **Lokišetša barutwana go dira mongwalo.**
 - a. Bolela o re: A re ruthufatseng menwana ya rena ka go dukološa diatla tša rena ka go la ngele le la go ja.
 - b. Lekola le go beakanya boemo bja barutwana le mokgwa wa go swara phentshele.
2. **Laetša mokgwa wa go bopa ditlhaka ka moka tše kgolo tšeo di rutilwego ka kotara ya 3.**
 - a. Ngwala tlhaka ye nngwe le ye nngwe ya ditlhaka tše kgolo letlapeng.
 - b. Ge o ngwala, hlalosa ntlha ya mathomo, tlhahlo le ntlha ya go feleletša tlhaka.
 - c. Botša barutwana go thala motholadi wa tlhaka ye nngwe le ye nngwe ka dipukung tša bona tša go ngwalela, ba tlogele sekgoba sa monwana magareng ga tlhaka ye nngwe le ye nngwe.
 - d. Botša barutwana go netefatša gore ba kgona go bopa tlhaka ye nngwe le ye nngwe ka go nepagala.
3. **Lekola sebopego sa ditlhaka tše kgolo tša barutwana.**
 - a. Ge barutwana ba ngwala, sepelasepela o lekole sebopego sa bona sa ditlhaka.
 - b. Efa thekgo ge go nyakega.
 - c. Ela hloko barutwana bao ba sa kgonego go bopa ditlhaka ka nepagalo.

Go Bala ka go Abelana: Dira Pele ga go Bala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
letlakala la 93

1. **Lokiša barutwana go mošomo wa Pele wa go Bala.**
 - a. Bitša barutwana ba dule mmeteng goba lebatong.
 - b. Dula ka pele ga barutwana o swere Kgoboketšo ya Dikanegelo.
 - c. Netefatša gore barutwana ka moka ba kgona go bona puku yeo.
 - d. Gopotša barutwana ka maitshwaro ao o a nyakago ka nako ya Go bala ka go abelane, bjk. go dula ka go fera seseka; matsogo a lena a dule diropeng; theeletšang ka hlokomelo; le kwe ge le bitšwa; le emiše matsogo ge le botšiša.
2. **Dira Pele ga go Bala ka tsela ye e latelago:**
 - a. Bolela hlogo ya kanegelo: *Kgonego o hwetša thušo*
 - b. Hlalosa mabokgoni a go akanya. Bolela o re: Ge re akanya re šomiša hlogo le diswantšho go leka go bona gore a e kaba kanegelo e mabapi le eng.
 - c. Laetša barutwana diswantšho letlakaleng le lengwe le le lengwe.
 - d. Botšiša: Naa e kaba go direga eng mo?
 - e. Botšiša: Ke eng seo se go naganantšhago gore diswantšho tše di ka ba di sepelelana?

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 3&4

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 60.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 3 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tšeo di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tšeo di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 3 ditsekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 4.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Dikanegelo tša Boitlhamelo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

1. **Lokiša barutwana go anega dikanegelo tša boitlhamelo.**
 - a. Beakanya barutwana ka dihlopha tša 4.
 - b. Botša barutwana go bula Dipuku tša motheo tša go Bala letlakala 61.
2. **Laela barutwana go lebelela seswantšho.**
 - a. Botšiša: Naa o bona eng mo seswantšhong?
3. **Botša barutwana gore yo mongwe le yo mongwe o swanetše go hlama kanegelokopana ka ga seswantšho.**
4. **Botša barutwana ka fao ba ka beakanyago kanegelo ya bona. Bolela o re:**
 - a. Efa moanegwa o mongwe le o mongwe kanegelong ya gago leina.
 - b. Bolela gore kanegelo e direga kae.
 - c. Kanegelo ya gago e swanetše go ba le mathomo, bogare le mafelelo.
 - d. Seswantšho se se bontšha fela karolo ya kanegelo ya gago.
 - Seswantšho se ka laetša mathomo a kanegelo ya gago.
 - Seswantšho se ka laetša bogare bja kanegelo ya gago.
 - Seswantšhose ka laetša mafelelo a kanegelo ya gago.
 - e. O ka thoma kanegelo ya gago ka gore:
 - “Ke nyaka thušo!” ____ a goeletša...
 - O ikhweditše bjang o le godimo ga sehlare seo o sa kgone go theoga? ____ botšišitše....
5. **Laela barutwana go feleletša mošomo.**
 - a. Efa barutwana metsotso ye mmalwa ya go nagana ka kanegelo ya bona ka setu.
 - b. Go tloga moo, laela barutwana go šiedišana ka go anegela sehlopha sa bona kanegelo. O ka rata go šomiša lehlaka la go bolela/leswika ge ba dira seo.
 - c. Ge barutwana ba bolela, sepelasepela gomme o theeletše.
6. **Ruma thuto ka tsela ye e latelago:**
 - a. Bitša morutwana o tee go abelananegelo ya gagwe le phapoši goba o botšiše barutwana ba 1–2 dipotšišo ka ga dikanegelo tša sehlopha sa bona.
 - Botšiša: Naa kanegelo ya X e be e le mabapi le eng?
 - Botšiša: Naa ke eng seo o se ratilego mabapi le kanegelo ya X?
 - b. Efa phapoši ditshwaotshwao tše dingwe tša kakaretšo go kaonafatša dikanegelo tša bona. Mohlala: Gantši mathomong a kanegelo re bolela gore kanegelo e direga kae, le gore baanegwa ke bomang. Nakong ye e tlogo, leka go akaretša tshedimošo ye dikanegelong tša lena.

Ditumatlhaka: Raloka papadi ya ditumatlhaka: Ketane ya mantšu

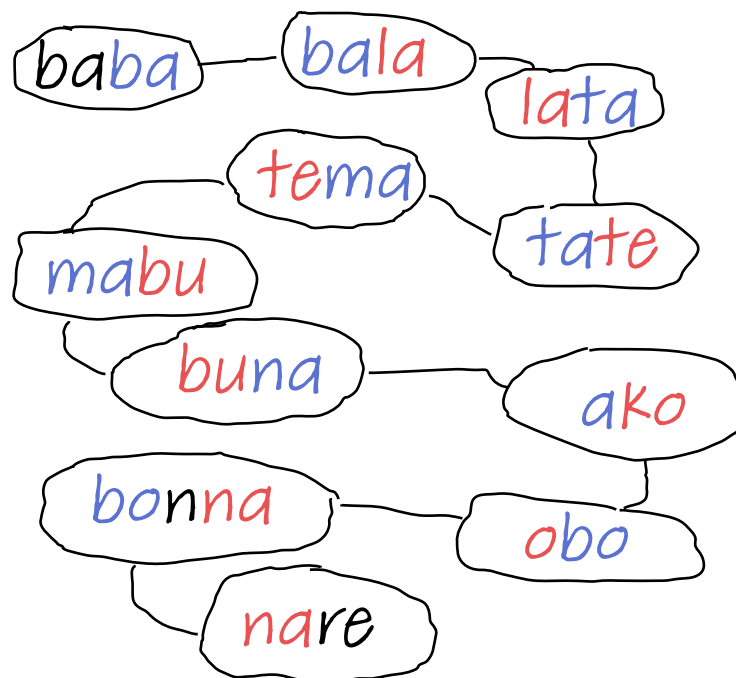
NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Lephephe
la A4 la
barutwana

1. **Dudiša barutwana go tšea šedi ya bona.**
2. **Bontšha papadi yeo go barutwana mo letlapeng.**
 - a. Ngwala modumo letlapeng.
 - b. Botša barutwana go bapala ka bobedi.
 - c. Morutwana wa 1 o swanetše go šomiša modumo wo o lego letlapeng go ngwala lentšu.
 - d. Morutwana wa 2 o tšea ditlhaka tša mafelelo tše pedi tša lentšu go thoma lentšu le leswa.
 - e. Barutwana ba tšwela pele go bapala go fihlele lephephe la bona le tletše ka ketane ya mantšu.
3. **Efa phere ye nngwe le ye nngwe lephephe gomme o ngwale modumo wa mathomo letlapeng: b**
4. **Sepelasepela moo gomme o thuše barutwana ka fao go nyakegago.**
 - a. Ka morago ga metsotso ye 10, bitša barutwana go tšea šedi.
 - b. Kgopela bobedi di se kae go bala mantšu a bona. Ge ba dutše ba bala, ngwala mantšu letlapeng gomme o lebelele gore ketane ya bona e bopilwe ka tshwanelo.
 - c. Reta barutwana mešomong wa bona.

Ela hloko: Mošomo wo o a boeletšwa go o dira ka diphensele tša mebala.

5. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Laboraro.**

- Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 62.
- Bitša barutwana ka o tee ka o tee go go thuša go dira mohlala wa mošomo wo mongwe le wo mongwe.
- Laetša ka mo go dirwago mešongwana ya go ngwala letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Mongwalo: Kopolla mantšu ka mongwalo wa mothikitho

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Tekolo

1. **Lokišetša barutwana go dira mongwalo.**

- Bolela o re: A re ruthufatšeng menwana ya rena ka go dukološa diatla tša rena ka go la ngele le la go ja.
- Lekola le go beakanya boemo bja barutwana le mokgwa wa go swara phentshele.

2. **Ngwala mantšu a a latelago ka mongwalo wa mothikitho letlapeng**

- Bobo*
- bea*

- Laela baithuti go ngwala ditlhaka tša mothikitho ka dipukung tša bona tša go ngwalela.
- Ba swanetše go kopiša ka bothakga le ka nepagalo ka mo go kgonegago.

3. **Lekola bokgoni bja baithuti bja go kopolla mantšu ka mongwalo wa mothikitho.**

- Ge barutwana ba ngwala, sepelasepela gomme o ele hloko barutwana bao ba thatafalelwago ke:
 - Go kopolla mantšu ka mongwalo wa mothikitho ka nepagalo.
 - Go bopa ditlhaka le mantšu ka mongwalo wa mothikitho ka nepagalo le ka bothakga.
 - Go feleletša go mantšu ka mongwalo wa mothikitho ka nako ye e abetšwego.

Go Bala ka go Abelana: Dira Go Bala la Mathomo

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
letlakala la 93

1. **Lokišetša barutwana go Bala la Mathomo.**

- Dudiša barutwana mmeteng.
- Ba gopotše ka maitshwaro ao a nyakegago.
- Gopotša barutwana mabapi le tabakgolo ya kanegelo: *Kgonego o hwetša thušo*
- Bolela o re: *Ka morago ga ge koko wa gagwe a hlokofetše, mošemane yo a bego a bitšwa Kgonego o ile a swanela ke go tloga gae Limpopo go ya legae le leswa kua Mamelodi. Selo se sengwe le se sengwe go yena se be se bonagala se sa loka ebile go se na selo, gomme o be a ikwa a nyamile kudu e bile a lapile moo a bego a sa nyake le go tsoga malaong. Mmane wa gagwe ka tlhokomelo a lemoga gore Kgonego o tloga a šitwa le ge a leka go mo thuša. Mmane wa Kgonego o mo hlaloseditše gore ka nako ye nngwe menagano le maikutlo a rena di no fela di ikwa di lwala bjalo ka mebele ya rena. A re baleng kanegelo ye go bona gore ka dinako tše dingwe re hloka mehuta ye e fapanego ya thušo gore re kgone go feta dinakong tše thata.*
- Botšiša: Naa go na le se o se tsebago mabapi le se?

2. **Dira Go Bala la Mathomo ka tsela ye e latelago:**

- Bala letlakala le lengwe le le lengwe la kanegelo godimo, gabonolo, o kwagale.
- Laetša barutwana diswantšho.
- Moo go nyakegago, ema o be o hlalasetše barutwana.
- Šupa tlotlontšu ya mantšu bjalo ka ge a tšwelela.
- Mafelelong a kanegelo, botšiša potšišo ya Go Bala 1 ka tsela ye e latelago:
 - Lebiša thwii Potšišo ya 1 & 2 go morutwana yo a itšeng.
 - Lebiša Potšišo 3 & 4 go phapoši ka moka. Kgopela barutwana go ahlaahla potšišo le bagwera.
 - Bitša barutwana ba se bakae go abelana dikarabo tša bona.
- Gopotša barutwana mabapi le mkgwa wa tekatlhaologanyo.
 - Bolela o re, beke ye re ithuta ka ga: go kamaka.
 - Kgopela barutwana: Ke phopholetšo efe ye botse yeo re ka e dirago ka se yeo mongwadi a sego a re botša yona? O ka phopholetša eng ka dikgopolo / maikutlo a moanegwa?

Go Ngwala: Morutiši o laetša sengwalwakakanywa

NAKO:
20 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Foreime ya go
ngwala

1. **Tsebiša gape sererwa sa mongwalo le dinyakwa tša ona.**
 - a. E re, leboong le re tla ngwala ka: Nako yeo ke nyakago thušo.
 - b. Hlalosa dinyakwa tša mošomo:
 - Mohuta: Kanegelo ya motho ka nnoši / kanegelo ya bophelo bja ka
 - Mafoko / Ditemana: Ngwala ditemana tše pedi, ye nngwe le ye nngwe e be le bonnyane bja mafoko a mane. Temana ye nngwe le ye nngwe e swanetše go ba le hlogotaba ya yona.
 - DMP: Lediri, goba lentšu la tiro, le laetša gore tiro ga se ya hlwa e direga.
2. **Laetša mošomo letlapeng.**
 - a. Gopotša barutwana ka dikgopolo tša gago go tšwa mmepeng wa monagano.
 - b. Bontšha barutwana gore go feleletšwa bjang foreime ya mongwalo o šomiša go rulaganya.
3. **Laela barutwana go thoma go ngwala ka dipukung tša bona.**
 - Bolela o re: bjalo šomišang go rulaganya go tlaletša foreime ya lena ya mongwalo.
4. **Sepelasepela ka phapošing gomme o thuše barutwana ka o tee ka o tee go thoma go ngwala.**
 - a. Bolela o re: A re lebeleleng mmepe wa gago wa monagano gomme re o šomiše go thoma go ngwala.
 - b. Thuša barutwana bao ba palelwago go šomiša foreime ya mongwalo.

Foreime ya go ngwala:

Tšatši le lengwe ke be ke le...

Ka pejana...

Ke ile ka ikwa...

Ke rile, "..."

Ke moka, ___ o ile a tla go nthuša.

O rile "..."

Mmogo, re...

Mafelelong, ke ile ka ikwa...

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 5&6

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 62.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 5 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tšeo di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tšeo di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 5 ditsekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 6.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Ditumatlhaka: Raloka papadi ya ditumatlhaka: Ketane ya mantšu

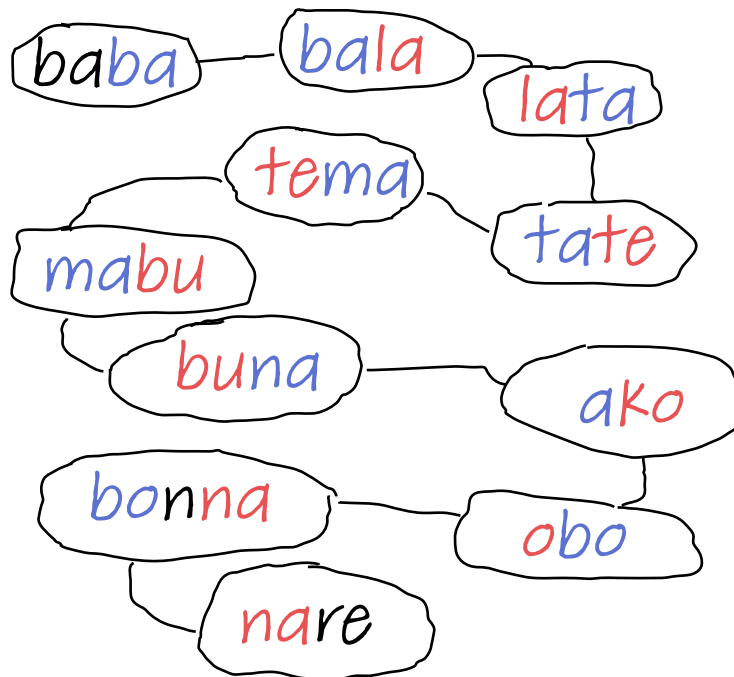
NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Lephephe
la A4 la
barutwana

1. **Dudiša barutwana go tšea šedi ya bona.**
2. **Bontšha papadi yeo go barutwana mo letlapeng.**
 - a. Ngwala modumo letlapeng.
 - b. Botša barutwana go bapala ka bobedi.
 - c. Morutwana wa 1 o swanetše go šomiša modumo wo o lego letlapeng go ngwala lentšu.
 - d. Morutwana wa 2 o tšea ditlhaka tša mafelelo tše pedi tša lentšu go thoma lentšu le leswa.
 - e. Barutwana ba tšwela pele go bapala go fihlele lephephe la bona le tletše ka ketane ya mantšu.
3. **Efa phere ye nngwe le ye nngwe lephephe gomme o ngwale modumo wa mathomo letlapeng: b**
4. **Sepelasepela moo gomme o thuše barutwana ka fao go nyakegago.**
 - a. Ka morago ga metsotso ye 10, bitša barutwana go tšea šedi.
 - b. Kgopela bobedi di se kae go bala mantšu a bona. Ge ba dutše ba bala, ngwala mantšu letlapeng gomme o lebelele gore ketane ya bona e bopilwe ka tshwanelo.
 - c. Reta barutwana mešomong wa bona.

Ela hloko: Mošomo wo o a boeletšwa go o dira ka diphensele tša mebala.

5. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Labone.**

- Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 63.
- Bitša barutwana ka o tee ka o tee go go thuša go dira mohlala wa mošomo wo mongwe le wo mongwe.
- Laetša ka mo go dirwago mešongwana ya go ngwala letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Mongwalo: Kopolla mantšu ka mongwalo wa mothikitho

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Tekolo

1. **Lokišetša barutwana go dira mongwalo.**

- Bolela o re: A re ruthufatšeng menwana ya rena ka go huna menwana ka gare ga diatla re balela ka bo 5, ka morago re khutše.
- Lekola le go beakanya boemo bja barutwana le mokgwa wa go swara phentshele.

2. **Ngwala mantšu a a latelago ka mongwalo wa mothikitho letlapeng**

- Ba*
- e bea*

- Laela baithuti go ngwala ditlhaka tša mothikitho ka dipukung tša bona tša go ngwalela.
- Ba swanetše go kopiša ka bothakga le ka nepagalo ka mo go kgonegago.

3. **Lekola bokgoni bja baithuti bja go kopolla mantšu ka mongwalo wa mothikitho.**

- Ge barutwana ba ngwala, sepelasepela gomme o ele hloko barutwana bao ba thatafalelwago ke:
 - Go kopolla mantšu ka mongwalo wa mothikitho ka nepagalo.
 - Go bopa ditlhaka le mantšu ka mongwalo wa mothikitho ka nepagalo le ka bothakga.
 - Go feleletša go mantšu ka mongwalo wa mothikitho ka nako ye e abetšwego.

Go Bala ka go Abelana: Dira Go Bala la Bobedi

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
letlakala la 93

1. **Lokišetša barutwana go Bala la Bobedi.**
 - a. Dudiša barutwana mmeteng.
 - b. Ba gopotše ka maitshwaro ao a nyakegago.
 - c. Gopotša barutwana mabapi le tabakgolo ya kanegelo: *Kgonego o hwetša thušo*
 - d. Gopotša barutwana mabapi le mokgwa wa tekatlhaologanyo.
 - Bolela o re, beke ye re ithuta ka ga: go kamaka.
 - E re, gopola, re boletše ka se maabane, ge ke go botšiša: Ke phopholetšo efe ye botse yeo re ka e dirago ka se yeo mongwadi a sego a re botša yona? O ka phopholetša eng ka dikgopolo / maikutlo a moanegwa?
2. **Dira Go Bala la Bobedi ka tsela ye e latelago:**
 - a. Bala letlakala le lengwe le le lengwe la kanegelo godimo, gabonolo, o kwagale.
 - b. Bontšha barutwana seswantšho.
 - c. Šomiša mehlala yeo e lego letlakaleng la matseno go bontšha ka mohlala leano la kwešišo.
 - d. Mafelelong a kanegelo, botšiša potšišo ya Go Bala 2 ka tsela ye e latelago:
 - Lebiša thwii Potšišo ya 1 & 2 go morutwana yo a itšeng.
 - Lebiša Potšišo 3 & 4 go phapoši ka moka. Kgopela barutwana go ahlaahla potšišo le bagwera.
 - Bitša barutwana ba se bakae go abelana dikarabo tša bona.

Go Ngwala: Sengwalwakakanywa sa barutwana

NAKO:
20 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Foreime ya go
ngwala

1. **Gopotša barutwana ka ga mošomo wa go ngwala le dinyakwa tša gona.**
 - a. Bolela o re, lehono re tlo feleletša go ngwala: Nako yeo ke nyakago thušo.
2. **Laela barutwana go tšwelapele go ngwala ka dipukung tša bona.**
3. **Fapantšha.**
 - a. Sepelasepela ka phapošing gomme o thuše barutwana bao ba palelwago ke go feleletša foreime ya go ngwala.
 - b. Efa barutwana bao ba lego pele mošomo wa bonakwanana: Oketša lefoko le le ngwe go mongwalo wa gago.
4. **Ba fe mošomo wa gae bjalo ka ge go nyakega.**
 - a. Hlalosa gore barutwana ba swanetše go fetša sengwalwakakanywa sa bona sa mošomo wa gae ge e ba ga se ba fetše.

Foreime ya go ngwala:

Tšatši le lengwe ke be ke le...

Ka pejana...

Ke ile ka ikwa...

Ke rile, "..."

Ke moka, ___ o ile a tla go nthuša.

O rile "..."

Mmogo, re...

Mafelelong, ke ile ka ikwa...

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 7&8

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 63.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 7 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tšeo di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tšeo di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 7 ditekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 8.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Ahlaahla kanegelo ya go abelana go bala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Ahlaahla
foreime:

Kgopolokgolo
ya kanegelo
ye e be e le...

Ke ratile
baanegwa...
ka lebaka la
gore...

Ke ithutile
gore...

Ke nagana
gore e be e
fošagetše /
e nepagetše
ge... ka lebaka
la gore...

1. **Lokiša barutwana ka hlahlo ya sehlopha.**
 - a. Beakanya barutwana ka dihlopha tša 4.
 - b. Efa sehlopha se sengwe le se sengwe lehlaka la go bolela goba leswika'.
 - c. Bolela o re: O tlo bolela fela ge o swere lehlaka la go bolela goba leswika'.
2. **Dirang dipotšišo tša hlatlho.**
 - a. Gopotša barutwana ka go abelana ka dikanegelo tša go bala tša beke yeo.
 - b. Ngwala foreime ya hlatlho letlapeng.
 - c. Bala o be o hlalose potšišo ye ngwe le ye ngwe (lefoko le le thomago karabo).
 - d. Botša barutwana gore sehlopha se sengwe le se sengwe se tla fiwa moleko gomme o mongwe le o mongwe wa sehlopha o swanetše go fiwa sebaka sa go araba potšišo.
 - e. Ba hlohleletše go nagana ka dikarabo tše di fapanego.
3. **Laela barutwana go thoma ka dikahlatlho tša bona.**
 - a. Laela barutwana bao ba swerego mahlaka a go bolela/maswika go thoma.
 - b. Sepelasepela moo phapošing gomme o ba fe thekgo moo e nyakegago.
 - c. Ka metsotswana e se kae ya go šala, bitša sehlopha go tla go abelana dikarabo tša bona.
4. **Boitokišo bja barutwana**
 - a. Hlaola barutwana ba 3–4 go dira Mošomo wa bomolomo ka Mošupologo.
 - b. Botša barutwana bao seo ba swanetšego go se lokiša ka Mošupologo. (Bona Lenaneothuto la GTB la Mošupologo)

Ditumatlhaka: Taelo ya go ngwala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Core Reader

1. **Dudiša barutwana ka dipuku tša bona tša go ngwalela, dipene le dirula.**
 - a. Botša barutwana gore ba ngwale hlogo ye, 'Taelo ya go ngwala' gomme ba ngwale dinomoro 1–5 ka thoko ga letlakala.
 - b. Bolela mantšu a mahlano a a latelago gore barutwana ba a ngwale kgauswi le dinomoro 1–5: ngwapa, khwamola, mphile, mothwana, ntlhala
 - c. Se se latelago, botša barutwana gore ba ngwale lefoko leo o le bolelago, o šomiše maswaodikga a nepagetšego.
 - d. Bolela lefoko le le latelago. Le boeletše ka go nanya, gabedi ge go nyakega: Motswala ga a ntsebe.
2. **Botša barutwana gore ba šomiše phentshele ya mmala go phošolla mošomo wa bona.**
 - a. Ngwala mantšu a mahlano letlapeng.
 - b. Ge o ngwala bolela lentšu le lengwe le lengwe ka modumo.
 - c. Go mafoko a, šupa maswaodikga ao a šomišitšwego.
 - d. Botša barutwana go dira sediko go diphošo tša bona ka phentshele ya mmala.
 - e. Botša barutwana gore ba ngwale gape diphošo tša bona ka nepagalo.
3. **Ela hloko mathata le kgatelopele ya barutwana.**
4. **Hlathollela barutwana ka mešongwana ya Puku ya Motheo ya Labohlano.**
 - a. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 64.
 - b. Bala sengwalwa ka go hlaboša. Botša barutwana gore ba go šale morago ka go bala ka dipukung tša bona ge ntše o bala.
 - c. Bala sengwalwa gape, mo nakong ye, barutwana ba swanetše go bala le wena.
 - d. Bontšha mohlala ka moo o ka phethago kwešišo ya sengwalwa ye e ngwadilwego letlapeng.
 - e. Bontšha ka mohlala ka fao o ka phethagatšago mošomo wa popegopolelo letlapeng.

Ela Hloko: Botša barutwana gore ba tlile go dira mešongwana ye le balekane ba bona ka nako ya go bala.

Go Bala ka go Abelana: Dira ka Morago ga go Bala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Kgoboketšo
ya
Dikanegelo,
letlakala la 93

1. **Lokišetša barutwana ka Morago ga go Bala.**
 - a. Gopotša barutwana mabapi le tabakgolo ya kanegelo: *Kgonego o hwetša thušo*
 - b. Hlalosa mošomo. Bolela o re: Lehono re ya go dira kakaretšo ya kanegelo.
2. **Laetša mošomo ka tsela ye:**
 - a. Bolela o re: Ge re akaretša kanegelo re swanetše go bolela ka:
 - Seo kanegelo e bego e le ka ga sona
 - Seo ke se ratilego mabapi le kanegelo
 - Seo ke ithutilego sona go tšwa kanegelong
 - b. Ka boripana, abelana dikarabo tša dipotšišo tšeo.
 - c. Leka go se kgethe dikarabo tšeo di lego molaleng mehlaleng ya gago.
3. **Laela barutwana go feleletša mošomo.**
 - a. Botša barutwana gore ba nagane ka dikakaretšo tša bona, efela ba seke ba ekiša mehlala ya gago.
 - b. Botša barutwana go thoma dikarabo tša bona ka tsela ye:
 - Kanegelo e mabapi le...
 - Ke ratile...
 - Ke ithutile...
 - c. Se se latelago laela barutwana go abelana dikakaretšo tša bona le mogwera.
 - d. Ge barutwana ba dutše ba abelana dikakaretšo tša bona, sepelasepela ka phaphošing go ba fa thekgo ye e nyakegago.
 - e. Mafelelong a thuto bitša barutwana ba 1–2 go abelana dikakaretšo tša bona.
4. **Dumelela barutwana go abelana mešomo ya bona.**
 - a. Efa barutwana metsotswana go laetša mešomo ya bona go bagwera ba bona.
 - b. Bitša barutwana go abelana mešomo ya bona le phapoši.

Go Ngwala: Morutiši o laetša go phošolla gomme barutwana ba phošolla diphoso

NAKO:
20 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Pukutšhomo
ya DBE 2,
letlakaleng la
55

1. **Gopotša barutwana ka mošomo wa mongwalo:** Nako yeo ke nyakago thušo
2. **Tsebiša lenaneo la go phošolla**
 - a. Bolela o re, lehono re tla be re phošolla mongwalo wa rena, re šomiša lenaneo la go phošolla:
 - Mafoko / Ditemana: Ngwala ditemana tše pedi, ye nngwe le ye nngwe e be le bonnyane bja mafoko a mane. Temana ye nngwe le ye nngwe e swanetše go ba le hlogotaba ya yona.
 - DMP: Lediri, goba lentšu la tiro, le laetša gore tiro ga se ya hlwa e direga.
3. **Ba laetše go phošolla.**
 - a. Ngwala lefoko letlapeng leo le nago le diphoso.
4. **Laetša barutwana gore ba phošolla bjang diphoso.**
5. **Laela barutwana go bala le go phošolla mongwalo wa bona.**
 - a. Bolela o re, Bjalo ke nako ya go bala le go phošolla mongwalo wa gago.
 - b. Sepelasepela ka phapošing o be o phošolle mongwalo wa bona o thuša barutwana bao ba palelwago.
6. **Ba fe mošomo wa go ngwala wa Puku ya DBE.**
 - a. Ge barutwana ba feleletša go phošolla, hlalosa gore ba swanetše go šoma ka dipukung tša bona tša mošomo tša DBE.
 - b. Laela barutwana go feleletša:
 - Puku ya mošomo ya DBE letlakala: 55
 - Feleletša mošomowa 'A re ngwale' o lego tlase letlakaleng. Dira papatšo ka seruiwa sa ka gae seo se timetšego. Tlaleletša dikgoba tšeo di tlogetšwego go feleletša papatšo. Bjale thala seswantšho go bontšha ka moo seruiwa sa gae se lebelelegago ka gona.

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Šoma le Dihlopha tša 9&10

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Dipuku tša
go bala tše di
arotšwego go
ya ka maemo
(ga di a fiwa
ke NHLRP)

1. **Beakanya barutwana go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Netefatša gore barutwana ba tseba dihlopha tša bona tša go bala.
 - b. Dudiša barutwana ka bobedi ba sware Dipuku tša Motheo tša go bala, dipuku tša go ngwalela le diphentshele.
 - c. Laela barutwana go bula Puku ya Motheo go letlakala la 64.
2. **Dira mešomo ya Puku ya Motheo ya tša letšatši le barutwana.**
Gopotša barutwana seo ba swanetšego go se dira go feleletša mošongwana o mongwe le o mongwe.
3. **Bitša Sehlopha sa 9 go lefelo la go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa.**
 - a. Dudiša dihlopha ka Dipuku tša Motheo tša bona.
 - b. Bitša morutwana ka o tee ka o tee go bala medumo ya ditlhaka.
 - c. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go feleletša mešongwana ya go bala ka go hlatholla mantšu.
 - d. Bitša morutwana o mongwe le o mongwe go bala mantšu goba temana go tšwa mošomong wa beke ye e fetilego.
 - e. Hlokomela barutwana bao ba nyakago thušo.
 - f. Hlokomela medumo yeo e nyakago go tlišetšwa.
4. **Šomiša dipadi tšeo di arotšwego ka Maemo / Bokgoni**
 - a. Aba dipadi tšeo di lego gona dihlopheng. (Dipadi ka go Lekantšha / maemo a go swana)
 - b. Theeletša morutwana o mongwe le o mongwe ge a bala go tšwa go padi.
 - c. Ge e ba e sepetšana le pholisi ya sekolo, aba dipadi ka go ya ka Maemo / Bokgoni bja barutwana gore ba ye le tšona gae.
5. **Romela barutwana ba Sehlopha sa 9 ditsekeng tša bona gomme o bitše barutwana ba Sehlopha sa 10.**

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Bapala dipapadi tša tlotlontšu: Go diragatša goba go thala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tšhoko le
letlapa la go
ngwalela

1. **Dira lenaneo la mantšu ka moka a tlotlontšu ao e lego madiri goba maina.**
2. **Botša barutwana gore kotareng ye go tlo boeletšwa mantšu a tlotlontšu ao ba ithutilego ona.**
3. **Efa barutwana ditaelo tše di latelago:**
 - a. Re tlo bapala 'ka go diragatša goba go thala'.
 - b. Ke tlo kgetha morutwana 'yo a tlogo bapala'.
 - c. Morutwana o tla ka pele ga phapoši gomme ke mo sebela lentšu ka tsebeng.
 - d. Morutwana o swanetše go diragatša lentšu GOBA go thala seswantšho sa lentšu leo letlapeng.
 - e. Ka moka ka phapošing ka moka ba swanetše go emiša matsogo a bona go phopholetša lentšu.
 - f. Motho 'yo a tlogo bapala' o bitša barutwana gore ba arabe potšišo.
 - g. Motho yo a kgonnogo karabo ke yena a tlogo go bapala. O tla ka pele gomme ke tla mo sebela lentšu ka tsebeng.
4. **Bitša morutwana wa mathomo gore a tle a bapale gomme re thome papadi.**

Ditumatlhaka: Ngwala dingwalwa tšeo di ka hlathollwago

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Ga go
didirišwa tše
di nyakegago
mo

1. Ngwala foneme tše 7 tšeo barutwana ba ithutilego tšona goba di boeeditšwego letlapeng.
2. Hlalasetša barutwana gore ba tlo bapala papadi ya ditumatlhaka go ithabiša.
3. Hlalosa gore ba tlo ngwala mantšu, mafoko goba le kanegelo gomme ba diriša medumo yeo FELA.
4. Bopa lefoko le tee le le lekopana bjalo ka mohlala gomme o le ngwale letlapeng (Goba ngwala mantšu ge lefoko le sa kgonege.)
5. Kgopela barutwana go lekola ge eba mantšu goba lefoko la gago le nepagetše:
 - a. Naa le thoma ka tlhaka e kgolo?
 - b. Naa le felela ka khutlo, leswaopotšišo goba leswaomakalo?
 - c. Naa o šomišitše fela difoneme tše 7 tše di lego letlapeng?
6. Se se latelago efa barutwana metsotso ye mmalwa ya go ngwala mantšu goba lefoko/mafoko.
7. Botša barutwana gore ba fapanye dipuku le go lekola mošomo.
8. Bitša barutwana bao ba nago le mantšu a mantši a a nepagetšego gore ba bale mošomo wa bona ka go hlaboša lentšu.
9. Ge ba bala ngwala manštu goba mafoko letlapeng.
10. Lekola gabedi go bona gore ba šomišitše difoneme tše 7 fela.
11. Reta barutwana ka moka ka maiteko a bona.

Mongwalo: Mohlala kamoo o ka phatlalatšago mongwalo wa gago

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Mohlala wa
morutiši:
mošomo wa
go ngwala

Diriša nako ye go phatlalatša le go tlhagiša mongwalo wa bona.

1. **Pele ga ge mphato o thoma, lokiša letlapa la gago malebana le thuto ye.**
 - a. Kgetha o tee wa mešomo ya go ngwala go tšwa kotareng yeo. Thala o be o ngwale mohlala wa mošomo letlapeng.
 - b. Akaretša le phošo ye e lego ka go SPM kotareng yeo, bjalo ka: Tlhaka ya (lefoko le le thomago karabo) ga se tlhakakgolo.
2. **Tsebiša barutwana ka go phatlalatša.**
 - a. Bolela o re: Beke ye re tlo phatlalatša mošongwana wa rena wa go ngwala go tšwa kotareng.
 - b. Bolela o re: Ge re phatlalatša mongwalo wa rena re o lokišetša go tla go abelana wona le batho ba bangwe. Re kgetha mošomo wa rena wa go phala e mengwe, re netefatša gore o hlwekile ebile o bonala gabotse, go tloga moo re o abelana le ba bangwe go o bala le go ipshina ka wona.
 - c. Laetša sengwalwakakanywa sa gago letlapeng. Hlalosa gore wo ke mošomo wo le o kgethilego gore o phatlalatšwe.
3. **Bontšha mohlala wa go phatlalatša letlapeng.**
 - a. Thala gape gomme o ngwale mongwalo wa gago letlapeng. Dira se ka bothakga o be o akaretše le ditabanatabana tše dingwe.
 - b. Bala mongwalo ka go hlaboša lentšu go tšwa sengwalwakakanyweng.
 - c. Laetša diphošo tšeo o di dirilego ka go SPM. Bolela o re: Ke dirile phošo. Tlhaka ya mathomo ya lefoko ga se tlhakakgolo. Ke tla lokiša se ge ke se phatlalatša.
 - d. Ngwala lefoko gape ka bothakga.
 - e. Laetša SPM yeo e phošotšwego: Tlhaka ya mathomo ya lefoko ke tlhaka ye kgolo.

Go Bala ka go Abelana: Mohlala kamoo o ka phatlalatšago mongwalo wa gago

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Mohlala wa
morutiši:
mošomo wa
go ngwala

Diriša nako ye go phatlalatša le go tlhagiša mongwalo wa bona.

Go tšwelapele go tšwa thutong ya go feta.

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Dira Teko ya Thelelo ya go Bala ka Molomo

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo
Puku ya
Tekolo

1. Dudiša barutwana ba sware Dipuku tša Motheo.

- Botša barutwana go bula letlakala la mathomo la Dipuku tša Motheo.
- Botša barutwana go šoma mmogo le bagwera ba bona.
- Botša barutwana go lekola ge e ba ba ka bala medumo ya ditumatlhaka ka moka ga tšona.
- Botša barutwana go šiedišana ka go bala mantšu le dingwalwa ka moka gape.

2. Botša barutwana ka o tee ka o tee go dira meleko ya TBM.

- Šomiša melekwanana ya TBM yeo o e filwego ka Pukwana ya Tekolo.
- Latela ditaelo tša go dira diteko tša Mabokgoni a Polelo (TBM) ka gare ga Pukwana ya Kelo.
- Rekhota dipoele tša morutwana o mongwe le o mongwe.
- Šomiša dipoele tšeo go fa tshedimošo e mpsa ya dihlopha tša go bala tša bokgoni bjo bo swanago.
- Gape šomiša dipoele tše go ngwala dintlha tša go nyaka go lokišwa kotareng ye e tlogo.

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Bapala dipapadi tša tlotlontšu: Go diragatša goba go thala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tšhoko le
letlapa la go
ngwalela

1. **Dira lenaneo la mantšu ka moka a tlotlontšu ao e lego madiri goba maina.**
2. **Botša barutwana gore kotareng ye go tlo boeletšwa mantšu a tlotlontšu ao ba ithutilego ona.**
3. **Efa barutwana ditaelo tše di latelago:**
 - a. Re tlo bapala 'ka go diragatša goba go thala'.
 - b. Ke tlo kgetha morutwana 'yo a tlogo bapala'.
 - c. Morutwana o tla ka pele ga phapoši gomme ke mo sebela lentšu ka tsebeng.
 - d. Morutwana o swanetše go diragatša lentšu GOBA go thala seswantšho sa lentšu leo letlapeng.
 - e. Ka moka ka phapošing ka moka ba swanetše go emiša matsogo a bona go phopholetša lentšu.
 - f. Motho 'yo a tlogo bapala' o bitša barutwana gore ba arabe potšišo.
 - g. Motho yo a kgonnogo karabo ke yena a tlogo go bapala. O tla ka pele gomme ke tla mo sebela lentšu ka tsebeng.
4. **Bitša morutwana wa mathomo gore a tle a bapale gomme re thome papadi.**

Ditumatlhaka: Ngwala dingwalwa tšeo di ka hlathollwago

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Ga go
didirišwa tše
di nyakegago
mo

1. Ngwala foneme tše 8 tšeo barutwana ba ithutilego tšona goba di boeeditšwego letlapeng.
2. Hlalosetša barutwana gore ba tlo bapala papadi ya ditumatlhaka go ithabiša.
3. Hlalosa gore ba tlo ngwala mantšu, mafoko goba le kanegelo gomme ba diriša medumo yeo FELA.
4. Bopa lefoko le tee le le lekopana bjalo ka mohlala gomme o le ngwale letlapeng (Goba ngwala mantšu ge lefoko le sa kgonege.)
5. Kgotela barutwana go lekola ge eba mantšu goba lefoko la gago le nepagetše:
 - a. Naa le thoma ka tlhaka e kgolo?
 - b. Naa le felela ka khutlo, leswaopotšišo goba leswaomakalo?
 - c. Naa o šomišitše fela difoneme tše 8 tše di lego letlapeng?
6. Se se latelago efa barutwana metsotso ye mmalwa ya go ngwala mantšu goba lefoko/mafoko.
7. Botša barutwana gore ba fapanye dipuku le go lekola mošomo.
8. Bitša barutwana bao ba nago le mantšu a mantši a a nepagetšego gore ba bale mošomo wa bona ka go hlaboša lentšu.
9. Ge ba bala ngwala manštu goba mafoko letlapeng.
10. Lekola gabedi go bona gore ba šomišitše difoneme tše 8 fela.
11. Reta barutwana ka moka ka maiteko a bona.

Mongwalo: Barutwana ba naganišiša le go kgetha

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Dipuku tša
barutwana
tša go
ngwalela
Dipampiri
tša A4 tše di
lokologilego

Diriša nako ye go phatlalatša le go tlhagiša mongwalo wa bona.

1. **Pele mphato o ka thoma, lokiša sengwalwakakanywa sa phatlalatšo pampiring.**
 - a. Kopolla sethalwa sa gago se se phatlaladitšwego le sengwalwa sa gago godimo ga lephephe leo le ngwathilwego go bontšha barutwana.
 - b. Netefatša go lota sengwalwakakanywa sa phatlalatšo go tlo šoma ka nako ya go aba thuto.
2. **Laela barutwana go lebelela morago go mongwalo wa bona wa kotara.**
 - a. Efa barutwana nako go bala mongwalo wa bona wa kotara.
 - b. Botšiša: Naa ke mošomo wa mongwalo ofe wo o o ratilego kudu go tšwa kotareng ye?
 - c. Bitša barutwana ba se bakae go abelana mošomo wa mongwalo wo ba o ratilego kotareng yeo.
3. **Laela barutwana go kgetha mošongwana wa mongwalo go o phatlalatša.**
 - a. Botšiša: Naa ke mošongwana ofe wa mongwalo woo o tlogo go o phatlalatša le go o abelana kotareng ye?
 - b. Efa barutwana nako ya gore ba kgethe gore ke ofe mošomo wa mongwalo wo o tlogo phatlalatšwa.
 - c. Laela barutwana go botša molekane wa gagwe gore ke mošomo ofe wa mongwalo woo ba tlogo phatlalatša.
4. **Laela barutwana go phatlalatša pampiring gore mošomo wa bona o bontšhwe.**
 - a. Bolela o re: Ge re dira phatlalatšo ga re ngwale ka gare ga dipuku tša rena bjalo ka mehleng. Re ngwala godimo ga pampitšhana gore mošomo wa rena o abelanwe gabonolo.
 - b. Laetša barutwana mohlala wa gago wa mošomo wo o phatlaladitšwego pampiring ye e sa tlemago ke selo.
 - c. Neela barutwana dipampiri tsa go dira phatlalatšo.
5. **Laela barutwana go thoma phatlalatšo.**
 - a. Bolela o re: Bjale thoma go phatlalatša mošomo wa gago. Gopola gore o swanetše go netefatša gore o hlwekile le go bonagala gabotse, gore o lokele go ka abelanwa le ba bangwe.

Go Bala ka go Abelana: Barutwana ba naganišiša le go kgetha

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Dipuku tša
barutwana
tša go
ngwalela

Dipampiri
tša A4 tše di
lokologilego

Diriša nako ye go phatlalatša le go tlhagiša mongwalo wa bona.

Go tšwelapele go tšwa thutong ya go feta.

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Dira Teko ya Thelelo ya go Bala ka Molomo

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Puku ya
Tekolo

1. **Dudiša barutwana ba sware Dipuku tša Motheo.**
 - a. Botša barutwana go bula letlakala la mathomo la Dipuku tša Motheo.
 - b. Botša barutwana go šoma mmogo le bagwera ba bona.
 - c. Botša barutwana go lekola ge e ba ba ka bala medumo ya ditumatlhaka ka moka ga tšona.
 - d. Botša barutwana go šiedišana ka go bala mantšu le dingwalwa ka moka gape.
2. **Botša barutwana ka o tee ka o tee go dira meleko ya TBM.**
 - a. Šomiša melekwa ya TBM yeo o e filwego ka Pukwana ya Tekolo.
 - b. Latela ditaelo tša go dira diteko tša Mabokgoni a Polelo (TBM) ka gare ga Pukwana ya Kelo.
 - c. Rekhota dipoelo tša morutwana o mongwe le o mongwe.
 - d. Šomiša dipoelo tšeo go fa tshedimošo e mpsa ya dihlopha tša go bala tša bokgoni bjo bo swanago.
 - e. Gape šomiša dipoelo tše go ngwala dintlha tša go nyaka go lokišwa kotareng ye e tlogo.

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Bapala dipapadi tša tlotlontšu: Go diragatša goba go thala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tšhoko le
letlapa la go
ngwalela

1. **Dira lenaneo la mantšu ka moka a tlotlontšu ao e lego madiri goba maina.**
2. **Botša barutwana gore kotareng ye go tlo boeletšwa mantšu a tlotlontšu ao ba ithutilego ona.**
3. **Efa barutwana ditaelo tše di latelago:**
 - a. Re tlo bapala 'ka go diragatša goba go thala'.
 - b. Ke tlo kgetha morutwana 'yo a tlogo bapala'.
 - c. Morutwana o tla ka pele ga phapoši gomme ke mo sebela lentšu ka tsebeng.
 - d. Morutwana o swanetše go diragatša lentšu GOBA go thala seswantšho sa lentšu leo letlapeng.
 - e. Ka moka ka phapošing ka moka ba swanetše go emiša matsogo a bona go phopholetša lentšu.
 - f. Motho 'yo a tlogo bapala' o bitša barutwana gore ba arabe potšišo.
 - g. Motho yo a kgonnogo karabo ke yena a tlogo go bapala. O tla ka pele gomme ke tla mo sebela lentšu ka tsebeng.
4. **Bitša morutwana wa mathomo gore a tle a bapale gomme re thome papadi.**

Ditumatlhaka: Ngwala dingwalwa tšeo di ka hlathollwago

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Ga go
didirišwa tše
di nyakegago
mo

1. Ngwala foneme tše 9 tšeo barutwana ba ithutilego tšona goba di boeeditšwego letlapeng.
2. Hlalosetša barutwana gore ba tlo bapala papadi ya ditumatlhaka go ithabiša.
3. Hlalosa gore ba tlo ngwala mantšu, mafoko goba le kanegelo gomme ba diriša medumo yeo FELA.
4. Bopa lefoko le tee le le lekopana bjalo ka mohlala gomme o le ngwale letlapeng (Goba ngwala mantšu ge lefoko le sa kgonege.)
5. Kgotela barutwana go lekola ge eba mantšu goba lefoko la gago le nepagetše:
 - a. Naa le thoma ka tlhaka e kgolo?
 - b. Naa le felela ka khutlo, leswaopotšišo goba leswaomakalo?
 - c. Naa o šomišitše fela difoneme tše 9 tše di lego letlapeng?
6. Se se latelago efa barutwana metsotso ye mmalwa ya go ngwala mantšu goba lefoko/mafoko.
7. Botša barutwana gore ba fapanye dipuku le go lekola mošomo.
8. Bitša barutwana bao ba nago le mantšu a mantši a a nepagetšego gore ba bale mošomo wa bona ka go hlaboša lentšu.
9. Ge ba bala ngwala manštu goba mafoko letlapeng.
10. Lekola gabedi go bona gore ba šomišitše difoneme tše 9 fela.
11. Reta barutwana ka moka ka maiteko a bona.

Mongwalo: Barutwana ba phatlalatša sengwalwa sa bona

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Dipuku tša
barutwana
tša go
ngwalela

Dipampiri
tša A4 tše di
lokologilego

Diriša nako ye go phatlalatša le go tlhagiša mongwalo wa bona.

1. **Tsebiša gape phatlalatšo go barutwana.**
 - a. Bolela o re: Lehono re tla fetša go phatlalatša sengwalwa sa rena.
 - b. Bolela o re: Ge re phatlalatša sengwalwa sa rena re se lokišetša go tla go se abelana le batho ba bangwe. Re kgetha mošomo wa rena wa go phala e mengwe, re netefatša gore o hlwekile ebile o bonala gabotse, go tloga moo re o abelana le ba bangwe go o bala le go ipshina ka wona.
2. **Laela barutwana go tšwelapele ka go phatlalatša.**
 - a. Bolela o re: Bjale tšwelapele go phatlalatša mošomo wa gago wa maabane. Gopola go go hlwekiša gabotse gore o be o kwagalago go abelwa batho ba bangwe.
3. **Sepelasepela ka phapošing gomme o thuše barutwana ka o tee ka o tee.**
 - a. Thuša barutwana bao ba palelwago, kgetha o be o phatlalatše mošongwana wa bona.

Go Bala ka go Abelana: Barutwana ba phatlalatša sengwalwa sa bona

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Dipuku tša
barutwana
tša go
ngwalela
Dipampiri
tša A4 tše di
lokologilego

Diriša nako ye go phatlalatša le go tlhagiša mongwalo wa bona.

Go tšwelapele go tšwa thutong ya go feta.

Go Ngwala: Barutwana ba phatlalatša sengwalwa sa bona

NAKO:
20 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Dipuku tša
barutwana
tša go
ngwalela

Dipampiri
tša A4 tše di
lokologilego

Diriša nako ye go phatlalatša le go tlhagiša mongwalo wa bona.

Go tšwelapele go tšwa thutong ya go feta.

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Dira Teko ya Thelelo ya go Bala ka Molomo

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Puku ya
Tekolo

1. **Dudiša barutwana ba sware Dipuku tša Motheo.**
 - a. Botša barutwana go bula letlakala la mathomo la Dipuku tša Motheo.
 - b. Botša barutwana go šoma mmogo le bagwera ba bona.
 - c. Botša barutwana go lekola ge e ba ba ka bala medumo ya ditumatlhaka ka moka ga tšona.
 - d. Botša barutwana go šiedišana ka go bala mantšu le dingwalwa ka moka gape.
2. **Botša barutwana ka o tee ka o tee go dira meleko ya TBM.**
 - a. Šomiša melekwa ya TBM yeo o e filwego ka Pukwana ya Tekolo.
 - b. Latela ditaelo tša go dira diteko tša Mabokgoni a Polelo (TBM) ka gare ga Pukwana ya Kelo.
 - c. Rekhota dipoelo tša morutwana o mongwe le o mongwe.
 - d. Šomiša dipoelo tšeo go fa tshedimošo e mpsha ya dihlopha tša go bala tša bokgoni bjo bo swanago.
 - e. Gape šomiša dipoelo tše go ngwala dintlha tša go nyaka go lokišwa kotareng ye e tlogo.

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Ditumatlhaka: Ngwala dingwalwa tšeo di ka hlathollwago

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Ga go
didirišwa tše
di nyakegago
mo

1. Ngwala foneme tše 10 tšeo barutwana ba ithutilego tšona goba di boeeditšwego letlapeng.
2. Hlalosetša barutwana gore ba tlo bapala papadi ya ditumatlhaka go ithabiša.
3. Hlalosa gore ba tlo ngwala mantšu, mafoko goba le kanegelo gomme ba diriša medumo yeo FELA.
4. Bopa lefoko le tee le le lekopana bjalo ka mohlala gomme o le ngwale letlapeng (Goba ngwala mantšu ge lefoko le sa kgonege.)
5. Kgotela barutwana go lekola ge eba mantšu goba lefoko la gago le nepagetše:
 - a. Naa le thoma ka tlhaka e kgolo?
 - b. Naa le felela ka khutlo, leswaopotšišo goba leswaomakalo?
 - c. Naa o šomišitše fela difoneme tše 10 tše di lego letlapeng?
6. Se se latelago efa barutwana metsotso ye mmalwa ya go ngwala mantšu goba lefoko/mafoko.
7. Botša barutwana gore ba fapanye dipuku le go lekola mošomo.
8. Bitša barutwana bao ba nago le mantšu a mantši a a nepagetšego gore ba bale mošomo wa bona ka go hlaboša lentšu.
9. Ge ba bala ngwala manštu goba mafoko letlapeng.
10. Lekola gabedi go bona gore ba šomišitše difoneme tše 10 fela.
11. Reta barutwana ka moka ka maiteko a bona.

Mongwalo: Laetša ka mohlala ka moo o ka phatlalatšago sengwalwa sa gago

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Barutwana
ba
phatlalatša
sengwalwa sa
bona

Diriša nako ye go phatlalatša le go tlhagiša mongwalo wa bona.

1. Tsebiša barutwana ka go hlagiša.

- Bolela o re: Beke ye re tla hlagiša mongwalo wa rena wo o phatladišwego.
- Bolela o re: Ge re hlagiša mongwalo wa rena, re o abelana le ba bangwe Re hlalosa sethalwa sa rena gomme re bala mongwalo wa rena Re bolela ka go hlaboša lentšu le ka mo go kwagalago gore motho o mongwe le o mongwe a kwe.
- Bolela o re: Ge re feditše go bolela, re ka sepelasepela ka phapošing go bontšha dithalwa tša rena go bohle.
- Bolela o re: Ge ba bangwe ba tšweletša, re theeletša ka kelohlolo. Ka mehla re laetša botho le go opa diatla ge ba feditše.

2. Laetša go hlagiša go phapoši.

- Emišetša sengwalwakakanywa sa gago sa phatlalatšo godimo gore bohle ba kgone go se bona.
- Ka bonako hlalosa sethalwa sa gago gomme o bale mongwalo wa gago. Ba laetše go bolela ka go hlaboša lentšu le gona ka go kwagala gore bohle ba kgone go kwa.
- Laela barutwana go opa diatla ge o feditše.

3. Sepelasepela ka phapošing go bontšha sethalwa sa gago go bohle.

4. Laela barutwana go itokišetša go hlagiša.

- Bolela o re: Nagana ka lefoko leo le ka hlalosago sethalwa sa gago le go itlwaetša go bala mongwalo wa gago.

5. Efa barutwana metsotswana ya go nagana le go bala.

6. Laela barutwana go alela mogwera ditaba tša gagwe.

- Laela barutwana go hlalosa sethalwa sa bona le go balela balekane mongwalo wa bona.

Go Bala ka go Abelana: Laetša ka mohlala ka moo o ka phatlalatšago sengwalwa sa gago

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Barutwana
ba
phatlalatša
sengwalwa sa
bona

Diriša nako ye go phatlalatša le go tlhagiša mongwalo wa bona.

Tšwelopele ya thuto ya pele.

Go Ngwala: Laetša ka mohlala ka moo o ka phatlalatšago sengwalwa sa gago

NAKO:
20 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Barutwana
ba
phatlalatša
sengwalwa sa
bona

Diriša nako ye go phatlalatša le go tlhagiša mongwalo wa bona.

Tšwelopele ya thuto ya pele.

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Dira Teko ya Thelelo ya go Bala ka Molomo

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Puku ya
Tekolo

1. **Dudiša barutwana ba sware Dipuku tša Motheo.**
 - a. Botša barutwana go bula letlakala la mathomo la Dipuku tša Motheo.
 - b. Botša barutwana go šoma mmogo le bagwera ba bona.
 - c. Botša barutwana go lekola ge e ba ba ka bala medumo ya ditumatlhaka ka moka ga tšona.
 - d. Botša barutwana go šiedišana ka go bala mantšu le dingwalwa ka moka gape.
2. **Botša barutwana ka o tee ka o tee go dira meleko ya TBM.**
 - a. Šomiša melekwanana ya TBM yeo o e filwego ka Pukwana ya Tekolo.
 - b. Latela ditaelo tša go dira diteko tša Mabokgoni a Polelo (TBM) ka gare ga Pukwana ya Kelo.
 - c. Rekhota dipolelo tša morutwana o mongwe le o mongwe.
 - d. Šomiša dipolelo tšeo go fa tshedimošo e mpsha ya dihlopha tša go bala tša bokgoni bjo bo swanago.
 - e. Gape šomiša dipolelo tše go ngwala dintlha tša go nyaka go lokišwa kotareng ye e tlogo.

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Bapala dipapadi tša tlotlontšu: Go diragatša goba go thala

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Tšhoko le
letlapa la go
ngwalela

1. **Dira lenaneo la mantšu ka moka a tlotlontšu ao e lego madiri goba maina.**
2. **Botša barutwana gore kotareng ye go tlo boeletšwa mantšu a tlotlontšu ao ba ithutilego ona.**
3. **Efa barutwana ditaelo tše di latelago:**
 - a. Re tlo bapala 'ka go diragatša goba go thala'.
 - b. Ke tlo kgetha morutwana 'yo a tlogo bapala'.
 - c. Morutwana o tla ka pele ga phapoši gomme ke mo sebela lentšu ka tsebeng.
 - d. Morutwana o swanetše go diragatša lentšu GOBA go thala seswantšho sa lentšu leo letlapeng.
 - e. Ka moka ka phapošing ka moka ba swanetše go emiša matsogo a bona go phopholetša lentšu.
 - f. Motho 'yo a tlogo bapala' o bitša barutwana gore ba arabe potšišo.
 - g. Motho yo a kgonnogo karabo ke yena a tlogo go bapala. O tla ka pele gomme ke tla mo sebela lentšu ka tsebeng.
4. **Bitša morutwana wa mathomo gore a tle a bapale gomme re thome papadi.**

Ditumatlhaka: Ngwala dingwalwa tšeo di ka hlathollwago

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Ga go
didirišwa tše
di nyakegago
mo

1. Ngwala foneme tše 11 tšeo barutwana ba ithutilego tšona goba di boeeditšwego letlapeng.
2. Hlalosetša barutwana gore ba tlo bapala papadi ya ditumatlhaka go ithabiša.
3. Hlalosa gore ba tlo ngwala mantšu, mafoko goba le kanegelo gomme ba diriša medumo yeo FELA.
4. Bopa lefoko le tee le le lekopana bjalo ka mohlala gomme o le ngwale letlapeng (Goba ngwala mantšu ge lefoko le sa kgonege.)
5. Kgopela barutwana go lekola ge eba mantšu goba lefoko la gago le nepagetše:
 - a. Naa le thoma ka tlhaka e kgolo?
 - b. Naa le felela ka khutlo, leswaopotšišo goba leswaomakalo?
 - c. Naa o šomišitše fela difoneme tše 11 tše di lego letlapeng?
6. Se se latelago efa barutwana metsotso ye mmalwa ya go ngwala mantšu goba lefoko/mafoko.
7. Botša barutwana gore ba fapanye dipuku le go lekola mošomo.
8. Bitša barutwana bao ba nago le mantšu a mantši a a nepagetšego gore ba bale mošomo wa bona ka go hlaboša lentšu.
9. Ge ba bala ngwala manštu goba mafoko letlapeng.
10. Lekola gabedi go bona gore ba šomišitše difoneme tše 11 fela.
11. Reta barutwana ka moka ka maiteko a bona.

Go Bala ka go Abelana: Barutwana ba hlagiša mongwalo wa bona

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Barutwana
ba
phatlalatša
sengwalwa sa
bona

Diriša nako ye go phatlalatša le go tlhagiša mongwalo wa bona.

1. **Tsebiša gape go hlagiša go barutwana.**
 - a. Bolela o re: Gopola gore beke ye re tšile go hlagiša mongwalo wa rena wa phatlalatšo.
 - b. Bolela o re: Ge re hlagiša mongwalo wa rena, re o abelana le ba bangwe Re hlalosa sethalwa sa rena gomme re bala mongwalo wa rena Re bolela ka go hlaboša lentšu le ka mo go kwagalago gore motho o mongwe le o mongwe a kwe.
 - c. Bolela o re: Ge re feditše go bolela, re ka sepelasepela ka phapošing go bontšha dithalwa tša rena go bohle.
2. **Bolela o re: Ge ba bangwe ba tšweletša, re theeletša ka kelohlolo. Ka mehla re laetša botho le go opa diatla ge ba feditše.**
3. **Bitša barutwana go hlagiša go phapoši.**
 - a. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go tla pele ka phapošing go hlagiša.
 - b. Efa morutwana o mongwe le o mongwe 1–2 ya metsotso go hlalosa sethalwa sa bona le go bala mongwalo wa bona.
 - c. Ge ba feditše, ba sepelesepele ba bontšhe seswantšho sa bona.
 - d. Ge ba dutše ba hlagiša, netefatša gore phapoši e theeditše ka tlhokomelo. Ba gopotše go opa diatla ge morutwana o mongwe le o mongwe a hlagiša.

Go Ngwala: Barutwana ba hlagiša mongwalo wa bona

NAKO:
20 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Learners'
published
Go Ngwala

Diriša nako ye go phatlalatša le go tlhagiša mongwalo wa bona.

1. **Tšwela pele go bitša barutwana gore ba tšweletše ka phapošing.**
 - a. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go tla pele ka phapošing go hlagiša.
 - b. Efa morutwana o mongwe le o mongwe 1–2 ya metsotso go hlalosa sethalwa sa bona le go bala mongwalo wa bona.
 - c. Ge ba feditše, ba sepelesepele ba bontšhe seswantšho sa bona.
2. **Ge ba dutše ba hlagiša, netefatša gore phapoši e theeditše ka tlhokomelo. Ba gopotše go opa diatla ge morutwana o mongwe le o mongwe a hlagiša.**
3. **Bontšha mošomo wo o phatlaladitšwego wa barutwana ka moka ka pukung ya phapoši goba mo letlapeng la ditsebišo.**

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Dira Teko ya Thelelo ya go Bala ka Molomo

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Puku ya
Tekolo

1. **Dudiša barutwana ba sware Dipuku tša Motheo.**
 - a. Botša barutwana go bula letlakala la mathomo la Dipuku tša Motheo.
 - b. Botša barutwana go šoma mmogo le bagwera ba bona.
 - c. Botša barutwana go lekola ge e ba ba ka bala medumo ya ditumatlhaka ka moka ga tšona.
 - d. Botša barutwana go šiedišana ka go bala mantšu le dingwalwa ka moka gape.
2. **Botša barutwana ka o tee ka o tee go dira meleko ya TBM.**
 - a. Šomiša melekwanana ya TBM yeo o e filwego ka Pukwana ya Tekolo.
 - b. Latela ditaelo tša go dira diteko tša Mabokgoni a Polelo (TBM) ka gare ga Pukwana ya Kelo.
 - c. Rekhota dipolelo tša morutwana o mongwe le o mongwe.
 - d. Šomiša dipolelo tšeo go fa tshedimošo e mpsha ya dihlopha tša go bala tša bokgoni bjo bo swanago.
 - e. Gape šomiša dipolelo tše go ngwala dintlha tša go nyaka go lokišwa kotareng ye e tlogo.

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Raloka dipapadi tša tlotlontšu tša: Maina le Madiri?

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Ga go
didirišwa tše
di nyakegago
mo

1. **Dira lenaneo la mantšu ka moka a tlotlontšu ao e lego madiri goba maina.**
2. **Botša barutwana gore maina ke mantšu a go thea dilo maina gomme madiri ke tiro goba mantšu a go dira.**
3. **Efa barutwana ditaelo tše di latelago:**
 - a. Re ya go bapala papadi ya 'leina goba lediri'.
 - b. Ke tla bolela lentšu.
 - c. Ge e le leina o swanetše go emišetša monwana o tee godimo.
 - d. Ge e le lediri o swanetše go emišetša menwana e mebedi godimo.
 - e. Le tla šoma ka bobedi go dira lefoko ka lentšu, leo le bontšhago gore le re go reng.
 - f. Ke tla bitša bobedi tša go fapana gore di bolele mafoko a tšona.
4. **Bolela lentšu la mathomo gomme o thome papapdi.**

Ditumatlhaka: Aga le go bontšha mantšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Hlame ya
go bapala,
polasitini,
dikhurumelo
tša mabotlelo,
wulu, pasta,
bj.bj.

1. Eyang lefelong le le bulegilego.
2. Bontšhang barutwana moo lefelo la bona la go šomela le lego gona.
3. Bontšhang barutwana moo lefelo la bona la pontšho le lego gona.
4. Arolang barutwana ka dihlopha tša ba 2-4.
5. Abelang sehlopha se sengwe le se sengwe didirišwa tše di lego gona.
6. Botša sehlopha se sengwe le se sengwe gore se nagane ka lentšu leo ba ka le ngwalago.
7. Se se latelago, botša dihlopha gore di hlame lentšu leo ka didirišwa tše di lego gona.
8. Ge dihlopha di šetše di hlamilile lentšu la tšona di swanetše go le bontšha lefelong la pontšho.
9. Dumelela barutwana go sepelasepela le go bala mantšu a ba bangwe.
10. Leboga barutwana o ba botše gore ba hlwekiše.

Mongwalo: Barutwana ba hlagiša mongwalo wa bona

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Barutwana
ba
phatlalatša
sengwalwa sa
bona

Diriša nako ye go phatlalatša le go tlhagiša mongwalo wa bona.

1. **Tšwela pele go bitša barutwana gore ba tšweletše ka phapošing.**
 - a. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go tla pele ka phapošing go hlagiša.
 - b. Efa morutwana o mongwe le o mongwe 1–2 ya metsotso go hlalosa sethalwa sa bona le go bala mongwalo wa bona.
 - c. Ge ba feditše, ba sepelesepele ba bontšhe seswantšho sa bona.
2. **Ge ba dutše ba hlagiša, netefatša gore phapoši e theeditše ka tlhokomelo. Ba gopotše go opa diatla ge morutwana o mongwe le o mongwe a hlagiša.**
3. **Bontšha mošomo wo o phatlaladitšwego wa barutwana ka moka ka pukung ya phapoši goba mo letlapeng la ditsebišo.**

Go Bala ka go Abelana: Barutwana ba hlagiša mongwalo wa bona

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Barutwana
ba
phatlalatša
sengwalwa sa
bona

Diriša nako ye go phatlalatša le go tlhagiša mongwalo wa bona.

1. **Tšwela pele go bitša barutwana gore ba tšweletše ka phapošing.**
 - a. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go tla pele ka phapošing go hlagiša.
 - b. Efa morutwana o mongwe le o mongwe 1–2 ya metsotso go hlalosa sethalwa sa bona le go bala mongwalo wa bona.
 - c. Ge ba feditše, ba sepelesepele ba bontšhe seswantšho sa bona.
2. **Ge ba dutše ba hlagiša, netefatša gore phapoši e theeditše ka tlhokomelo. Ba gopotše go opa diatla ge morutwana o mongwe le o mongwe a hlagiša.**
3. **Bontšha mošomo wo o phatlaladitšwego wa barutwana ka moka ka pukung ya phapoši goba mo letlapeng la ditsebišo.**

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Dira Teko ya Thelelo ya go Bala ka Molomo

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Puku ya
Tekolo

1. **Dudiša barutwana ba sware Dipuku tša Motheo.**
 - a. Botša barutwana go bula letlakala la mathomo la Dipuku tša Motheo.
 - b. Botša barutwana go šoma mmogo le bagwera ba bona.
 - c. Botša barutwana go lekola ge e ba ba ka bala medumo ya ditumatlhaka ka moka ga tšona.
 - d. Botša barutwana go šiedišana ka go bala mantšu le dingwalwa ka moka gape.
2. **Botša barutwana ka o tee ka o tee go dira meleko ya TBM.**
 - a. Šomiša melekwanana ya TBM yeo o e filwego ka Pukwana ya Tekolo.
 - b. Latela ditaelo tša go dira diteko tša Mabokgoni a Polelo (TBM) ka gare ga Pukwana ya Kelo.
 - c. Rekhota dipolelo tša morutwana o mongwe le o mongwe.
 - d. Šomiša dipolelo tšeo go fa tshedimošo e mpsha ya dihlopha tša go bala tša bokgoni bjo bo swanago.
 - e. Gape šomiša dipolelo tše go ngwala dintlha tša go nyaka go lokišwa kotareng ye e tlogo.

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Raloka dipapadi tša tlotlontšu tša: Maina le Madiri?

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Ga go
didirišwa tše
di nyakegago
mo

1. **Dira lenaneo la mantšu ka moka a tlotlontšu ao e lego madiri goba maina.**
2. **Botša barutwana gore maina ke mantšu a go thea dilo maina gomme madiri ke tiro goba mantšu a go dira.**
3. **Efa barutwana ditaelo tše di latelago:**
 - a. Re ya go bapala papadi ya 'leina goba lediri'.
 - b. Ke tla bolela lentšu.
 - c. Ge e le leina o swanetše go emišetša monwana o tee godimo.
 - d. Ge e le lediri o swanetše go emišetša menwana e mebedi godimo.
 - e. Le tla šoma ka bobedi go dira lefoko ka lentšu, leo le bontšhago gore le re go reng.
 - f. Ke tla bitša bobedi tša go fapana gore di bolele mafoko a tšona.
4. **Bolela lentšu la mathomo gomme o thome papapdi.**

Ditumatlhaka: Aga le go bontšha mantšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Hlama ya
go bapala,
polasitini,
dikhurumelo
tša mabotlelo,
wulu, pasta,
bj.bj.

1. Eyang lefelong le le bulegilego.
2. Bontšhang barutwana moo lefelo la bona la go šomela le lego gona.
3. Bontšhang barutwana moo lefelo la bona la pontšho le lego gona.
4. Arolang barutwana ka dihlopha tša ba 2-4.
5. Abelang sehlopha se sengwe le se sengwe didirišwa tše di lego gona.
6. Botša sehlopha se sengwe le se sengwe gore se nagane ka lentšu leo ba ka le ngwalago.
7. Se se latelago, botša dihlopha gore di hlame lentšu leo ka didirišwa tše di lego gona.
8. Ge dihlopha di šetše di hlamilile lentšu la tšona di swanetše go le bontšha lefelong la pontšho.
9. Dumelela barutwana go sepelasepela le go bala mantšu a ba bangwe.
10. Leboga barutwana o ba botše gore ba hlwekiše.

Mongwalo: Barutwana ba hlagiša mongwalo wa bona

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Barutwana
ba
phatlalatša
sengwalwa sa
bona

Diriša nako ye go phatlalatša le go tlhagiša mongwalo wa bona.

1. **Tšwela pele go bitša barutwana gore ba tšweletše ka phapošing.**
 - a. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go tla pele ka phapošing go hlagiša.
 - b. Efa morutwana o mongwe le o mongwe 1–2 ya metsotso go hlalosa sethalwa sa bona le go bala mongwalo wa bona.
 - c. Ge ba feditše, ba sepelesepele ba bontšhe seswantšho sa bona.
2. **Ge ba dutše ba hlagiša, netefatša gore phapoši e theeditše ka tlhokomelo. Ba gopotše go opa diatla ge morutwana o mongwe le o mongwe a hlagiša.**
3. **Bontšha mošomo wo o phatlaladitšwego wa barutwana ka moka ka pukung ya phapoši goba mo letlapeng la ditsebišo.**

Go Bala ka go Abelana: Barutwana ba hlagiša mongwalo wa bona

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Barutwana
ba
phatlalatša
sengwalwa sa
bona

Diriša nako ye go phatlalatša le go tlhagiša mongwalo wa bona.

1. **Tšwela pele go bitša barutwana gore ba tšweletše ka phapošing.**
 - a. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go tla pele ka phapošing go hlagiša.
 - b. Efa morutwana o mongwe le o mongwe 1–2 ya metsotso go hlalosa sethalwa sa bona le go bala mongwalo wa bona.
 - c. Ge ba feditše, ba sepelesepele ba bontšhe seswantšho sa bona.
2. **Ge ba dutše ba hlagiša, netefatša gore phapoši e theeditše ka tlhokomelo. Ba gopotše go opa diatla ge morutwana o mongwe le o mongwe a hlagiša.**
3. **Bontšha mošomo wo o phatlaladitšwego wa barutwana ka moka ka pukung ya phapoši goba mo letlapeng la ditsebišo.**

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Dira Teko ya Thelelo ya go Bala ka Molomo

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Puku ya
Tekolo

1. **Dudiša barutwana ba sware Dipuku tša Motheo.**
 - a. Botša barutwana go bula letlakala la mathomo la Dipuku tša Motheo.
 - b. Botša barutwana go šoma mmogo le bagwera ba bona.
 - c. Botša barutwana go lekola ge e ba ba ka bala medumo ya ditumatlhaka ka moka ga tšona.
 - d. Botša barutwana go šiedišana ka go bala mantšu le dingwalwa ka moka gape.
2. **Botša barutwana ka o tee ka o tee go dira meleko ya TBM.**
 - a. Šomiša melekwanana ya TBM yeo o e filwego ka Pukwana ya Tekolo.
 - b. Latela ditaelo tša go dira diteko tša Mabokgoni a Polelo (TBM) ka gare ga Pukwana ya Kelo.
 - c. Rekhota dipoelo tša morutwana o mongwe le o mongwe.
 - d. Šomiša dipoelo tšeo go fa tshedimošo e mpsha ya dihlopha tša go bala tša bokgoni bjo bo swanago.
 - e. Gape šomiša dipoelo tše go ngwala dintlha tša go nyaka go lokišwa kotareng ye e tlogo.

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Raloka dipapadi tša tlotlontšu tša: Maina le Madiri?

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Ga go
didirišwa tše
di nyakegago
mo

1. **Dira lenaneo la mantšu ka moka a tlotlontšu ao e lego madiri goba maina.**
2. **Botša barutwana gore maina ke mantšu a go thea dilo maina gomme madiri ke tiro goba mantšu a go dira.**
3. **Efa barutwana ditaelo tše di latelago:**
 - a. Re ya go bapala papadi ya 'leina goba lediri'.
 - b. Ke tla bolela lentšu.
 - c. Ge e le leina o swanetše go emišetša monwana o tee godimo.
 - d. Ge e le lediri o swanetše go emišetša menwana e mebedi godimo.
 - e. Le tla šoma ka bobedi go dira lefoko ka lentšu, leo le bontšhago gore le re go reng.
 - f. Ke tla bitša bobedi tša go fapana gore di bolele mafoko a tšona.
4. **Bolela lentšu la mathomo gomme o thome papapdi.**

Ditumatlhaka: Aga le go bontšha mantšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Hlama ya
go bapala,
polasitini,
dikhurumelo
tša mabotlelo,
wulu, pasta,
bj.bj.

1. Eyang lefelong le le bulegilego.
2. Bontšhang barutwana moo lefelo la bona la go šomela le lego gona.
3. Bontšhang barutwana moo lefelo la bona la pontšho le lego gona.
4. Arolang barutwana ka dihlopha tša ba 2-4.
5. Abelang sehlopha se sengwe le se sengwe didirišwa tše di lego gona.
6. Botša sehlopha se sengwe le se sengwe gore se nagane ka lentšu leo ba ka le ngwalago.
7. Se se latelago, botša dihlopha gore di hlame lentšu leo ka didirišwa tše di lego gona.
8. Ge dihlopha di šetše di hlamilile lentšu la tšona di swanetše go le bontšha lefelong la pontšho.
9. Dumelela barutwana go sepelasepela le go bala mantšu a ba bangwe.
10. Leboga barutwana o ba botše gore ba hlwekiše.

Mongwalo: Barutwana ba hlagiša mongwalo wa bona

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Barutwana
ba
phatlalatša
sengwalwa sa
bona

Diriša nako ye go phatlalatša le go tlhagiša mongwalo wa bona.

1. **Tšwela pele go bitša barutwana gore ba tšweletše ka phapošing.**
 - a. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go tla pele ka phapošing go hlagiša.
 - b. Efa morutwana o mongwe le o mongwe 1–2 ya metsotso go hlalosa sethalwa sa bona le go bala mongwalo wa bona.
 - c. Ge ba feditše, ba sepelesepele ba bontšhe seswantšho sa bona.
2. **Ge ba dutše ba hlagiša, netefatša gore phapoši e theeditše ka tlhokomelo. Ba gopotše go opa diatla ge morutwana o mongwe le o mongwe a hlagiša.**
3. **Bontšha mošomo wo o phatlaladitšwego wa barutwana ka moka ka pukung ya phapoši goba mo letlapeng la ditsebišo.**

Go Bala ka go Abelana: Barutwana ba hlagiša mongwalo wa bona

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Barutwana
ba
phatlalatša
sengwalwa sa
bona

Diriša nako ye go phatlalatša le go tlhagiša mongwalo wa bona.

1. **Tšwela pele go bitša barutwana gore ba tšweletše ka phapošing.**
 - a. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go tla pele ka phapošing go hlagiša.
 - b. Efa morutwana o mongwe le o mongwe 1–2 ya metsotso go hlalosa sethalwa sa bona le go bala mongwalo wa bona.
 - c. Ge ba feditše, ba sepelesepele ba bontšhe seswantšho sa bona.
2. **Ge ba dutše ba hlagiša, netefatša gore phapoši e theeditše ka tlhokomelo. Ba gopotše go opa diatla ge morutwana o mongwe le o mongwe a hlagiša.**
3. **Bontšha mošomo wo o phatlaladitšwego wa barutwana ka moka ka pukung ya phapoši goba mo letlapeng la ditsebišo.**

Go Ngwala: Barutwana ba hlagiša mongwalo wa bona

NAKO:
20 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Barutwana
ba
phatlalatša
sengwalwa sa
bona

Diriša nako ye go phatlalatša le go tlhagiša mongwalo wa bona.

1. **Tšwela pele go bitša barutwana gore ba tšweletše ka phapošing.**
 - a. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go tla pele ka phapošing go hlagiša.
 - b. Efa morutwana o mongwe le o mongwe 1–2 ya metsotso go hlalosa sethalwa sa bona le go bala mongwalo wa bona.
 - c. Ge ba feditše, ba sepelesepele ba bontšhe seswantšho sa bona.
2. **Ge ba dutše ba hlagiša, netefatša gore phapoši e theeditše ka tlhokomelo. Ba gopotše go opa diatla ge morutwana o mongwe le o mongwe a hlagiša.**
3. **Bontšha mošomo wo o phatlaladitšwego wa barutwana ka moka ka pukung ya phapoši goba mo letlapeng la ditsebišo.**

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Dira Teko ya Thelelo ya go Bala ka Molomo

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Puku ya
Tekolo

1. **Dudiša barutwana ba sware Dipuku tša Motheo.**
 - a. Botša barutwana go bula letlakala la mathomo la Dipuku tša Motheo.
 - b. Botša barutwana go šoma mmogo le bagwera ba bona.
 - c. Botša barutwana go lekola ge e ba ba ka bala medumo ya ditumatlhaka ka moka ga tšona.
 - d. Botša barutwana go šiedišana ka go bala mantšu le dingwalwa ka moka gape.
2. **Botša barutwana ka o tee ka o tee go dira meleko ya TBM.**
 - a. Šomiša melekwan ya TBM yeo o e filwego ka Pukwana ya Tekolo.
 - b. Latela ditaelo tša go dira diteko tša Mabokgoni a Polelo (TBM) ka gare ga Pukwana ya Kelo.
 - c. Rekhota dipoelo tša morutwana o mongwe le o mongwe.
 - d. Šomiša dipoelo tše go fa tshedimošo e mpsha ya dihlopha tša go bala tša bokgoni bjo bo swanago.
 - e. Gape šomiša dipoelo tše go ngwala dintlha tša go nyaka go lokišwa kotareng ye e tlogo.

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Ditumatlhaka: Aga le go bontšha mantšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Hlama ya
go bapala,
polasitini,
dikhurumelo
tša mabotlelo,
wulu, pasta,
bj.bj.

1. Eyang lefelong le le bulegilego.
2. Bontšhang barutwana moo lefelo la bona la go šomela le lego gona.
3. Bontšhang barutwana moo lefelo la bona la pontšho le lego gona.
4. Arolang barutwana ka dihlopha tša ba 2–4.
5. Abelang sehlopha se sengwe le se sengwe didirišwa tše di lego gona.
6. Botša sehlopha se sengwe le se sengwe gore se nagane ka lentšu leo ba ka le ngwalago.
7. Se se latelago, botša dihlopha gore di hlame lentšu leo ka didirišwa tšeo di lego gona.
8. Ge dihlopha di šetše di hlamilwe lentšu la tšona di swanetše go le bontšha lefelong la pontšho.
9. Dumelela barutwana go sepelasepela le go bala mantšu a ba bangwe.
10. Leboga barutwana o ba botše gore ba hlwekiše.

Mongwalo: Barutwana ba hlagiša mongwalo wa bona

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Barutwana
ba
phatlalatša
sengwalwa sa
bona

Diriša nako ye go phatlalatša le go tlhagiša mongwalo wa bona.

1. **Tšwela pele go bitša barutwana gore ba tšweletše ka phapošing.**
 - a. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go tla pele ka phapošing go hlagiša.
 - b. Efa morutwana o mongwe le o mongwe 1–2 ya metsotso go hlalosa sethalwa sa bona le go bala mongwalo wa bona.
 - c. Ge ba feditše, ba sepelesepele ba bontšhe seswantšho sa bona.
2. **Ge ba dutše ba hlagiša, netefatša gore phapoši e theeditše ka tlhokomelo. Ba gopotše go opa diatla ge morutwana o mongwe le o mongwe a hlagiša.**
3. **Bontšha mošomo wo o phatlaladitšwego wa barutwana ka moka ka pukung ya phapoši goba mo letlapeng la ditsebišo.**

Go Bala ka go Abelana: Barutwana ba hlagiša mongwalo wa bona

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Barutwana
ba
phatlalatša
sengwalwa sa
bona

Diriša nako ye go phatlalatša le go tlhagiša mongwalo wa bona.

1. **Tšwela pele go bitša barutwana gore ba tšweletše ka phapošing.**
 - a. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go tla pele ka phapošing go hlagiša.
 - b. Efa morutwana o mongwe le o mongwe 1–2 ya metsotso go hlalosa sethalwa sa bona le go bala mongwalo wa bona.
 - c. Ge ba feditše, ba sepelesepele ba bontšhe seswantšho sa bona.
2. **Ge ba dutše ba hlagiša, netefatša gore phapoši e theeditše ka tlhokomelo. Ba gopotše go opa diatla ge morutwana o mongwe le o mongwe a hlagiša.**
3. **Bontšha mošomo wo o phatlaladitšwego wa barutwana ka moka ka pukung ya phapoši goba mo letlapeng la ditsebišo.**

Go Ngwala: Barutwana ba hlagiša mongwalo wa bona

NAKO:
20 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Barutwana
ba
phatlalatša
sengwalwa sa
bona

Diriša nako ye go phatlalatša le go tlhagiša mongwalo wa bona.

1. **Tšwela pele go bitša barutwana gore ba tšweletše ka phapošing.**
 - a. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go tla pele ka phapošing go hlagiša.
 - b. Efa morutwana o mongwe le o mongwe 1–2 ya metsotso go hlalosa sethalwa sa bona le go bala mongwalo wa bona.
 - c. Ge ba feditše, ba sepelesepele ba bontšhe seswantšho sa bona.
2. **Ge ba dutše ba hlagiša, netefatša gore phapoši e theeditše ka tlhokomelo. Ba gopotše go opa diatla ge morutwana o mongwe le o mongwe a hlagiša.**
3. **Bontšha mošomo wo o phatlaladitšwego wa barutwana ka moka ka pukung ya phapoši goba mo letlapeng la ditsebišo.**

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Dira Teko ya Thelelo ya go Bala ka Molomo

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Puku ya
Tekolo

1. **Dudiša barutwana ba sware Dipuku tša Motheo.**
 - a. Botša barutwana go bula letlakala la mathomo la Dipuku tša Motheo.
 - b. Botša barutwana go šoma mmogo le bagwera ba bona.
 - c. Botša barutwana go lekola ge e ba ba ka bala medumo ya ditumatlhaka ka moka ga tšona.
 - d. Botša barutwana go šiedišana ka go bala mantšu le dingwalwa ka moka gape.
2. **Botša barutwana ka o tee ka o tee go dira meleko ya TBM.**
 - a. Šomiša melekwanana ya TBM yeo o e filwego ka Pukwana ya Tekolo.
 - b. Latela ditaelo tša go dira diteko tša Mabokgoni a Polelo (TBM) ka gare ga Pukwana ya Kelo.
 - c. Rekhota dipolelo tša morutwana o mongwe le o mongwe.
 - d. Šomiša dipolelo tšeo go fa tshedimošo e mpsha ya dihlopha tša go bala tša bokgoni bjo bo swanago.
 - e. Gape šomiša dipolelo tše go ngwala dintlha tša go nyaka go lokišwa kotareng ye e tlogo.

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

Go Theeletša le go Bolela: Raloka dipapadi tša tlotlontšu tša: Maina le Madiri?

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Ga go
didirišwa tše
di nyakegago
mo

1. **Dira lenaneo la mantšu ka moka a tlotlontšu ao e lego madiri goba maina.**
2. **Botša barutwana gore maina ke mantšu a go thea dilo maina gomme madiri ke tiro goba mantšu a go dira.**
3. **Efa barutwana ditaelo tše di latelago:**
 - a. Re ya go bapala papadi ya 'leina goba lediri'.
 - b. Ke tla bolela lentšu.
 - c. Ge e le leina o swanetše go emišetša monwana o tee godimo.
 - d. Ge e le lediri o swanetše go emišetša menwana e mebedi godimo.
 - e. Le tla šoma ka bobedi go dira lefoko ka lentšu, leo le bontšhago gore le re go reng.
 - f. Ke tla bitša bobedi tša go fapana gore di bolele mafoko a tšona.
4. **Bolela lentšu la mathomo gomme o thome papapdi.**

Ditumatlhaka: Aga le go bontšha mantšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Hlame ya
go bapala,
polasitini,
dikhurumelo
tša mabotlelo,
wulu, pasta,
bj.bj.

1. Eyang lefelong le le bulegilego.
2. Bontšhang barutwana moo lefelo la bona la go šomela le lego gona.
3. Bontšhang barutwana moo lefelo la bona la pontšho le lego gona.
4. Arolang barutwana ka dihlopha tša ba 2-4.
5. Abelang sehlopha se sengwe le se sengwe didirišwa tše di lego gona.
6. Botša sehlopha se sengwe le se sengwe gore se nagane ka lentšu leo ba ka le ngwalago.
7. Se se latelago, botša dihlopha gore di hlame lentšu leo ka didirišwa tše di lego gona.
8. Ge dihlopha di šetše di hlamilile lentšu la tšona di swanetše go le bontšha lefelong la pontšho.
9. Dumelela barutwana go sepelasepela le go bala mantšu a ba bangwe.
10. Leboga barutwana o ba botše gore ba hlwekiše.

Go Bala ka go Abelana: Barutwana ba hlagiša mongwalo wa bona

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Barutwana
ba
phatlalatša
sengwalwa sa
bona

Diriša nako ye go phatlalatša le go tlhagiša mongwalo wa bona.

1. **Tšwela pele go bitša barutwana gore ba tšweletše ka phapošing.**
 - a. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go tla pele ka phapošing go hlagiša.
 - b. Efa morutwana o mongwe le o mongwe 1–2 ya metsotso go hlalosa sethalwa sa bona le go bala mongwalo wa bona.
 - c. Ge ba feditše, ba sepelesepele ba bontšhe seswantšho sa bona.
2. **Ge ba dutše ba hlagiša, netefatša gore phapoši e theeditše ka tlhokomelo. Ba gopotše go opa diatla ge morutwana o mongwe le o mongwe a hlagiša.**
3. **Bontšha mošomo wo o phatlaladitšwego wa barutwana ka moka ka pukung ya phapoši goba mo letlapeng la ditsebišo.**

Go Ngwala: Barutwana ba hlagiša mongwalo wa bona

NAKO:
20 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Barutwana
ba
phatlalatša
sengwalwa sa
bona

Diriša nako ye go phatlalatša le go tlhagiša mongwalo wa bona.

1. **Tšwela pele go bitša barutwana gore ba tšweletše ka phapošing.**
 - a. Bitša barutwana ka o tee ka o tee go tla pele ka phapošing go hlagiša.
 - b. Efa morutwana o mongwe le o mongwe 1–2 ya metsotso go hlalosa sethalwa sa bona le go bala mongwalo wa bona.
 - c. Ge ba feditše, ba sepelesepele ba bontšhe seswantšho sa bona.
2. **Ge ba dutše ba hlagiša, netefatša gore phapoši e theeditše ka tlhokomelo. Ba gopotše go opa diatla ge morutwana o mongwe le o mongwe a hlagiša.**
3. **Bontšha mošomo wo o phatlaladitšwego wa barutwana ka moka ka pukung ya phapoši goba mo letlapeng la ditsebišo.**

Go Bala ka Sehlopha sa go Hlahlwa: Dira Teko ya Thelelo ya go Bala ka Molomo

NAKO:
30 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Puku ya
Motheo

Puku ya
Tekolo

1. **Dudiša barutwana ba sware Dipuku tša Motheo.**
 - a. Botša barutwana go bula letlakala la mathomo la Dipuku tša Motheo.
 - b. Botša barutwana go šoma mmogo le bagwera ba bona.
 - c. Botša barutwana go lekola ge e ba ba ka bala medumo ya ditumatlhaka ka moka ga tšona.
 - d. Botša barutwana go šiedišana ka go bala mantšu le dingwalwa ka moka gape.
2. **Botša barutwana ka o tee ka o tee go dira meleko ya TBM.**
 - a. Šomiša melekwanana ya TBM yeo o e filwego ka Pukwana ya Tekolo.
 - b. Latela ditaelo tša go dira diteko tša Mabokgoni a Polelo (TBM) ka gare ga Pukwana ya Kelo.
 - c. Rekhota dipolelo tša morutwana o mongwe le o mongwe.
 - d. Šomiša dipolelo tšeo go fa tshedimošo e mpsha ya dihlopha tša go bala tša bokgoni bjo bo swanago.
 - e. Gape šomiša dipolelo tše go ngwala dintlha tša go nyaka go lokišwa kotareng ye e tlogo.

Mafelelo a letšatši: Go bala ka go hlaboša lentšu

NAKO:
15 ya
metsotso

DIDIRIŠWA:
Didirišwa tša
morutiši

- Šomiša didirišwa tša gago: PukuKgolo, Kgoboketšo ya Dikanegelo le Dipuku tša Dikanegelo tša maleba.
- Šomiša nako ye go bontšha go bala ka thelelo, le go hlagiša.
- Mošongwana wo o tšwetšapele lerato la barutwana la go rata dikanegelo le go bala.
- Gape o bopa tlotlontšu ya bona, tsebo ya bokamorago le mogopolo wa go šoma. Tše ke mabokgoni a bohlokwa a kwešišo.

NHLRP | National Home Language Reading Programme “